

Ohjauskulma

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja B, raportti 3/2013

ISSN 1457-0696
ISBN 978-951-633-112-9 (painettu)
ISSN 2323-8356
ISBN 978-951-633-113-6 (verkkójulkaisu)

Julkaisija: Satakunnan ammattikorkeakoulu
Tiedepuisto 3, 28100 Pori
Puh. (02) 6203000
www.samk.fi

Toimitus: Tomi Kuusimäki, Saija Mustaniemi
Visuaalinen ilme ja taitto: SEK Point Oy
Kuvat: Saija Mustaniemi, Päivi Raivio, Salla Hodgson, Teemu Laulajainen

Paino: Eura Print Oy, Eura

Väliporrasmalli taide- ja kulttuurialalla toimiville työelämään integroitumiseen

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pori 2013

Sisältö

Johdanto projektipäällikkö Tomi Kuusimäki	9
TAITEILIJA	12
Muuttuva taiteilijan työ Tomi Kuusimäki	15
Sosiokulttuurinen innostaminen Pia Feinik	23
SOVELLUS	33
Uudenlainen Pori Sari Hiltunen	35
Kadotetut paikat Päivi Raivio	53
HUHU Saija Mustaniemi, Tomi Kuusimäki	91

Kolmio Saija Mustaniemi, Tomi Kuusimäki, Minna Kuusisto	99
Unelmien koulupiha Saija Mustaniemi	113

AKTIIVI

Aktiivisena työelämään Outi Salo	123
Tarkastelun kohteena narratiivisuus taiteilijan oman hyvinvoinnin lisäämisessä Minna Huhtala	135
Loppusanat Risto Kupari	145
Hankkeen rahoittajat	149
Hankkeen taustoja	150

Tiilimuri, Kankaanpää

KERRO
TOTUUS
JA JUOKSE!

OKKI
YNE

AT

R

Johdanto

Ohjauskulmalla oli etuoikeus päästä mukaan satakuntalaisten taide- ja kulttuurialan tekijöiden arkeen. Hankkeen toiminnan kautta esiin tulleista asioista osa oli jo ennestään tuttuja, mutta uusiakin näkökulmia saatiin nostettua esiin.

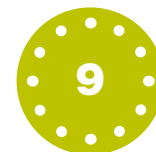
Projektin eteenpäin vievänä voimana oli asioiden käsittely mahdollisimman henkilökohtaisesta näkökulmasta. Ohjauskulma-hankkeessa toteutimme kolme laajempaa osiota, joista osallistujat valitsivat itseään kiinnostavia aihealueita, koulutuksia sekä yhteistyöprojekteja.

Esiselvitysten perusteella osattiin odottaa, että tekijät kaipaavat osaamisen päivytystä viestintään, markkinointiin ja

rahoitukseen liittyvissä asioissa. Myös uudet yhteistyömahdollisuudet koettiin ennakkoon mielenkiintoisena kehittämiskohteena.

Taide- ja kulttuurialan toimijoilta odotetaan nykyisessä keskustelussa vahvaa roolia yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäjänä. Jotta taiteilija pystyy tuomaan hyvinvointia, on hänen myös itse voitava hyvin.

Aktiivinen ote oman osaamisen kehittämiseen ja työssä jaksamisen varmistaminen antavat voimaa toimia hyvinvoinnin edistämiseen myös muilla alueilla. Oman jaksamisen näkökulman käsittely Ohjauskulmassa yllätti tarpeellisuudellaan.

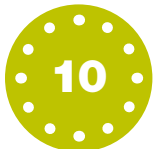

Taide- ja kulttuurialan toimijalta odotetaan laaja-alaista osaamista. Vahvan sisältö- ja teknisen osaamisen lisäksi tekijän tulee tuntee perusteita liiketoimintaosaamisesta, omata hyvät vuorovaikutustaidot ja pystyä hankkimaan rahoitus omalle työlleen.

Oman taiteellisen osaamisen linkittäminen muille, osin vieraillekin aloille, nähdään taide- ja kulttuurialan tekijän vahvuutena. Yhtenä esiin nousseena esimerkkinä oman osaamisen soveltamisesta on kaupunkiaktivointi. Taiteilijoilla on paljon annettavaa omien alueidensa kehittämisessä ja yleisessä aktivoinnissa – kunhan tekijöiden osaaminen ja alueiden tarpeet kohtaavat oikeassa ympäristössä.

Kankaanpään taidekoululla 20.11.2013

Projektipäällikkö Tomi Kuusimäki

Teos: Taisto Näränen

Teos: Reetta Partanen

Selviytymisen **Muutos**
Identiteetti
Eriyis
asema **Taiteilija**
Boheemi
Ennakointi Osaaminen

Ammatti
Henkinen
pääoma
Raha
Taidepolitiikka

Teos: Reetta Partanen

Muuttuva taiteilijan työ

Tomi Kuusimäki

Ohjauskulma-hanke työskenteli noin 40 satakuntalaisen taide- ja kulttuurialan toimijan arjessa kehittäen heidän osaamistaan, verkostojaan ja omaan jaksamiseensa liittyvää toimintaa. Ohjauskulma pääsi kahden vuoden ajan oppimaan, mitä alati muuttuva taiteilijuus on tänä päivänä Satakunnassa. Projektin osallistujat olivat eri puolilta maakuntaa. Kankaanpäässä moni osallistuja oli viime vuosina

taide- ja kulttuurialalta valmistunut. Porissa osallistujat olivat jo hieman kauemmin ammatissa toimineita – osin jo työstään palkittuja tekijöitä. Rauman alueen osallistujien taustaa kuvasi pitempään alalla toimiminen ja yrittäjäyys. Osallistujien monipuoliset taustat ja tekemisen sisällöt antoivat mahdollisuuden ymmärtää paremmin alati muuttuvaa taiteilijan työtä satakuntalaisesta näkökulmasta.

Ohjaukskulman vahvasti käytäntöön pohjautuvia kokemuksia pystyttiin pelaamaan samaan aikaan toteutetun kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö Cuporen ennakoititutkimuksen kanssa. Ennakoititutkimuksessa tutkittiin kuvataiteilijan ammattiroolissa lähitulevaisuudessa tapahtuvia muutoksia ja pohdittiin niiden seurauksia ammatin tieto- ja taitovaatimusten suhteen. Ennakoititutkimukseen osallistui vuosina 2001–2010 ammattikorkeakouluista valmistuneita kuvataiteilijoita.

Ennakoititutkimuksen mukaan kuvataiteilijakoulutuksen ongelmakohtana on valmentaminen ammatinharjoittamisen realiteetteihin. Taiteilijalle ei käytännössä riitä, että hän osaa tehdä taidetta tai että hänellä on vahva ammatti-identiteetti. Hänen täytyy kyetä tämän kaiken lisäksi hoitamaan ammatinharjoittamiseen liittyviä asioita: verotusta, kirjanpitoa, rahoituksen hakua ja markkinointia. Näihin ammatin realiteetteihin kuului myös oleellisena osana työs-

sä jaksaminen. Työssä jaksamistakaan ei kukaan tarkkaile vapaan taiteilijan työssä, vaan siitä on otettava itse vastuu.

Ohjaukskulman ryhmässä ammatinharjoittamisen realiteettien ymmärrys oli verrannollinen alalla toimittuun aikaan. Jo muutaman vuoden ammatissa toimineiden käytänteet ja suhtautuminen esimerkiksi uusiin yhteistyömahdollisuuksiin tai liiketoimintaosaamiseen liittyvän osaamisen kehittämiseen oli aidon innostunutta. Osallistujat halusivat lisää tietoa niin viestinnän perusasioista kuin tieto- ja viestintätekniikan ohjelmistoista ja rahoituksen erilaisista mahdollisuuksista taiteen perinteisten rahoittajien lisäksi.

Taiteilijan ammatissa toimimisen realiteetteihin sisältyy myös itselle uusien yhteistyöverkostojen luominen ja sitä kautta oman taiteilijuuden toteuttaminen. Taiteilijat ovat erityisen hyviä verkostoitumisessa oman alan sisällä. Uu-

det mahdollisuudet taiteellisen osaamisen laajentamiseksi ja oman työllistymisen edistämiseksi piilee siinä, kuinka valmiita taide- ja kulttuurialan tekijät ovat luomaan yhteistyötä taiteen sisäisten verkostojen ulkopuolelle. Taiteilija, jolla on riittävän vahva taiteilijaidentiteetti, pystyy luontevasti toimimaan eri alojen kehittäjänä hyvinvointisektorilta kaupunkiympäristöjen parantamiseen. Hän pystyy antamaan tilaa yhteistyökumppanille ja muille, mahdollisesti aivan eri aloilta tuleville, työryhmän jäsenille.

Suurin yhteistyöprojekti ohjauskulmalaisille oli Helsinki World Design Capital -ohjelmaan liittyvän Muotoillut ratkaisut -yhteistyöprojekti. Ohjauskulma osallistui siihen Kadotetut paikat -idealla. Kadotetut paikat -projektin tavoitteena oli selvittää, miten taide- ja kulttuurialan ja muotoilun menetelmillä pystytään nostamaan esiin alueen ihmisille tärkeitä, mutta joskus hieman ”kadotettuja” paikkoja. Kadotetut paikat -yhteistyö toimi koko maakunnan alueella ja

pilottikohteiksi valittiin Kankaanpään Taidekehä, Lyhytaaltoasema Porista ja Vanhan Rauman käsityöläisten alue. Tässä yhteistyössä testattiin ja opittiin verkostoyhteistyötä ja moniammatillista työskentelyä käytännössä.

Muotoilun työkaluista toimivaksi myös taiteen ja kulttuurin tekijöille nousi osallistava suunnittelu. Siinä taiteilija ottaa oman roolinsa osana laajempaa moniammatillista verkostoa, jossa keskiössä on asiakas. Työskentelyn peruseriaatteena on, että lopputuotokset eivät ole pelkästään taiteilija- tai asiakaslähtöisiä, vaan työskentelyssä aidosti pyritään tuomaan esiin eri osapuolten näkemykset. Tällaisessa työskentelyssä korostuu taiteilijan riittävän vahva ammatti-identiteetti ja osaaminen, se että hän pystyy antamaan tilaa myös muille ryhmän jäsenille ja aidosti kuuntelemaan muita. Osallistavan suunnittelun menetelmällä myös taiteilija pystyy viestimään paremmin omista suunnittelun lähtökohdistaan ja tavoitteistaan.

Vuorovaikutus ja epävarmuuden sietokyky

Ohjauskulman tuloksena taiteilijan työelämätaitoihin tai ammatissa toimimisen realiteettien ymmärtämisessä nousivat esiin seuraavat asiat: epävarmuuden sietokyky ja vuorovaikutus- ja ohjaustaidot. Ohjauskulman tavoitteena oli viedä osallistujiaan myös heidän epämu-kavuusalueilleen, koska uskottiin oppimista tapahtuvan parhaiten loikkaamalla pois tutuista ja varmoista ympäristöistä.

Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että perinteinen taiteilijaidentiteetti tukee taiteilijälähtöistä työskentelytapaa. Taiteilija määrittelee muodon ja värin eikä siihen ole kenelläkään mitään sanomista. Jos tähän hyväksi havaittuun ja totuttuun malliin tuodaan osallistavan suunnittelun elementtejä ja lopputuloksesta vastaa monta eri ihmistä, se vaatii uusia taitoja myös taiteilijalta. Ohjauskulman osal-

listavan suunnittelun piloteissa huomattiin, että mitä paremmat ohjaus- ja vuorovaikutustaidot taide- ja kulttuurialan toimijalla oli, sitä paremmin hän pystyi viestimään omista tavoitteistaan ja lopulta varsinainen lopputulos oli onnistunut.

Loikkaamalla itselle uuteen ympäristöön ja tekemällä yhteistyötä ennestään tuntemattomien ihmisten tai alojen kanssa altistaa itsensä uudenlaisen arvioinnin kohteeksi. Uudessa tilanteessa toimiminen vaatii myös paljon epävarmuuden sietokykyä. Työ ei olekaan vain henkilökoh-taisista tarpeista kumpuavaa, vaan työtä tehdään osana verkostoa. Erilaisten näkökulmien lisääntyessä epävarmuustekijät kasvavat. Taiteilijalle heittäytyminen sellaisen työn vietäväksi, mikä on täynnä luovia päätöksiä ja ongelmanratkaisua, on hyvinkin tuttua. Tällaisen luovan ongelmanratkaisukyvyyn siirtäminen myös verkostoyhteistyöhön, jossa on monenlaisia epävarmuustekijöitä muista

toimijoista johtuen, parantaa taide- ja kulttuurialan tekijän onnistumista osana verkostoa ja takaa lopputuloksen onnistumisen. Se on osoitus käytännön luovuudesta.

Työssä jaksaminen

Kuten Cuporen tutkimuksessakin todettiin, taide- ja kulttuurialan tekijän tulee usein itse arvioida ja pitää huolta omasta työssä jaksamisestaan. Ohjauskulman suunnittelun taustalla olleen esiselvityksen perusteella pystyttiin sanomaan, että työssä jaksaminen ja aktiivinen työote ovat tärkeässä osassa työelämässä pärjäämisessä taide- ja kulttuurialalla. Kahden vuoden työskentely satakuntalaisen taide- ja kulttuurialan ammattilaisten kanssa vahvisti entisestään tätä tietoa.

Yksi työssä jaksamisen näkökulma on oman työn johtaminen ja sen parempi jäsentäminen. Ohjauskulmankin

yhteistyöprojekteissa huomattiin, että taiteilijalla on tapana työskennellä hyvin intensiivisesti ja joskus voimakkaasti henkilökohtaisesta näkökulmasta. Työskentelytapa on tuttu perinteisen taiteilijaidentiteetin kautta; taide on omista lähtökohdista rakentuvaa. Omasta lähtökohdasta toimiva työskentelymetodi voi olla verkostoyhteistyössä kuluttavaa niin taiteilijalle itselleen kuin muulle verkostolle. Omien tavoitteiden selkeällä asettamisella ja siitä myös muille viestimällä pystyy johtamaan omaa työtään paremmin.

Yhtenä esteenä työn mielekkyyteen ja aktiiviseen työotteeseen nähtiin työn aloittamisen vaikeus. Ideoiden tai yhteistyökumppanien määrä ei ollut useinkaan ongelmana. Ongelmaksi muodostui se, miten ja mistä työn aloitettiin. Tämän ongelman ratkaisuna Ohjauskulman yhteistyöprojekteissa oli parempi itsensä johtaminen ja asioiden jäsentäminen itselle paremmin hahmotettaviin osioihin.

Tulevaisuus

Ohjaukskulman taide- ja kulttuurialan tekijöillä on oikea asenne oman osaamisen lisäämiseen ja tietojen päivittämiseen. Positiivinen suhtautuminen uuden oppimiseen, olemassa olevan tiedon päivittämiseen ja heittäytyminen uusiin yhteistyömuotoihin on hyvä mahdollisuus kehittymiseen monen tekijän kohdalla. Yksittäisillä tekijöillä kehittyminen oli hyvinkin näkyvää: se näkyi uutena otteena omaan työhön ja yleisenä työskentelyn jäsentymisenä, tekijän ammatti-identiteetin vahvistumisena. Omassa työssä nähtiin uusia mahdollisuuksia.

Taidekoulutuksella on suuntaa antava voima siihen, miten tulevat taide- ja kulttuurialan ammattilaiset kokevat oman ammatti-identiteettinsä. Lisäämällä ammattilaisten ja taidekoulutuksen välistä vuorovaikutusta

– tapahtuu se sitten perinteisen täydennyskoulutuksen tai kehittämisprojektien kautta – parannetaan valmistuvien tekijöiden realiteettien ymmärrystä, tietämystä tulevasta ammattikuvastaan, ja jo ammatissa toimivat pystyvät siirtämään osaamistaan uusille tekijöille ja päivittämään omaa osaamistaan.

Taustamateriaali:

*Herranen Kaisa, Houni Pia, Karttunen Sari,
Pitäisi laajentaa työalaansa, Cupore 2013*

Teos: Hanna Oinonen, Kuvataide Kankaanpää

Sosiokulttuurinen innostaminen

taiteilijoiden ammatillisen toiminnan vapauttamisen välineenä

Pia Feinik

Taiteilijoihin ja taiteilijan ammatissa toimimiseen liitetään usein mielikuva boheemista elämäntaiteilijasta. Karismaideologia korostaa kykyjen synnynäisyyttä ja kautta aikain taiteilijat ovatkin saaneet sekä nauttia että kärsiä eräänlaisen eksentrisen luonnonneron asemasta, mutta yhtä lailla kylähullunkin leimasta. Taiteilijoiden ammatinvalintaa usein ihannoidaan, mutta

samanaikaisesti varsinaista ammatin harjoittamista ei edelleenkään pidetä oikeana työnä. Taiteilijan työhön liitetään usein myös yksinäinen puurtaminen ja eristäytyminen muusta yhteiskunnasta. Näillä ongelmallisilla roolimalleilla ja vääristyneellä käsityksellä taiteilijan työkuvasta ei taiteilijan palkkapussi siis ymmärrettävästi helposti täydenny.

Taiteilijoiden nostaminen erityisasemaan tai muulla tapaa erityiskohtelun kohteeksi onkin johtanut nykyisen kulttuurikäsitteiden ja yhteiskuntarakenteen näkökulmasta moniin ongelmiin. Taiteilijoiden määrän kasvaminen työmarkkinoilla, työnkuvan pirstoutuminen ja yhä epämääräisempi kuva taiteilijan roolista ja taiteesta on johtanut tällä hetkellä käynnissä olevaan taiteilijan työnkuvan uudelleenarviointiin. Keskeistä roolia uudelleenarvioinnissa näyttelevät taiteilijaidentiteetin ja toimeentulon yhteensovittaminen.

Taidemaailman ahtaiden ovien kolkuttelu ei kuitenkaan ole enää ainoa tapa päästä eteenpäin uskottavana taiteilijana. Taiteilijat eivät halua enää olla taidemaailman harvojen portinvartijoiden mieltymysten armoilla, vaan he uskaltavat jo sanoa haluavansa elää taiteellaan ja tällä tavalla useampi taiteilija löytää paikkansa yhteiskunnassa.

Taiteilijan eväät

Taiteilijoita, taiteilijan asemaa, kotimaisia taidemarkkinoita ja taiteilijaidentiteettiä käsitteleviä tutkimuksia on tehty laajasti usealla vuosikymmenellä. Tutkimukset ovat käsitelleet taiteilijaidentiteettejä, taiteellisen toiminnan rakennetta ja toimeentuloa sekä taiteilijoiden taloudellista asemaa. Näiden tutkimusten avulla on mahdollista muodostaa käsitys taiteilijasta, hänen asemastaan, toimeentulosta sekä taidepolitiikasta eri aikoina. Useiden tutkimusten keskeinen sisältö on tiukkaan tiivistettynä taiteilijan kompleksinen suhde rahaan. Syy tähän löytyy tutkimusten valossa juuri taiteilijamyynnin ja arkitodellisuuden rajapinnasta. Valtaosa taiteilijoista tyytyy koko uransa (elämänsä) ajan tasapainoilemaan yksin tuolla kapealla kaistaleella. Näin taiteilijan taiteellinen tuotanto ja sitä kautta ura ei pääse kehittymään ja toimeentulo polkee paikallaan kaikkein vähätuloisimpien joukossa, vaikka ky-

seessä on yksi maamme korkeimmin koulutetuista ihmisjoukoista. Miten on siis mahdollista että joukko, jonka merkittävin pääoma on juuri itsenäinen luova ajattelu ja ratkaisukyky, on juuttunut keskinkertaiseen suorittamiseen kaupallisuuden pelossa.

Reagointina tehtyihin tutkimuksiin ja selvitystöihin taiteilijoiden asemasta ja kuvataiteilijoiden työllistymistä on viime vuosina pyritty parantamaan koulutussisältöjä päivittämällä ja tarjoamalla kestoaltaan ja intensiteetiltään monenlaista täydennys- ja yrittäjyyskoulutusta. Valtaosa koulutuksista on liittynyt juuri perusliiketoimintaosaamiseen kuten verotukseen, markkinointiin ja kirjanpitoon. Koulutuksiin ja kursseille taiteilijat ovat yleensä päätyneet mukaan, koska ovat kokeneet niille tarvetta. He ovat kuitenkin jääneet kaipaamaan koulutussisältöihin syvällisempää taiteilijanäkökulmaa. Taiteilijat kokevat, että koulutukset eivät ole olleet tarpeeksi taiteilijan työn

erikoisluonnetta huomioonottavia, ja siitä syystä koulutuksen ei ole koettu antaneen riittäviä eväitä päästä yksin eteenpäin. Vaikka erilaiset koulutukset ja kurssit voivat siis antaa eväitä taiteilijan ammatissa selviytymiseen, on useimmiten kuitenkin kyse vain välttämättömimpien perustaitojen hankkimisesta. Näistä lähtökohdista harva taiteilija löytääkään kutsumusta, paloa taikka uskallusta varsinaiseen yrittäjyyteen, vaikka se saattaisi tuoda taiteilijoille heidän kaipaamansa taloudellisen ja taiteellisen vapauden.

Rajoittavat myytit

Oma opinnäytetyöni Taiteen moniottelijat (2011) Jyväskylän yliopiston kulttuuripolitiikan maisteriohjelmaan käsitteli suomalaisten ammattitaiteilijoiden työnkuvan muotoutumisen tulevaisuudenodotuksia sekä asenteita manageointiin ja liiketoimintaosaamiseen. Tutkimuksen keskiöön

nousi taiteilijaidentiteetin ja taiteilijamytologioiden vaikutus taiteilijan toimeentuloon. Merkittävä osa taiteilijoista ei rohkene toteuttaa taiteilijan professiotaan laaja-alaisesti kaupalliseksi leimautumisen pelossa. Taiteilijoilta löytyi halu oman tilan kohentamiseen, mutta käytetyt keinot, kuten lisäkouluttautuminen, tuntuivat taiteilijoista usein vain päälle liimatuilta ja tai jopa pakon sanelemilta kokemuksilta. Taiteilijoiden oman elämän haltuunottoa hankaloittivat tutkimuksen mukaan siis yrittäjyyteen liittyvät tiedolliset ja taidolliset puutteet, mutta niitäkin voimakkaammin taiteilijamyttiin sitoutuvat epärealistiset odotukset ja kuvitelmat taiteilijan työnkuvasta.

Pro graduni myötä oivalsin, että taiteilijan tilan kohentamiseksi olisi tapahduttava selkeä asennemuutos myytisestä nerosta taiteen moniottelijaksi. Taidekoulutuksen kautta käynnistyvä asenteiden muutos tapahtuu kuitenkin liian hitaasti, sillä taidekoulutuksesta taiteilijamyttiin

kitkeminen saattaa olla kokemukseni mukaan jopa epärealistinen tavoite. Taideopiskelijoille opiskelu-aika on käytännössä ainoa hetki elää boheemia taiteilijaelämää, sillä arki astuu kuvioihin heti koulun päätyttyä. On myös olemassa näyttöä siitä, että taideoppilaitoksissa tarjottaviin kursseihin, jotka valmistavat opiskelijoita taiteilijan arjen pyörittämiseen esimerkiksi talouden näkökulmasta, suhtaudutaan kielteisesti, koska ne katsotaan taiteilijamyttiin mukaisesti taiteilijan työ- ja ammattikuvaan kuulumattomiksi. Tästä syystä tällaisten kurssien suorittamiseen opiskelijat suhtautuvat usein välinpitämättömästi. Taidekoulutuksessa mahdollisesti tapahtuva asenteiden muutos ei myöskään helposti ulotu jo alalla työskenteleviin taiteilijoihin. Erot uuden ja vanhan taiteilijuuden puitteissa ovat kiinnostavia: minkälaisia muutospaineita taiteilijoiden toimiminen yrittäjänä asettaa sekä taidekoulutukselle että taiteilijoiden ammatti-identiteetin kehitykselle? Pro gradun myötä ryhdyinkin kehittämään taiteilijalähtöistä

ja sosiokulttuurisen innostamisen välineitä hyväksikäyttävää, taiteilija-profession laaja-alaisempaan käyttöön ottoon tähtäävää projektiajattelua.

Voisiko sosiokulttuurisen innostamisen keinoin vaikuttaa kannustavasti ja motivoivasti taiteilijoiden työskentelyyn ja kenties istuttaa heihin yrittäjyyden siemenen?

Sosiokulttuurinen innostaminen on kasvatuksellinen toimintamuoto yhteiskunnan parantamiseksi, sillä sen avulla pyritään kulttuurisen demokratian saavuttamiseen. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on kannustaa ja rohkaista ihmisiä omaan ja aloitteellisuuteen. Sen keskeisiä käsitteitä ovat yhteisöllisyys, osallistuminen, luovuus ja toimintaan sitoutuminen. Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii arkipäivän hyvän elämänlaadun tavoittelemiseen ja inhimillisen yhteisön rakentamiseen. Sen tarkoitus on tehokkaiden paikallisten projektien avulla välittää ja synnyttää

aidoissa projekteissa ja yhteistyön verkoissa toimivia sosiaalisen oma-aloitteisuuden ryhmiä. Sosiokulttuurisen innostamisen päätavoitteena on solidaarisuuteen pyrkivän mielenlaadun levittäminen, muutos byrokratiasta ja hierarkkisista tilanteista kohti parempaa tasavertaisuutta.

Sosiokulttuurinen innostaminen luo liikettä: tukee aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Se herättää henkiin elämää siellä, missä sitä ei ole tai missä se on päässyt painumaan unohduksiin. Tavoitteena on myös tunnistaa, tukea ja saada liikkeelle kykyjä, jotka ovat jo olemassa, vaikka itse kokisivatkin olevansa heikkoja. Sosiokulttuurinen innostaminen motivoi, vahvistaa ja koordinoi yksilöiden ja ryhmien kykyjä ja kanavoi niitä sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. Taiteen alalla sosiokulttuurisen innostamisen välineitä on käytetty valtaosin kansalaisten osallistuvuuden kannustamiseen esimerkiksi yhteisötaideprojekteissa.

Teen tällä hetkellä tohtoriopintoja Aalto-yliopiston Taiteen ja muotoilun koulutusohjelmassa. Tutkimukseni kysymyksenasettelu pyrkii selvittämään, onko taiteilijoiden asenteita mahdollista muuttaa sosiokulttuurisen innostamisen avulla niin, että taiteen kentällä siirryttäisiin taiteilijoiden työskentelyä, ammatissa toimimista ja monipuolisempia toimeentulomahdollisuuksia rajoittavista uskomuksista ammatin ennakkoluulottoman harjoittamisen mahdollistaviin käytäntöihin. Tavoitteena on selvittää, onko sosiokulttuurisen innostamisen avulla yksittäisen taiteilijaryhmän/taiteilijan antaman myönteisen esimerkin ja sosiokulttuurisen innostamisen avulla mahdollista muuttaa asenteita niin, että taiteen kentällä siirryttäisiin taiteilijoiden työskentelyä, ammatissa toimimista ja monipuolisempia toimeentulomahdollisuuksia rajoittavista uskomuksista ammatin ennakkoluulottoman harjoittamisen mahdollistaviin käytäntöihin? Voisiko yksittäisen taiteilijaryhmän/taiteilijan antaman myönteisen esimerkin ja sosio-

kulttuurisen innostamisen avulla olla mahdollista muuttaa taiteilijoiden asenteita alueellisesti ja valtakunnallisesti myönteisemmiksi taideyrittäjyyttä kohtaan? Entä minkälaisia sosiokulttuurisen innostamisen toimenpiteitä vaaditaan, että taiteilijat saadaan omaksuma taustaistaisen yrittäjyysajattelun soveltamismahdollisuudet luonnollisena osana kuvataiteilijoiden ammatti- ja työnkuvaa, identiteettiä sekä työllistymis- ja toimeentulopohjan laajentamisen tavoitteita?

Aikaisempaa tutkimusta sosiokulttuurisen innostamisen vaikutuksesta taiteellisella urallaan eri vaiheissa oleviin taiteilijoihin sen sijaan ei ole. Tutkimukseni kohteena oleva ryhmä taiteilijoita toteuttaa käytännössä erilaisia ennakkoluulottomia taiteilijan ammatilliseen aktivoimiseen ja toimeentulon parantamiseen tähtääviä projekteja ja tempauksia, jokainen taiteilija kuitenkin yrittäjämäisesti omalla taloudellisella riskillään. Ryhmän taiteilijoiden toimintaa

tarkkailemalla on mahdollista selvittää sosiokulttuurisen innostamisen vaikutusta: havainnoida, millä tavoin innostaminen vaikuttaa tutkimuksen kohteena olevan heterogeenisen joukon aktivoitumiseen omassa ammatissaan ja millä tavoin aktivoituminen näkyy taiteilijoiden urakehityksessä, taiteellisessa tuotannossa, taloudellisessa toimeentulossa ja yksityiselämässä. Tavoite on myös nostaa tutkimuksessa esiin sosiokulttuurisen innostamisen kolme muotoa: sosiaalinen, joka pyrkii esimerkiksi luomaan uusia ystävyys-suhteita; pedagoginen, joka pyrkii opettamaan uutta ja keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi; sekä kulttuurinen, jonka tarkoitus on tuoda erilaisia mahdollisuuksia esille yhteiskunnastamme.

Taiteilijan työ- ja ammattikuvan ja taiteilijuuden käsitteen muutoksen myötä olemme pakotettuja kysymään millä tavoin taidekoulutusta olisi kehitettävä niin, että se voisi antaa parhaat mahdolliset tiedot ja taidot tai-

teen tekemiselle ja taiteilijan ammatissa toimimiselle tulevaisuudessa. Voisiko taiteilijan koulutuksen ja työelämän kuilua kaventaa sosiokulttuurisen innostamisen keinoin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa? Siinä missä taidekoulutuksen tulee edelleenkin taata taiteen ydintarkoituksen säilyttäminen ja kunnioittaminen, tulisi sen samanaikaisesti pystyä vastaamaan taiteen käsitteen muutoksiin ja kyetä sitä kautta reagoimaan nopeammin myös taiteilijan työtapojen ja ammatin käsitteen jatkuvaan uudelleenarviointiin. Taideoppilaitosten koulutussisällöissä tulisi huomioida nykyistä työelämäläh- töisemmin taiteen tekemisen ja taiteilijana toimimisen muuttuvat käytännöt sekä taiteilijan rooli nyky-yhteiskunnassa. Oppilaitosten tulisikin taiteen kentän ja taiteilijan työ- ja ammattikuvan muutoksen myötä olla entistä kiinteämmin vuorovaikutussuhteessa koulun ulkopuoliseen maailmaan ja aktiivisesti pyrkiä valmentamaan taiteilijat yhteiskuntaan.

Oman väitöstutkimukseni tuloksia on mahdollista hyödyntää kuvataiteilijoiden koulutussisältöjen suunnittelussa ja taideoppilaitosten henkilöstön koulutuksessa. Tutkimuksesta saatavien tulosten pohjalta on mahdollista parantaa taidekoulutuksen työelämävastaavuutta ja tällä tavoin kaventaa opiskeluiden ja työelämän välistä kuilua ja helpottaa taiteilijoiden astumista osaksi yhteiskuntaa. Tutkimuksen tulosten avulla on mahdollista tehdä näkyväksi taiteen koulutuksessa piileviä ongelmakohtia ja asennekasvatuksellisia vaaranpaikkoja. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista siirtää myös muiden alojen koulutuksen kehittämiseen.

Kirjallisuutta:

- Arpo Robert, Taiteilija Suomessa, Taiteen keskustoimikunta 2004*
Bourdieu Pierre, The rules of art, Stanford 1992
Freire Paulo, Pedagogy of hope, The Continuum Publishing 1998
Heikkinen Merja, Valtion taiteilijatuki taiteilijan määrittelijänä, Taiteen keskustoimikunta 2007
Heiskanen Ilkka, Kangas Anita, Mitchell Ritva, Taiteen ja kulttuurin kentät, Tietosanoma 2002
Herranen Kaisa, Pia Houni, Karttunen Sari, "Pitäisi laajentaa työalaansa", Cupore 2013
Häyrynen Simo, Kulttuuristen vaikutusten arviointikulttuuripolitiikan toimenkuvana: lähtökohtia, Cupore 2004
Jokinen Elina, Vallan kirjailijat, Avain 2010
Jämsänen Auli, Matriikkelitaiteilijaksi valikoituminen, Jyväskylän yliopisto 2006

Karhunen Paula, Rensujeff Kaija, Taidealan koulutus ja työmarkkinat, Taiteen keskustoimikunta 2006
Karttunen Sari, "Kun lumipallo lähtee pyörimään", Taiteen keskustoimikunta 2009
Karttunen Sari, Taiteilijan määrittely: refleksiivisyyden esteitä ja edellytyksiä taidepoliittisessa tutkimuksessa, Joensuun yliopisto 2002
Kurki Leena, Sosiokulttuurinen innostaminen, Vastapaino, Tampere 2000
Lepistö Vappu, Kuvataiteilija taidemaailmassa, Tutkijaliitto 1991
Rautiainen Pauli, Kuvataiteilijan oikeudellinen asema, Tampereen yliopisto 2012
Rautiainen Pauli, "Emme ole voineet tänä vuonna", Taiteen keskustoimikunta 2008

Rautiainen Pauli, Suomalainen taiteilijatuki, Taiteen keskustoimikunta 2008
Rautiainen Pauli, Taiteen vapaus perusoikeutena, Taiteen keskustoimikunta 2007
Rautiainen Pauli, Taiteilija-apurahajärjestelmän toimivuus ja koettu vaikuttavuus, Taiteen keskustoimikunta 2006
Rensujeff Kaija, "Uusia mahdollisuuksia ja pieniä läpimurtoja", Taiteen keskustoimikunta 2005
Strandman-Suontausta Pia, Vapautta vai vaikuttavuutta, Aalto-yliopisto 2013
Useita kirjoittajia, Culture - Gates, ARcult Media 2002
Wolf Janet, The social production of art, Macmillan 1981

Teos: Marjut Silvennoinen

Vastakulttuuri Muotoilu
Moniammatillisuus
Välittäjä Imu Ympäristö
Vapaus Ohjaus Vuorovaikutus
Kaupunki Maaseutu
Verkosto Sisältö Tilat

Konsepti

*Kaupunkiaktivointikoulutus
9.11.2013 Galleria 3H+K, Pori*

Uudenlainen Pori

Pori – Berliini

Sari Hiltunen

Ohjaukulma-hanke järjesti kolmen seminaarin sarjan Satakunnan alueen taiteen ja kulttuurin toimijoille. Seminaarisarja nimettiin Lumipalloeefektiksi. Toiveena oli, että seminaari innostaa osallistujia toimimaan ympäristönsä parantamiseksi, taiteen tuomiseksi lähemmäksi kaupunkilaisia sekä taiteilijoiden rohkaisemiseksi toteuttamaan teoksiaan ja kenties hankkimaan projekteillaan itselleen

toimeentuloa. Taiteilijoiden potentiaali jää usein yhteisöissä vähäiselle käytölle, vaikka heidän toimintansa rakentaa paikkojen identiteettejä, muovaa todellisuuskäsityksiä ja tuottaa kauneutta ja toiseutta, erottumisen tarvetta.

Taide ottaa monia muotoja. Perinteisimmillään taide on riippumatonta ajattelua, kaupunkisuunnittelun näkökul-

masta uusien kokemuksellisten tilojen luomista ja hyvinvoinnin näkökulmasta henkireikä, joka tarjoaa kaupallisen maailman rinnalla erilaista estetiikkaa, ajatuksia ja tunteita. Talouden näkökulmasta taide voi tarkoittaa vetovoiman luomista sekä uudenlaisen talouden kehittymistä.

Janne Toivonen kirjoittaa Helsingin Sanomissa 26.7.2013, että Porista luodaan pikku-Berliiniä. Artikkelissa viitataan Porin taidemuseon Pia Hovi-Assadin johtamaan projektiin, jossa suurista seinämaalauksia ja nykytaiteesta etsitään vetovoimatekijää Porille.

Berliini on hyvä esimerkki vapaan ja riippumattoman taiteen yhdistymisestä kaupungin kulttuuriin ja talouden kehittymiseen. Berliinin menestys perustuu muun muassa autonomisen taiteen kunnioittamiseen ja halpoihin tiloihin, jotka ovat mahdollistaneet taiteilijoiden työskentelyn kaupungissa. Berliinissä on luotettu vastakulttuurin voimaan ilman si-

lottelua. Taidetta ei ole paketoitu ja pureskeltu kaupallisen maailman jargonilla, eikä sitä ole tehty keskivertokulutujan tarpeisiin. Berliinillä on vahva oma identiteetti.

Porissa on samanlaista potentiaalia kuin Berliinissä. Porin vastakulttuurillinen pohja on rakentunut musiikkikulttuurin, performanssitaiteen, visionääristen kaupunkiaktiivien sekä korkeatasoisten taidenäyttelyiden varaan. Porin tilojen hintataso on Helsinkiin verrattuna alhainen, päättäjät suhtautuvat suopeasti kulttuuriin ja alueella on paljon mielenkiintoisia tekijöitä.

Ohjauskulma-hankeen lähtökohtana on ollut auttaa vaikeasti työllistyviä taiteilijoita löytämään itsensä työllistämiskeinoja oman taiteen tekemisensä avulla. Itse näen avaimen tähän tilanteeseen syntyvän kaupunkikulttuurin ja vetovoiman kehittymisen myötä. Mielestäni taidetta ei ole syytä kaupallistaa ilman, että se muotoutuu sellai-

seksi tekijän oman prosessin myötä. Ilman tätä itsenäistä prosessia teokset jäävät helposti pinnallisiksi ja myös niiden yhteisöllinen vaikutus kevyeksi.

Sen sijaan ajatuksella tehdyt taideteot kasvattavat yhteistä tunnemaailmaa ja kehittävät kaupunkikulttuuria, mikä taas synnyttää yhteisössä jotain uutta. Kulttuurin kehittyminen on hidas prosessi. Vastakulttuurin rakentajille se on myös vaativaa, koska tekijöitä piinaavat usein taloudelliset ongelmat ja ennakkoluulot. Vapaa taide ja itsenäinen ajattelu syntyvät usein instituutioiden ulkopuolella, jossa ne usein jäävät myös huomaamatta tai niiden voimaan ei uskalleta luottaa.

Lumipallo-seminaarisarjan tarkoituksena oli kasata yhteen tekijöitä ja ajattelijoita. Tarkoituksenamme oli tarjota ajatushautomo Satakunnan alueen tekijöille. Pedagogiikka seminaarien takana rakentuu tekijöiden kunnioituksen ja yhteisöllisen keskustelun varaan.

Lumipalloefekti

Kaupunkiaktiivointipäivä

9.11.2013 oli ensimmäinen seminaari. Seminaarin pääpuhujina olivat Eeva Astala ja Päivi Raivio. Päivä alkoi Eevan ja Päivin esityksillä heidän omista projekteistaan. Esittelyt toimivat monien uusien ideoiden inspiraatioiden lähteinä. Seminaari päättyi työpajaan, jossa pohdittiin minkälainen olisi ”Parempi Pori”, ”Unelmien kotikatu” tai ”Kestävä kaupunki”.

Eeva Astala edustaa Bermuda Helsinkiä ja Dodo ry:tä. Bermuda Helsinki on Eeva Astalan ja Timo Wrightin Kalasataman konttialueelle organisoima tapahtumaympäristö, joka tarjoaa tiloja omaehtoisille kulttuuritapahtumien järjestäjille. Dodo ry on ympäristöjärjestö, jonka toiminnan keskiössä on kaupunki ja kaupunkilaisuuden mahdollistamat sosiaaliset ja kestävään kehitykseen liittyvät keksinnöt.

Bermuda Helsinki sai alkunsa, kun Helsingin kaupunki antoi Kalasataman konttiaukion kaupunkiaktiivien käyttöön. Alueen väliaikaiskäyttöäideoi Helsingin kaupungin kanssa suunnittelutoimisto Part. Kalasatamaan on perustettu Bermuda Helsingin tapahtumatilan lisäksi Ihanakahvila, Dodon kaupunkiviljelyalue, graffitiseinä ja sauna. Helsingin kaupungin motiivina antaa alue kaupunkiaktiiviseen käyttöön oli Astalan mukaan ajatus siitä, että tilan käyttö olisi hallitumpaa ja luonteeltaan positiivista.

Bermuda Helsingin konttiaukio saatiin markkinoitua ihmisten käyttöön sosiaalisen median avulla. Astala ja Wright organisoivat varausjärjestelmän. Varausjärjestelmä on Facebookissa ja yhteisön omilla nettisivuilla. Tapahtumat ovat vaihdelleet pyöränkorjausbrunssista minifestareihin. Kolmen kesän aikana tapahtumia on järjestetty parisataa. Tila on käyttäjille ilmainen, lisäksi Astala ja Wright pyörittävät tilaa vapaaehtoisesti. Käyttäjät sitoutuvat tilan

järjestysääntöihin. Astalan mukaan vapaus ja vastuu ovat toimineet eikä käytöstä ole koitunut ongelmia.

Lisäksi Astala on ollut mukana Dodo ry:n Urbanit asuntomessut -projektissa. Urbanit asuntomessut perustuvat ajatukseen, että suurikokoiset asunnot kuluttavat ympäristöä paljon ja ekologisin tapa asua on ahtaasti. Projektissa lähes parikymmentä pientä asuntoa avasi ovensa kaupunkilaisille. Näiden humorististen esimerkkien avulla katsojat oppivat ahtaan asumisen iloista.

Päivi Raivio on helsinkiläinen muotoilija ja taiteilija, joka käsittelee töissään julkista tilaa eri tavoin. Päivi on ollut perustamassa kaupunkiviljelyn pioneerihanketta Vallilan ratapihan jättömaalle Dodo ry:n kanssa vuonna 2009. Projekti laajentui 2012, kun Raivio kavereidensa kanssa perusti alueelle Kääntöpöytä-nimisen tilan, joka on suurikokoinen kasvihuone. Se oli osa Helsingin muotoilupääkaupunki-hanketta.

Vuonna 2012 Raivio toimi Kadotetut paikat -hankkeen yhtenä vastaavana muotoilijana. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja elävöittää unohdettuja kulttuurikohteita muotoilun keinoin Satakunnan alueella. Hankkeessa järjestettiin osallistavia työpajoja kolmessa eri kaupungissa.

Lisäksi Raivio on toteuttanut muotoiluprojekteja muun muassa Helsingin Varhaiskasvatusvirastolle ja Nuorisosiainkeskukselle. Tällä hetkellä Päivi Raivio on mukana Maaseudun sivistysliiton ympäristösivistyshankkeen työryhmässä ympäristötaiteen ja tilojen väliaikaiskäytön osalta. Suunnittelutyön lisäksi Päivi toteuttaa myös omia taiteellisia projekteja.

Kaupunkiaktiivismin Astala ja Raivio näkevät pohjautuvan rakkauteen omaa kotipaikkaa kohtaan. Aktiivis-
tin on uskallettava toimia jämähtäneitä arvoja vastaan ja paikoin jopa puolilaittomasti. Hyvää tarkoittava puoli-

laittomuus voi toiminnallaan osoittaa säädöksen tai kiel-
lon turhuuden. Esimerkiksi kaupunkiaktivistit voivat ottaa
käyttöön tyhjiilleen jääneen tilan ja perustaa tilaan mie-
lekästä toimintaa. Näin perustettiin aikoinaan Helsinkiin
Lepakkoluola ja Radio City. Usein kaupunkiaktivismi on
rakentanut paikalle identiteetin. Tästä hyvä esimerkki on
Helsingin Kaapelitehdas.

Kaupunkikulttuuria on hyvä rakentaa osin ilmaiseksi, osin
puolimaksulliseksi ja paikoin maksulliseksi. On hyvä pitää
mielessä yhteisöllisyyden näkökulma ja kaikkien osallis-
taminen. Monet kaupunkiaktiivit perustavat toimintansa
vahvaan eettiseen ajatteluun.

Helsingissä ilmaisia ja toimivia kaupunkitapahtumia ovat
esimerkiksi Kallio Block -partyt, kaupunkiviljely, siivous-
päivä ja pyöräilytapahtumat. Hyvissä tapahtumissa tuot-
tajan ja yleisön rooli katoaa. Tämä tukee nykyisiä trendejä:

ihmiset eivät ole enää kiinnostuneita saamaan impulsseja ylemmiltä tahoilta, vaan he haluavat tehdä oman näkönsiään asioita.

Työpaja

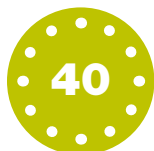
Päivän työpaja tuotti useita mielenkiintoisia ideoita. Osallistujat jaettiin pieniin ryhmiin ja he kiersivät pisteeltä toiselle pohtien parannusehdotuksia lähiympäristönsä.

”Parempi Pori” tuotti seuraavia ideoita: parkkipaikoille ja katoille tapahtumia musiikista skeittaukseen, torille keinuja, vanhat karusellit pois varikolta kävelykadulle, Onnenpyörä-kaupunkiharhailupeli, pop up -kahviloita; ihmisten pihoiille säilöntä- ja mehustusopastusta, jolloin eri ikäryhmät pääsisivät kontaktiin toistensa kanssa; muisteluiltoja, vanhojen valokuvien arkisto; taiteelle uusia areenoita, esimerkiksi kauppahalli; erilaisten taitojen vaihtokeskus, Vi-

karin lippakioskille taidekioski ja vanhat puhelinkopit taidekäyttöön.

”Unelmien kotikadun” ideoita ovat animaatioprojisoinnit Juhana Herttuan kadun valkoiseen aitaan, toimintaa Sibelius-puiston lippakioskiin ja puiston käytön elävöittämistä, Vapaudenkadun kerrostalojen sisäpihojen aitojen poistaminen, nuorten itselleen suunnittelema nuorten leikkipuisto, Irjankadulla olevaan aitaan maalauksia, Tiilimäen Nesteen huoltoasemalle Drive in -elokuvateatteri, kaivo josta saa lähdevettä, Kirjurinluotoon nuotiopaikka, Pumpputorille kahvila, Kuukkarin Tiilitehtaan puistokadun puistoon kukkaistutuksia, kävelykadulle lintujen bongauksia, jotka rakennettaisiin kaupunkilaisten käyttöön piknik-paikoiksi.

”Kestävä kaupunki” herätti paljon ajatuksia. Siinä yhteydessä kehitettiin idea Poriin kierrätyspäivästä, jolloin bus-sipysäkillä voisi kasata kierrätettäviä tavaroita ja ne kul-

jetettaisiin siitä kierrätyskeskukseen julkisen liikenteen turvin. Kauppoihin suunniteltiin ”puolituspäiviä”, lisäksi kauppojen ruuan hävikille pitäisi yhteistuumin tehdä jotain järkevää. Lisäksi ilmaisia kierrätyskasseja voisi jakaa kauppojen edessä. Säilöntä- ja sadonkorjuupäivinä Martat voisivat opastaa ihmisille heidän kotihoillaan ruuan säilömistä. Lisäksi toivottiin naapurustoon yhteisiä kierrätysastioita, kaupunkilaisten itse organisoimia pyöräretkiä, kaupunkiviljelyä ympäri Poria, kulttuuri- ja tavaravaihtotapahtumia sekä ”ilmaisen tavarankaupppaa”.

Toteutus

Seuraava seminaari järjestettiin 16.11. myös Galleria 3h+k:n tiloissa. Toisessa seminaarissa teemana olivat uusi kaupunkisuunnittelu, ideat sekä ongelmanratkaisu. Tavoitteena oli esitellä erilaisia toteutusmalleja ja ideoita ihmisille sekä tutustuttaa heitä toisiinsa. Toinen semi-

naari koostui tekijöiden teosesittelyistä, kommentaattorien ja yleisön kommentteista sekä Päivi Raivion ideoimasta työkalusta, jota voi hyödyntää muun muassa rahoituksia hankittaessa.

Seminaarin ensimmäinen puhuja oli arkkitehti Heikki Riitahuhta. Riitahuhta on osa arkkitehtiryhmää, jonka nimi on Uusi kaupunki -kollektiivi. Ryhmä koostuu useista pienistä arkkitehtitoimistoista, joiden näkökulma suunnitteluun on ekologinen ja kaupunkikulttuuria elävöittävä. Uusi Kaupunki -kollektiivi järjestää nopeita arkkitehtuurityöpajoja ja kehittää työkaluja parantaakseen asiakkaiden ja asukkaiden osallistumista suunnitteluprosessiin. Kollektiivi haluaa kannustaa kuntia, yrityksiä ja yhteisöjä käyttämään arkkitehtuuria keskustelun ja ongelmanratkaisun välineenä. Nämä yleisölle suunnatut kaupungin ideointi- ja kehittämistapahtumat ovat myös heidän keinonsa hankkia itselleen asiakkaita.

Heikki Riitahuhta on perehtynyt uuden ja vanhan arkkitehtuurin luovaan yhdistämiseen. Suurten julkisten rakennusten vastapainona Riitahuhta on myös kehittänyt maatilamatkailua, suunnitellut restaurointikohteita ja loma-asuntoja; lisäksi hän on kiinnostunut valaistusuunnittelusta. Diplomityöprojektissa, jonka toteuttaminen on aluillaan, Riitahuhta tutkii Oulun Meri-Toppilan tehdasmiljöössä sijaitsevan hakesiilon muuttamista ympäristö-, yhteisö- ja mediataiteen keskuksiksi, jossa on vahvasti mukana ympäröivä yhteisö ja taide.

Omassa osuudessaan Heikki Riitahuhta kertoi Uusi Kaupunki -kollektiivin Pori-hankkeesta sekä Alvar Aallon suunnittelema Meri-Toppilan siilosta ja sen uusiokäyttösuunnitelmista.

Uusi Kaupunki -kollektiivin osallistuva arkkitehtuuri-työpaja järjestettiin Porissa kauppakeskus BePopissa

17.–18.4.2013. Porin kaupunki pyysi Uusi Kaupunki -kollektiivia kehittämään uusia ajatuksia kuudesta eri ajankohtaisesta suunnittelukohteesta Porin keskusta-alueella. Uusi Kaupunki-kollektiivin jäsenet perustivat yleisölle avoimen työtilan BePop-kauppakeskukseen.

Ensimmäisenä työpajapäivänä arkkitehtitiimit haastattelivat jokaiselle kohteelle nimettyjä paikalliseksperttejä, jotka kertoivat näkökulmansa ja ideansa kaupunkitilan kehittämiseen. Tämän jälkeen tiimit jalostivat ideoita eteenpäin konsepteiksi kauppakeskuksen aulassa, jossa kaupunkilaisilla oli mahdollisuus kommentoida ja ideoita yhdessä arkkitehtien kanssa. Ideapäivien aikana he kehittivät useita kohteita Porin kaupungissa. Kohteita olivat Porin tori, jokiranta eli kaupungin aurinkoisin paikka, teollinen Pori, kaupungin sisäpihoja, sesonkikaupunki ja sisäkaupunki. Suunnittelu rakentui kaupunkilaisten mielipiteisiin sekä arkkitehtien näkemyksiin kuinka kaupungista tulisi vetovoimaisempi, eko-

logisempi ja viihtyisämpi. Ideointiprosessi oli läpinäkyvää ja valmiiksi saatetut ideat näytettiin kaupunkilaisille ja medialle.

Oulun Meri-Toppilan siilo taas edustaa yhteisöllistä suunnittelua. Siilo on ollut pitkään tyhjiään ja se on nimetty Oulun rumimmaksi rakennukseksi. Kuitenkin, jos Meri-Toppilasta poistaisi siilon, kaupunginosa kadottaisi osan identiteettiään. Siilon lisäksi osa Meri-Toppilan identiteettiä ovat sosiaaliset ongelmat. Heikki Riitahuhta on lähtenyt pohtimaan siilon osalta sitä, voisiko sen avulla nostaa kaupunginosan mainetta ja parantaa asukasviihtyvyyttä sekä ennaltaehkäistä sosiaalisia ongelmia. Riitahuhta etsii rahoitusta, jotta siilosta tehtäisiin kulttuurikeskus. Riitahuhta on järjestänyt siilossa toiminnallisen valaisutapahtuman, jossa oli myös mahdollisuus kipeillä pitkin siilon seinää.

”Uuden kaupungin” jälkeen Satapro ja Satakunnan Salpa ry esittelivät lyhyesti toimintaansa. Heidän osuutensa

koostui lähinnä yhdistyksille ja yksittäisille ihmisille suunnattuja palveluista. Satapro on luovan alan toimijoiden osuuskunta ja Satakunnan Salpa ry EU-rahoitteinen järjestö, joka tarjoaa maksuttomia palveluja akateemisille työttömille sekä yhdistyksille.

Seuraava esittelykokonaisuus oli kaupunkimuotoilija Päivi Raivion moderoima toimijakatsaus, jossa toimintaansa esittelivät taiteilijat ja luovan alan toimijat: Anna Turunen, Kristiina Tattari, Pasi Salmi, Mikko Kyrönviita, Ville Kirjanen ja Antti Pedrozo.

Anne Salmela ja Anna Turunen, Valolinna:

”Valolinna-projektissa taiteilijat Salmela & Turunen toteuttavat valoteoksia eri yhteisöjen asukkaiden kanssa. Teosten ideana on tuoda taidetta lähelle asukkaita, mutta samalla julkiseen tilaan osaksi kaikkien kaupunkilaisten

arkea keskellä pimeintä vuodenaikaa. Yhteiseen kaupunkitilaan toteutettavat valoteokset muuttavat kaupunkilaisen tutun asuinympäristön hetkeksi erinäköiseksi ja tuovat samalla esiin teosta toteuttaneiden asukkaiden omaa maailmaa.

Valolinna sai alkunsa syksyllä 2012, kun kuvataiteilijat Salmela & Turunen suunnittelivat ja toteuttivat valoteoksen Porin 5:nnessä osassa sijaitsevassa Heikinlinnan kerrostalossa yhdessä talon asukkaiden kanssa. Yhden illan aikana talon ikkunoista loistivat värikkäät valot, kuvat ja videot. Heikinlinna saa jälleen oman valoteoksensa 31.10.2013 ja Sampolan kaupunginosa 13.2.2014.

Osana projektia taitelijat Salmela & Turunen tarjoavat yrityksille ja yhteisöille mahdollisuutta tilata yhdessä toteutettavia valoteoksia esimerkiksi omalle työpaikalleen. Projektissa on mukana porilainen taitelijaseura NYTE ry.

Sampolan ja Heikinlinnan valoteoksista on näyttely Porin taidemuseossa syksyllä 2014.

Anna Turusen esitys mahdollisti pääsyn Valolinna-teoksen sisuksiin. Mitä taitelijat olivat kokeneet, kun he kohtasivat talojen asukkaita? Kuinka heidät otettiin vastaan? Annan esitys muotoutui kokonaisteokseksi, jossa talojen asukkaat muuttuivat massasta yksilöiksi. Asukkaat olivat myös kokeneet projektin positiivisena asiana.

Kristiina Tattari, Mu Pori o kaunis:

”Mu Pori o kaunis on avoin yhteisö, jonka perimmäinen idea on Porin kaupunkikulttuurin kehittäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen. Mu Pori o kaunis -verkkosivustolla www.mupori.fi ja Facebook-sivulla www.facebook.com/muporiokaunis kenellä tahansa on mahdollisuus jakaa

Poriin liittyviä valokuvia, elämyksiä, kokemuksia ja vinkkejä. Mu Pori sai alkunsa syksyllä 2012 perustetusta Facebook-yhteisöstä, jolla on nyt noin 7000 tykkääjää ja 50 sisällöntuottajaa. Muutama tuhat ihmistä on jakanut siellä omia kuviaan satunnaisesti.”

Kristiina Tattarin esityksessä tuli esiin, miten paljon projektille palkattu työntekijä voi saada aikaiseksi kehittäessään hankkeen sisältöjä. Projekti on muuttumassa valokuvayhteisöstä kaupungin yhdeksi toimijaksi.

Pasi Salmi, Tasankosafari:

”Tasankosafari Satakunta järjestää kolme teemallista matkailukierrosta Satakunnassa vuoden 2014 aikana. Tasankosafari yhdistää kierroksillaan maakunnallista historiaa, ruokakulttuuria ja paikallisia taiteilijoita. Hankkeen tavoitteena on löytää uusia näkymiä maakuntamatkai-

luun. Tasankosafaria rahoittaa Suomen opetusministeriö ja sen tuottaa Kulttuuriyhdistys Rapajöoti ry”.

Pasi Salmen esityksessä keskeiseksi teemaksi muotoutui tekijän oman ideamaailman ja näkökulmien rohkea hyödyntäminen. Paikalliskulttuuria voi katsoa monesta eri näkökulmasta. Paikalliskulttuuriksi voidaan nostaa mikrohistoriallisesta näkökulmasta yhden ihmisen elämä, joka tapahtumillaan kertoo laajempaa tarinaa alueella elävien elämästä. Tästä tarinasta voidaan tehdä kulttuurikohte, joka esitetään vaikkapa teatterin keinoin.

*Mikko Kyrönviita, Porin kaupunkisuunnittelun
Kaikkien Pori -hanke ja Hukatila ry:*

”Kaikkien Pori -hanke: Porin kaupunkisuunnittelun koordinoima Kaikkien Pori -hanke on osa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) Asuinalueiden kehittämis-

ohjelmaa (2013–2015). Ohjelmalla pyritään edistämään asuinalueiden elinvoimaa ja ehkäisemään segregaatiota. Kaikkien Pori -hankkeen kehittämisteemat ovat asukkaiden osallisuuden vahvistaminen, viihtyisän, turvallisen ja kiinnostavan ympäristön sekä uudenlaisten tilaratkaisujen kehittäminen, palvelutarjonnan vahvistaminen ja nuorten kasvun ja sosiaalisen eheyden tukeminen. Kohdealueita ovat Sampola, Impola, Väinölä, Pormestarinluoto ja Pihlava.

Hukatila ry: Hukatila ry on tamperelainen kaupunkitilan käytön kehittämiseen ja kaupunkikulttuurin elävöittämiseen tähtäävä yhdistys. Hukatila ry pyrkii toiminnallaan lisäämään kaupunkitilan joustavuutta ja tuomaan esiin siihen liittyviä mahdollisuuksia. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen on yhdistyksen toiminnassa tärkeää, sillä niillä on keskeinen merkitys arjen ja oman ympäristön mielekkääksi kokemisessa ja vas-

tuullisessa toimijuudessa. Yhdistyksen tapahtumat ovat kaikille avoimia”.

Kaikkien Pori -hankkeen esittely mahdollisti taiteilijoille kaupungin lähiöihin tutustumisen. Lähiöt olivat kiinnostavia paikkoja ja tarjoavat yhteisötaiteen näkökulmasta paljon käsittelemätöntä maaperää.

Hukatila ry taas on erikoistunut kaupunkitilan uudelleen käyttöön. Ryhmäläiset perustavat johonkin paikkaan ”alustan” tapahtumille ja kaupunkilaisten itsenäiselle toiminnalle.

Ville Kirjanen, kuvanveistäjä, T.E.H.D.A.S ry:

”Taiteellinen toimintani kuvanveistäjänä painottuu vahvasti keramiikan pariin, etenkin keramiikan yhdistämiseen muihin veistomateriaaleihin, kuten puuhun, lasikuituun tai kierrätysmateriaaleihin.

Teokseni liukuvat puhtaista plastisista veistoksista esittäviin kitsch-esineistöihin ja ammentavat teemansa antiikkista nykysarjakuvaan. Kuvanveiston perinne porskutetaan pop-kuvaston kautta omien neuroosieni ilmentymäksi.”

Ville Kirjanen esitteli toimintaansa performanssin muodossa. Hän näytti teoksellaan, kuinka taiteilija toimissaan on omaehtoisessa tilassa. Tämän vapauden mahdollistuminen on ainoa keino pitää kulttuuri elävänä ja uutta luovana.

Antti Pedrozo, Project Shortwawe, T.E.H.D.A.S ry:

”T.E.H.D.A.S. solu aloitti syksyllä 2011 hankkeen suunnittelun Porin Väinölän alueella sijaitsevan vanhan lyhytaaltoaseman kiinteistön kehittämiseksi alueelliseksi toimintakeskukseksi. ShortWave-projekti on T.E.H.D.A.S. ry:n muuhun toimintaan liittyvä hanke, jonka kautta voim-

me alkaa rakentamaan pysyvää kulttuuriyhteisöä oman toimintamme kautta sekä yhteistyössä muiden kulttuuriinstanssien kanssa.

Vastaavaa toimintaa ei ole tarjolla tällä hetkellä. Shortwave-projekti mahdollistaa uudenlaisen kulttuurisen toiminnan ja tarjoaa kulttuurielämyksiä kaiken ikäisille. ShortWave-projektin tarkoitus on saavuttaa niin suuren yleisön huomio, mutta vakiinnuttaa myös pienemmän yleisön kiinnostus aktiiviseen kulttuuritoimintaan.

ShortWave-projekti on Porin kulttuurin kehittämisen kannalta iso askel uuteen suuntaan. Kulttuurintarjonnan siirtyminen keskustasta ulospäin laajentaa mahdollisuuksia lähteä rakentamaan ennakkoluulottomasti kasvualueita kulttuurin toimintaan. Projekti rohkaisee lähiöiden liittymistä osaksi toiminnallista kaupunkia.”

Tehdas ry:n Lyhytaaltoasema-hanke on Porin kaupungissa vahvasti vaikuttava projekti. Porin kaupunki on viisaasti antanut tilan taiteilijoiden käyttöön ilman ehtoja. Lyhytaaltoasema on alkanut elää omaa elämäänsä. Siellä on järjestetty jo kahteen otteeseen Rapajöoti ry:n ja Tehdas ry:n yhteistyöprojektina korkeatasoinen Millai Muute -tapahtuma. Tapahtuma koostuu performansseista ja musiikkiesityksistä. Lisäksi Lyhytaaltoasemalla on järjestetty lapsille suunnattu Kadotetut paikat -projekti yhteistyössä Ohjauskulman ja Päivi Raivion kanssa. Antti Pedrozo koostaa Lyhytaaltoaseman ympäristöön myös veistospuistoa.

Nyte ry, Galleria 3h+k:

”Taiteilijaseura NYTE ry:n ylläpitämä näyttelytila Galleria 3H+K sijaitsee aivan Porin ydinkeskustassa valoisassa huoneistossa osoitteessa Itsenäisyydenkatu 47. Näyttelytilaa yhteensä noin 100 m²: 49 m² huone ja 40 m² huone”.

Aino Mäntynen Nyte ry:n puheenjohtajana esitteli Nyte ry:n ylläpitämää Galleria 3h+k:ta lähinnä arkkitehtonisen näkökulman kautta. Galleria sijaitsee museoviraston suojelemassa kiinteistössä, joka on jätetty täysin rapistumaan. Rakennus sijaitsee Eurooppa-korttelissa keskellä upouusia kerrostaloja ja parkkipaikkaa. Korttelin visuaalinen ilmentymä on lähinnä absurdi, joka kuitenkin on taiteellisessa mielessä hedelmällinen. Kuinka kehittää taloa ja sen toimintaa?

Koonti

Esittelyt koettiin yleisesti ottaen innostavina. Kaikkien projektit olivat korkeatasoisia ja omintakeisia. Projekteissa itsensä työllistävät Mun Pori o kaunis -hankkeessa Kristiina Tattari, Tasankosafarissa Pasi Salmi ja Kaikkien Pori -hankkeessa Mikko Kyrönviita. Anne Salmela ja Anna Turunen ovat mahdollistaneet toimeentulon hankkimisen

ideoimalla Valolinnateokseensa mahdollisuuden tehdä teos myös tilauksesta. T.E.H.D.A.S. ry ja Nyte ry ovat ainoat, jotka toimivat selkeästi vapaaehtoisuuteen perustuen. Tehdas ry onkin monen taiteilijan uran luoja ja siten mahdollistanut henkilökohtaisten apurahojen saannin.

Hankkeet ja yhdistykset mahdollistavat useissa tapauksissa taiteilijoiden työllistymisen. Niillä on enemmän painoarvoa apurahoja haettaessa tai EU-hankkeita suunniteltaessa. Kolmannen sektorin toiminta on ensiarvoisen tärkeää kaupungin kehittymiselle. Vapauteen ja mielikuvitukseen perustuvat hankkeet tuovat aivan omaa väriä kaupungin toimintaan. Ne elävöittävät kaupunkikuvaa ja luovat positiivista vastapainoa puhtaasti kaupallisiin tarkoituksiin luodulle kulttuurille. Lisäksi laajentuessaan projektit mahdollistavat työllistymisen.

Viitteet ja linkit:

Heikki Riitahuhdan luentomateriaali
Pori voisi näyttää erilaiselle, Helena Laine,
Satakunnan Kansa 19.4.2013
Porista luodaan pikku-Berliiniä, Janne Toivonen,
Helsingin Sanomat 26.7.2013
<http://www.uusi-kaupunki.fi/pori/index.ph>
<http://www.paiviraivio.com/>
<http://eevaastala.blogspot.fi/>
<http://www.bermudahelsinki.com/>
<http://www.dodo.org/>
<http://hukkatilary.tumblr.com/>
<https://www.facebook.com/Hukkatila>
<http://valolinnanet/about/>
<http://www.tehdasry.fi/home/project-shortwave/>
<http://muporiokaunis.fi/>
<http://www.pori.fi/uutiset/2013/09/>
http://www.rapajooti.fi/toteutuneet_tapahtumat.html
<http://nyte.fi/>

”Kaupunkiaktivointikoulutus antoi uusia, mielenkiintoisia ja toteuttamiskelpoisia ideoita sekä uusia kontakteja.”

– Kristiina Tattari, projektikoordinaattori, Mu Pori o kaunis

Mu Pori o kaunis on kaikille avoin yhteisö, jonka mediasisältö syntyy yhdessä tekemällä. Kuka tahansa voi jakaa omia valokuviaan, muistojaan, kokemuksiaan ja vinkkejään yhteisön verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa

Kadotetut paikat

– kulttuurikohteet näkyviksi nuorille

Päivi Raivio

Kadotetut paikat -hankkeen kohteet Vanha Rauma, Porin lyhytaaltoasema ja Kankaanpään taidekehä ovat kulttuurisesti ja historiallisesti arvokkaita kulttuurikohteita. Niiden elinvoimaisuus nyt ja tulevaisuudessa edellyttää kuitenkin myös paikallisten arvostusta. Kadotetut paikat -hankkeen avulla kohteiden kehittämiseen on haettu muuttolun kautta uutta näkökulmaa, uudenlaista identiteettiä ja erilaisia käyttötapoja. Lapset ja nuoret ovat olleet hank-

keessa mukana tekemässä ja ideoimassa kohteiden tulevaisuutta. Nuorten ohella hankkeeseen on osallistunut paikallisia taiteilijoita sekä kaupunkien ja kulttuurialan toimijoita. Neljän kuukauden mittainen hanke on keskittynyt taustoitukseen, työpajojen ja yhteistapaamisten kautta luomaan sekä isomman kehysajatuksen kohteiden tulevaisuudesta, että konkreettisia välineitä hankkeen aikana alkaneelle yhteistyön jatkumiselle.

Tässä tekstissä:

- hankkeen tavoitteet ja lähestymistavat
- hankkeen aikana syntyneitä ideoita ja työpajojen tuloksia
- avataan muotoilun työkaluja ja prosesseja ja niiden hyödyntämistä hankkeen aikana ja jatkossa
- listataan hankkeen aikana syntyneitä jatkoprojekti-ideoita ja esitellään monistettava malli
- arvioidaan hankkeen onnistumista

Tiimi ja sidosryhmät

Muotoilutiimi

Koko hankkeen ja Porin kohteen muotoilijana toimi muotoilija Päivi Raivio. Kankaanpäässä tiimin asiantuntijana toimi maisema-arkkitehti Janne Saario ja Vanhassa Raumassa arkkitehti Inari Virkkala.

Hanke on toteutettu tiiviissä yhteistyössä hankkeen omistajan, Satakunnan ammattikorkeakoulun Ohjauskulma-hankkeen vetäjien Tomi Kuusimäen ja Saija Mustaniemen kanssa sekä World Design Capital 2012 Helsinki-organisaation hankepäällikkö Päivi Hietasen kanssa.

Ohjauskulma

Ohjauskulma on taide- ja kulttuurialan toimijoiden työllistämismahdollisuuksia parantava toimintamalli. Tarjoituksena on tarjota mahdollisuutta jatkaa itsensä ja projektiansa kehittämistä ammattilaisten avulla sekä tavoitteena on taide- ja kulttuurialan koulutuksen ja työelämän välisen eron pienentäminen. Ohjauskulmassa tuetaan työllistymistä ja autetaan erilaisten työllistävien hankkeiden rahoitusmahdollisuuksien kartoittamisessa. Ohjauskulma tarjoaa asiantuntija-apua ja koulutusta muun muassa urasuunnitteluun, yrittäjyyteen, hanketointintaan sekä oman osaamisen kehittämiseen liittyvissä

asioissa. Kadotetut paikat-hankkeen kautta Ohjauskulma on tavoitellut uusia yhteistyömalleja, verkostoitumista ja taiteilijoiden työllistymistä tukevia projekti-ideoita.

Sidosryhmät kohteittain

Porin lyhytaaltoasema

Jaana Simula, Kulttuurijohtaja, Porin kaupunki

Emma Susi, kulttuurituottaja, Porin kaupunki

Antti Pedrozo, T.E.H.D.A.S. ry, Shortwave-project,
Ohjauskulman jäsen

Jorma Partanen, rehtori, Väinölän koulun ala-aste

Kaisa Ahonen, luokanopettaja, Väinölän koulun ala-aste

Väinölän koulun ala-asteen 5A luokan oppilaat

Kankaanpään taidekehä

Eeva-Kaisa Haikonen, johtaja, Kankaanpään museo

Ilmari Mattila, kaupunginarkkitehti, Kankaanpään kaupunki

Ilpo Möttönen, kaupunginpuutarhuri,

Kankaanpään kaupunki

Kankaanpään taiteilijaseura, Ohjauskulman jäsen
Skeittaaja-ryhmä, yhteyshenkilö Riku Mesiniemi

Vanha Rauma

Risto Kupari, kulttuurijohtaja, Rauman kaupunki

Kalle Saarinen, Vanhan Rauman arkkitehti,
Rauman kaupunki

Vanhan Rauman käsityöläiset: Mantin Maailma,

Pirkko Lehtinen, Maija Kantanen, Salme Kauppila,

Kirsi Backman, Katriina Pihla, Ohjauskulman jäsen

Päivi Puska ja Kai Salonen, toiminnan koordinaattorit,

Nuorten työpaja, Rauman kaupunki

Nuorten työpaja, mediapajan nuoret

Hankkeen kohteet

Kankaanpään Taidekehä

Kankaanpään Taidekehä on rakentunut pääosin 1990-luvulla, ja se käsittää yli 100 julkista taideteosta, mikä on varsin mittava määrä 12 000 asukkaan maalaiskaupungissa. Taidekehän kehittymiseen on pitkälti vaikuttanut Kankaanpään Taidekoulun läsnäolo. Useat teokset liittyvät koulun projekteihin tai näyttelyihin. Kankaanpään kaupunginmuseo on kartoittanut nuorten ajatuksia Taidekehästä, ja tulosten mukaan nuoret näkevät Taidekehän hyvin arkipäiväisenä. Taidekehä näkyy hyvin matkailumainoksissa, mutta nuoria teokset harvoin puhuttelevat. Tulevaisuudessa Taidekehän toivotaan olevan toiminnallisempi ja monimuotoisempi. Unelmana on tuoda Taidekehä lähelle nuoria ja heidän toimintaansa niin, että nuoret kokevat kehän tärkeäksi ja haluavat olla itse mukana sitä kehittämässä.

Minkälainen toimintamalli tukee näitä tavoitteita?

Millainen rooli on paikallisilla taiteilijoilla?

Miten lapset ja nuoret voivat osallistua Taidekehän kehittämiseen aidosti vaikuttaen?

Porin lyhytaaltoasema

Porin lyhytaaltoasema rakennettiin vuoden 1940 olympialaisia varten Väinölän kaupunginosaan. Toiminta loppui 1980-luvulla ja paikka on ollut sittemmin tyhjillään ja syrjäisen sijaintinsa vuoksi helppo ilkeiden kohde. Viime vuonna tila siirtyi T.E.H.D.A.S ry:n käyttöön. T.E.H.D.A.S ry on nuorten kuvataiteilijoiden vuonna 2002 perustama yhdistys. Sen tavoitteena on tarjota monipuolisia taide-elämyksiä eri kulttuurialueiden välillä sekä tuoda taide lähelle kansaa. Kunnostustöiden ohella yhdistyksen taiteilijoiden tavoitteena on kehittää yhteistyötä lähiön asukkaiden, kaupungin nuoris- ja kulttuuritoimen sekä taideyhteisöjen välillä. Porin lyhytaaltoaseman työryhmän unelmana on lyhytaaltoaseman ympäröivän puistoalueen käyttöönotto lasten ja nuorten ehdoilla.

Miten asukkaat saataisiin mukaan toimintaan?

Miten lasten ja nuorten toiveet voisivat näkyä veistospuiston toteutuksessa?

Miten taiteilijoiden taidot ja osaaminen voisi palvella alueen asukkaita ja erityisesti kouluja ja päiväkoteja?

Vanha Rauma

Vanhalla Raumalla on hieno historia jo 1700-luvulta ja se on Unescon maailmanperintökohde. Alueella on asumista ja yritystoimintaa – erityisesti pieniä putiikkeja. Vanha Rauma on hyvin esillä matkailumainoksissa, mutta käsityöläisten aluetta Vanhan Rauman itäisessä osassa on vaikea löytää. Aiempina vuosina aktiivinen taiteilijoiden verkosto Art Hauenguo-
no kaipaa uutta virtaa, ideoita ja osaamista näkyvyyden kehittämiseksi. Nuorten kiinnostus kohteeseen ja käsityöhön edesauttaisi muidenkin ryhmien tavoittamista.

Miten käsityöläisten toimintaa voisi kehittää näkyvämmäksi?

Miten käsityöläisten liikkeet löytäisi helpommin?

Voisivatko nuoret tuoda osaamistaan osaksi kehittämistyötä?

Kadotettuja taiteen paikkoja

– kohteiden haasteita

Hankkeen verrattain lyhyt kesto on vaikuttanut siihen, että taustoituvaiheessa kohteiden historiaa ja eri vaiheita on sivuttu vain lyhyesti. Toisaalta fokus nykyhetkeen ja tulevaan vapauttaa ajattelua ja ideointia ”miten ennen tehtiin”-kaavasta ja mahdollistaa tuoreen näkökulman.

Hankkeen kohteiden lähtötilanteet ovat hyvin erilaisia. Taidekehän ollessa olemassa oleva vakiintunut julkisen taiteen teoskokoelma, Porin lyhytaaltoasemaa ei ole alunperin taiteen paikaksi tarkoitettukaan. Vanhan Rauman status UNESCO:n perintökohteena määrittää näkyvyyden kehittämistä esimerkiksi katutilan käytön ja esteettisten ohjeiden ja sääntöjen myötä. Kohteilla on siis hyvin erilaisia rajoitteita ja vapauksia, joita vasten tu-

levaisuusvisiot ja konseptit voidaan rakentaa. Yhteistä kohteille on niiden taustalla vaikuttavien Porin, Rauman ja Kankaanpään kaupunkien kulttuuritoimien tahto ja tavoitteet kehittää kohteita toiminnallisempaan ja vuorovaikutteisempaan suuntaan - toisin sanoen tuoda taidetta ja kulttuuria lähemmäs kansaa. Taiteen pariin halutaan uusia käyttäjäryhmiä. Lapset ja nuoret, tulevaisuuden kulttuurin kuluttajat ja potentiaaliset tuottajat, voivat levittää innostusta myös perheen ja kavereiden piiriin ja näin saattaa kulttuurin pariin yhä enemmän yleisöä oman innostuksensa kautta.

Kohteita ja niiden kehittämistä yhdistävät myös rajalliset taloudelliset resurssit. Tämä vaikuttaa suuresti projektien toteutustahtiin ja -laajuuteen. Resurssien rajallisuus on pyritty ottamaan hankkeessa huomioon suunnitelmalla toimintaa ja kehittämisen välineitä, jotka on mitoitettu olemassa olevien tai saatavilla olevien resurssien

mukaisesti. Suunnittelussa on hyödynnetty erilaisia palvelumuotoiluun soveltuvia menetelmiä ja näiden menetelmien ja välineiden hyödyntämisen myötä muotoiluosaamista on voitu välittää eteenpäin paikallisille toimijoille. Kadotetut paikat -hankkeen yksi suurimmista anneista lieneekin toimintaa ja ideointia kokoavan lisäresurssin tarjoaminen kohteiden käyttöön.

Ohjaukskulman tavoitteena on kehittää paikallisten taiteilijoiden työllistymistä ja toimeentulomahdollisuuksia. Taiteilijoiden mahdollisuutta työllistyä kohteiden toiminnan parissa määrittää oma-aloitteisuus, aktiivisuus ja halu olla mukana kohteiden kehittämisvaiheessa. Etsikko aika ei varsinaisesti itsessään työllistä, mutta osallistuminen prosessiin jo alusta lähtien on äärimmäisen tärkeää sisältöön vaikuttamisen ja ideoiden kehittämisen kannalta.

Taide lähemmäksi kaupunkilaisia

Kohteita ja yleisemmin julkisen tilan taidetta yhdistää sen tietynlainen marginaalisuus: taide on yleisesti tietyn ryhmän kiinnostuksen kohde ja ryhmän ulkopuolelle jäävät usein myös lapset ja nuoret. Taide saattaa rajata esimerkiksi lapset ja nuoret pois, ei ainoastaan sisällön takia, vaan myös sen ajankohtaisuuden takia. Esimerkiksi Taidekehän teoksista suurin osa on toteutettu 90-luvun alussa, jolloin kohderyhmän nuoret ovat syntyneet. Ei siis ihme, että useimmat kehän teoksista ovat ”vain olemassa” vailla syvempää merkitystä. Olemassa oleviin, kuten esimerkiksi Taidekehän staattisiin teoksiin on vaikea luoda suhdetta. Taide tarvitsee laajempia kosketuspintoja ja tuoreita tapahtumia tai sisältöjä.

Taiteen käsitteen ja sitä myötä kohderyhmien laajentaminen on ajankohtaista myös siksi, että useimpien kau-

punkien kulttuuritoimen taloudelliset haasteet ovat mitavia. Tilanteen ei odoteta paranevan lähivuosina, joten uusia ideoita ja toimintamalleja tarvitaan. Hyviä kulttuuritoimen ”työpareja” voisivat olla esimerkiksi liikunta- ja nuorisotoimi, jolloin aidosti useampia ryhmiä palvelevien tai aktivoivien teosten kuluja voitaisiin jyvittää eri toimialojen kesken. Tämä ajatus on ollut lähtökohtana kaikissa hankkeen kohteissa eri painotuksin. Myös sosiaali- ja terveystoimi on hyvä kulttuurin pari, mutta vain aidosti palvelevien konseptien ja sisältöjen tarjonta on kestävä lähtökohta yhteistyölle.

Kaupungin eri toimien välinen yhteistyö ei sinällään ole mullistava uutuus, mutta sisältää paljon potentiaalisia, tutkimattomia yhteistyön muotoja. Ennakkoluulottoman ajattelun ja monialaisen suunnitteluprosessin kautta on löydettävissä uusia kytköksiä ja yhteisiä tarpeita, joihin voidaan kehittää kokonaisuutta palvelevia ratkaisuja.

Kadotetut paikat -hankkeen yksi päätavoitteista, muotoiluosaamisen levittäminen paikallisille toimijoille, on oleellinen yhteistoiminnan kehittämisen väline. Taiteilijoiden työllistyminen ja osaamisen hyödyntäminen esimerkiksi julkishallinnon alalla kulkevat käsi kädessä, mutta taiteilijoilta vaaditaan osaamista aidosti kohdata ja osallistaa eri ryhmiä ja kaupungin toimia palvelevan teoksen tai projektin odotetaan aidosti täyttävän sille asetetut tavoitteet. Oman taiteellisen produktion tai teoksen sovittaminen julkisen hallinnon tai kohderyhmän tarpeisiin on haasteellista ja riskinä on ”päälleliimattu” taide. Muotoilun keinoja hyödyntävä teos tai produktio voi olla lisäksi myös palvelu, tapahtuma tai toiminto.

Kadotetuista löydetyiksi

– yhteenveto hankkeen tavoitteista

Tavoitteet kohteittain:

- Taidekehä kiinnostavaksi ja eläväksi kehittämällä Taidekehää toiminnallisemmaksi nuorten kanssa
- Lyhytaaltoaseman ympäröivän puistoalueen käyttöönotto lasten ja nuorten ehdoilla
- Vanhan Rauman näkyväksi tekeminen nuorten ja vanhempien toimijoiden yhteistoimintaa kehittäen

Hankkeen tavoitteet:

- Kohteiden näkyväksi tuominen, elämän ja kohtaamisten synnyttäminen ja tekeminen kiinnostavammiksi nuorille
- Uudenlaisia identiteettejä ja tapahtumasisältöjä, kohteiden omilla ehdoilla
- Kulttuuri ja taide lähemmäksi nuoria: monipuolisempi, laajempi taiteen käsite
- Muotoilun tunnettuuden ja muotoilupalvelujen käytön lisääminen Satakunnassa
- Osaamisen ja kokemusten jakaminen paikallisille taiteilijoille ja toimijoille
- Monistettavien toimintamallien luominen unohdettujen kulttuurikohteiden elävöittämiseen

Muotoilu mukaan kehittämiseen

- lähestymistapoja paikkojen elävöittämiseen

Teesit:

- ihmiset tekevät paikan
- kestävä suunnittelu = sitoutuminen ja osallisuuden monet tasot
- ”test lab”: kokeiluiden kautta pysyviin käytäntöihin

Keinot:

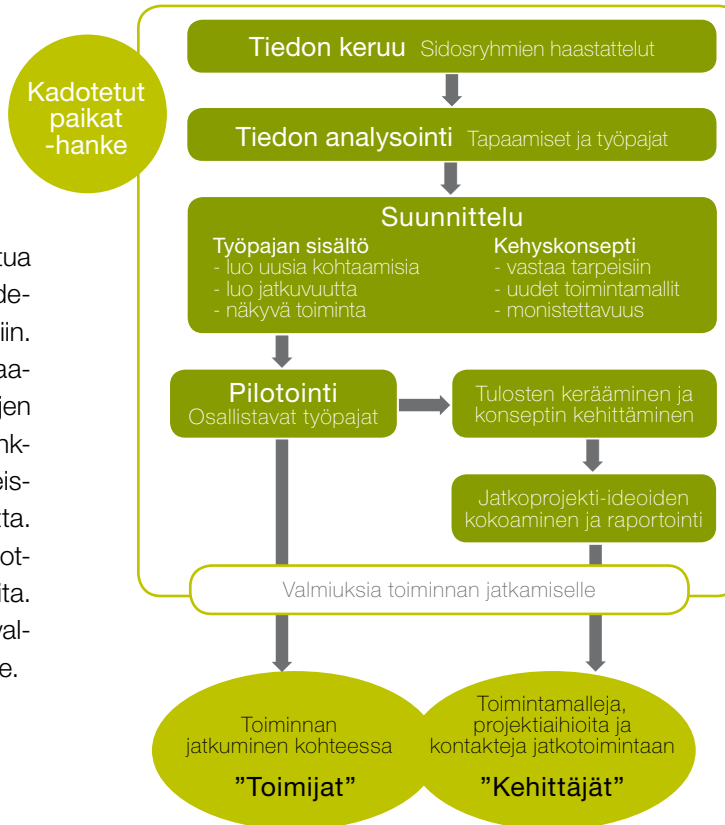
- monitahoiset ja monialaiset kartoitukset ja analyysit: nykytilanne ja perustukset, jolle rakentaa
- sidosryhmien osallistaminen eri vaiheissa ja tasoissa
- toiminnan testaaminen, 1:1 mallit, ”oikea tekeminen”

“Some people can't visualize change until they see it themselves.”

Mike Lydon, Street Plans Collaborative

Vieressä oleva kaavio kuvaa hankkeeseen suunniteltua toimintamallia, jossa taustoituksen kautta edetään kohdekohtaisesti suunniteltuun työpajaan ja yhteistapaamisiin. Työpajan sisällön suunnittelun rinnalla on suunniteltu laajempaa konseptia, jota työpajoissa testattiin. Työpajojen sisällön kriteerit ja osallistujaryhmät on määritelty hankkeen tavoitteiden mukaisesti: uudet kohtaamiset, yhteistoiminnan pilotointi, näkyvä toiminta, jolla on jatkuvuutta. Työpajojen ja tapaamisten opit, ideat ja palaute on koottu ja ne ovat osaltaan muovanneet jatkoprojekti-ideoita. Hankkeen aikana on pyritty luomaan alusta sekä jatkuvalle toiminnalle kohteessa, että laajemmalle kehittämiselle.

Kadotetut paikat -toimintamalli

Hankkeen vaiheet kohteittain

– taustoituksesta työpajoihin

Hanke aloitettiin kohdekäynneillä, joissa järjestettiin tapaamisia sidosryhmien kanssa. Tapaamisissa pyrittiin selvittämään syvemmin kohteen haasteita, sidosryhmien toiveita ja ideoita niiden kehittämistä, olemassa olevista resursseista ja visioista. Jatkotapaamisten ja haastattelujen perusteella suunniteltiin alustava konsepti kohteen toimintamallista, jota testattiin työpajoissa. Prosessin aikana syntyneet tai ilmenneet haasteet otettiin suunnittelussa huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Kankaanpään taidekehä

– toiminnallista taidetta Linnapuistoon?

Nyt: vieras, in-aktiivinen, prosessi ja visio hukassa, staattiset veistokset eivät herätä mielikuvia, varoja vain ylläpitoon

Unelma: toiminnallinen, elävöittävä, dynaaminen, havainnollinen kokonaisuus, kaupunkilaiset mukana kokijoina ja tekijöinä

Prosessi: Kankaanpään Taidekehän kohdekäynneillä ja tapaamisissa keskusteltiin Taidekehän nykytilasta ja tulevaisuuden tavoitteista paikallisten sidosryhmien kanssa. Kankaanpään taidemuseon johtaja Eeva-Kaisa Haikonen valotti Taidekehän problematiikkaa: kehä on syntynyt vaiheittain, ilman erityistä kokonaisajatusta tai konseptia, lisäksi teosten sijoitusprosessia ei omista tällä hetkellä kukaan. Tutustuimme Taidekehään ja sen teoksiin sekä nykyiseen skeittiparkkiin, joka on käyttöikänsä päässä. Lisäksi viereistä urheiluhallia laajennetaan, jolloin skeittiparkin on väistyttävä

Nykyinen skeittiparkki on aktiivisten skeittareiden aloitteellisuuden tulosta: 15 vuotta sitten rakennettu puisto on

saanut kaupungilta varat sen rakentamiseen. Myös Kankaanpään hankkeen asetelma on pitkälti skeittareiden ansiota: ryhmä on lähestynyt Riku Mesiniemen johdolla Kankaanpään taidekoulua ja tiedustellut miten taidekoulu voisi tukea heidän skeittiparkki-hankettaan. Tämänkaltaiseen lähtötilanteen on hyvä rakentaa sisältöä: tarve on aito ja aktiivinen osallistujaryhmä on tiedossa.

Kankaanpään muotoilutiimin Janne Saarion kohdekäynnillä keskustelua käytiin myös kaupungin arkkitehdin Ilmari Mattilan ja kaupunginpuutarhuri Ilpo Möttösen kanssa, jotka ehdottivat uuden skeittiparkin paikaksi Linnapuistoa. Linnapuisto on kaupungintaloa vastapäätä oleva puisto, johon on 80-luvulla rakennettu aukio kadunkalusteineen. Keskeisellä sijainnilla olevan puiston käyttöaste on kuitenkin pieni ja paikka on potentiaalinen. Aiempi ajatus nykyisen aukion ja sen rakenteiden hyödyntämisestä hylättiin prosessin edetessä ja työpajas-

sa skeittiparkin paikaksi osoitettiin Linnapuiston puisto-osa. Muita aiemmin ehdotettuja paikkoja olivat torin laita tai nuoristotalon edusta. Skeittarit suhtautuivat parkin nykyistä keskeisempään sijaintiin positiivisesti: lajille saattaisi saada lisää harrastajia ja skeittaus elävöittää kaupunkitilaa. Skeittiparkin sijainti Linnapuistoon sopisi myös siksi, että asuinalot eivät ole sen välittömässä läheisyydessä ja näin mahdolliset meluhaitat eivät aiheuttaisi häiriötä. Myös materiaalivalinnoilla voidaan vaikuttaa melutasoon.

Taidekehän tarpeita skeittiparkki vastaisi tuomalla teoskokoelmaan aidosti toiminnallisen teoksen, jonka suunnitteluprosessissa kaupunkilaiset ovat aidosti olleet mukana. Skeittiparkki-hanke yhdistäisi myös liikunta-, nuoriso- ja mahdollisesti myös puistotoimen. Korkealatuinen, kokonaiskonseptiin perustuva rakennustaiteellinen skeittiparkki on jo itsessään, mutta myös taiteeseen painottuvampi konsepti on mahdollinen. Tällöin tarvitaan

vahvan näkemyksen omaava ja käyttäjien kanssa tiivistä suunnittelutyötä tekevä taitelija osaksi suunnittelutiimiä.

Haaste: Linnapuiston käyttöönotto yhtä ryhmää varten ja olemassa olevana, rakennettuna paikkana voi kohdata muutosvastarintaa kaupunkilaisten puolesta.

> Suunnitteluprosessissa otetaan huomioon muut mahdolliset käyttäjäryhmät, valitaan paikka perustellusti, tuodaan hankkeen positiiviset vaikutukset näkyvästi ja laajasti esiin jo projektin suunnitteluvaiheessa.

Haaste: Skeittarit pettyvät, jos homma ei etenekään hankkeen työpajaa pidemmälle

> Kommunikoidaan mahdollisimman avoimesti, missä vaiheessa prosessi on ja mihin työpajan tulokset johtavat ja mikä on seuraava vaihe. Osallistetaan myös kaupungin tahot mukaan työpajaan ja tavoitellaan toteutusta aidosti.

Pilotoitava toimintamalli: Liikunnan ja taiteen yhdistäminen: Kankaanpään Taidekehän seuraava teos on skeittipuisto. Käyttäjät ovat mukana prosessissa alusta lähtien ja skeittipuisto suunnitellaan osallistavia menetelmiä hyödyntäen, eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden.

Porin lyhytaaltoasema

Seikkailuja taiteen maailmaan ympäri vuoden

Nyt: potentiaalinen, “rakennustyömaa”, pitkä prosessi, mielenkiintoinen, vasta aluillaan

Unelma: paikallisille asukkaille tuttu ja mieluinen paikka, avoin toiminta, laaja veistospuisto, toiminnallinen, tunnettu, erityinen taiteen paikka, vapaa temmellyskenttä

Prosessi: Lyhytaaltoasema on uniikki paikka Porin Väinölässä ja rakennuksen käyttöönottoa on prosessoi-

tu kaupungin virastoissa jo jonkin aikaa. T.E.H.D.A.S. ry etsi paikkaa toiminnalleen ja Porin kaupungin kulttuuritoimi näki tässä hyvän mahdollisuuden ja näin Antti Pedrozon luotsaama *Shortwave*-projekti sai alkunsa. T.E.H.D.A.S ry:n tavoitteena on avata paikka taiteen yleisölle ja tekijöille pikkuhiljaa kunnostustöiden edetessä. Kiireisen kunnostusvaiheen aikana asukasprojektien kehittäminen on ollut haastavaa ja kontaktia esimerkiksi Väinölän alueen asukkaisiin ei ole pystytty aktiivisesti edistämään. Lyhytaaltoasemalla on järjestetty pääosin tapahtumia ja esimerkiksi kuvanveistotyö ulkona on näkyvää toimintaa, joka synnyttää kontakteja alueella ulkoileviin väinöläläisiin. Tapaamiset Porin kaupungin kulttuurijohtajan Jaana Simulan ja kulttuurituottajan Emma Suden kanssa auttoivat hahmottamaan kaupungin toiveita Lyhytaaltoaseman toiminnalle: helposti saavutettavaa ja avointa kaikille – erityisesti paikallisille asukkaille.

Haastattelujen ja tapaamisten tuloksena selvisi, että Kadotetut paikat -hanke toimisi parhaiten tuomalla lisäresurssin asukastoiminnan aloittamiseen ja kokeilemiseen. Hankkeen työpaja voisi pyrkiä luomaan konkreettisia kanavia lyhytaaltoaseman asteittaiselle käyttöönotolle ja laajentamaan tulokulmaa: lyhytaaltoasema voi toimia myös oppimisympäristönä, ei vain kuvaamataidon tunteina. Mallia ajatukselle saatiin esimerkiksi Skotlannista, jossa eräs koulu käyttää oppimisympäristönään koko kaupunkia, kirjastoineen ja esimerkiksi julkisine taidetoksineen. Näin ollen uutena toimintamallina olisi taiteilijoiden ja luovien toimijoiden tilojen ja työskentelyn hyödyntäminen oppimisessa.

Tapaamisissa Väinölän koulun opettajan Kaisa Ahosen ja rehtori Jorma Partasen kanssa ilmeni, että koulun toiminnan kehittämiseen liittyviin toimintakortteihin kuuluu lähiympäristön kehittäminen lapsilähtöisesti. Työpaja ja

yhteistoiminta T.E.H.D.A.S. ry:n kanssa sai myös tästä syystä erittäin innostuneen vastaanoton. Toiminnan vaikiintuessa siihen voisivat osallistua myös muut lähialueen koulut ja päiväkodit.

Työpajassa toteutettava työ suunniteltiin yhteistyössä Antti Pedrozon kanssa, jolla oli aiemmin syntynyt idea moduuli-rakenteisesta teoksesta. Päivi Raivion kaupunkiviljelystä saadut hyvät kokemukset kaupunkimuotoilun ja yhteisötaiteen välineenä haluttiin yhdistää teokseen. Viljeltävä yhteisteos toisi toimintaan myös luontaista jatku-moa: istutus, kasvien hoito ja mahdollinen sadonkorjuu-kin toisi oppilaat Veistospuistoon useammin.

Haaste: Työpajassa toteutettu teosaihio ei toteudu ke-väällä kuten osallistujille kerrottiin työpajan alussa
> *Teosideasta on keskusteltu yhdessä TEHDAS ry:n toi-mijoiden kanssa ja suunnitelmaa on hiottu yhdessä. Pro-*

jektiaihio on suunniteltu niin, että se palvelee veistos-puistoa laajemminkin.

Haaste: Viljely on ulkopuolelta tuotu idea
> *Ideasta keskusteltiin tapaamisissa kaikkien sidosryh-mien kanssa: se sai kannatusta ja koulussa siitä innos-tuttiin.*

Pilotoitava toimintamalli: Oppimisen ja taideympäris-tön yhdistäminen: Lyhytaaltoasema ja sen ympäristö on paikka, jossa toteutetaan koululaisille suunnattuja, elä-myksellisiä työpajoja. Lisäksi Lyhytaaltoaseman toimin-taa ja ympäristöä kehitetään lasten ja nuorten idea huo-mioiden ja rakennetaan osittain heidän kanssaan.

Vanha Rauma

Käsityöläisalue näkyväksi, itse tekemällä

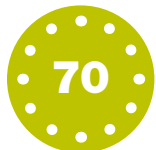
Nyt: kadoksissa, nuoret eivät löydä paikkoja, päivittämätön verkosto, pulaa asiakkaista

Unelma: matkailun vetonaula, aktiivinen, tunnistettava käsityöläiskaupunginosa, uutta näkyvyyttä, vaihtuvia tapahtumia, uudenlaisia toimeentulomuotoja

Prosessi: Tapaamisissa ja haastatteluissa kartoitettiin alueen identiteettiä, toimintoja ja käsityöläisten näkemyksiä omasta toiminnastaan ja alueesta. Käsityöläisille yhteinen ongelma on heikko näkyvyys Vanhan Rauman kaupunkikuvassa - ihmiset eivät tunnu löytävän syrjäisessä kohtaa olevia liikkeitä ja vilkas kaupankäynti keskittyy torille ja sen välittömään ympäristöön. Uusia kävijöitä, käsityötaidon arvostusta ja uutta näkyvyyttä kaivataan. Osa

näkyvyydestä toteutuu tänä päivänä myös netissä, mutta käsityöläisten IT-osaaminen on vähäistä ja aikaresurssit opetteluun rajalliset.

Rauman kulttuuripäällikkö Risto Kupari kertoi kaupungin toimista Vanhan Rauman kulttuurialan toimijoiden näkyvyyden edistämiseen: käsityöläiset ja taiteilijat ovat näkyvillä esitteissä, kartoissa ja kotisivuilla. Myös matkailutoimi tekee kulttuuritoimen kanssa läheistä yhteistyötä ja käsityöläiset ja taide koetaan matkailuvalteiksi. Uutta tai päivitettyä sisältöä kuitenkin kaivattaisiin esimerkiksi Citynomad-karttapalveluun. Myös uusia kanavia näkyvyydelle voisi kehittää, mutta Vanhan Rauman kaupunkikuvaa koskee tiukat säännöt. Hankkeen muotoilutiimin arkkitehti Inari Virkkala pyrki selvittämään näitä reunaehtoja Vanhan Rauman arkkitehti Kalle Saariselta ja tietoa pyrittiin hyödyntämään jatkoprojekti-ideoita suunnitellessa.

Hankkeen kohderyhmä, lapset tai nuoret, löytyi vasta hankkeen loppuvaiheessa, mutta oli sitäkin hyödyllisempi kontakti. Rauman mediapaja kiinnostui ehdotetusta yhteistyöstä ja osallistumisesta työpajaan. Kävi ilmi, että mediapajasta on tullut kokeiluperiodin jälkeen virallinen osa nuorten työpajaa ja siirtymävaihe vaikutti myös ajankohtaisen tiedon mediapajan olemassaolosta ja kontaktihenkilöistä löytymiseen. Mediapajan tavoite on tulla oleelliseksi kaupungin mediatuotannon työvälineeksi, joka vastaisi myös kaupungin ja käsityöläisten näkyvyyden yhteiskehittämisen tarpeisiin.

Haaste: Hankkeen ja työpajan sisällön sovittaminen eri toimijoiden erilaisiin tarpeisiin ja ideoihin
> *Yhteistapaamisissa painotettiin yhteisten haasteiden käsittelemistä ja verkoston luomisen tärkeyttä*

Haaste: Kaupunkitilaa koskevat ideat tyrmätään Vanhan Rauman kaupunkikuvaa koskevien sääntöjen vuoksi

> *Säännöt selvitettiin ja jatko projekti-ideoita muokattiin niiden mukaan, lisäksi arkkitehti kutsuttiin loppukusteluun*

Pilotoitava toimintamalli: Nuorten osaamisen tuominen vanhemman polven käsityöläisten käyttöön: Vanhan Rauman käsityöläiset, nuorten mediapaja ja Rauman kaupunki voisi tehdä kaikkia osapuolia hyödyntävää yhteistyötä mediatuotannon saralla. Käsityöläisten osaaminen ja alue tulisi näkyväksi myös tämänkaltaisen toiminnan kautta.

Suunnittelun kompassi

– hankkeessa käytetyt muotoilun välineet

Työpajojen tehtävä-osuuksien lisäksi hankkeessa hyödynnettiin erilaisia palvelumuotoiluun soveltuvia välineitä. Välineiden tarkoitus oli tuottaa syvempää informaati-

tiota paikoista, vahvistaa kohteisiin liitettyjä väittämiä tai huomioita ja osallistaa Ohjauskulman taitelijat mukaan prosessiin ja perehtymään muotoiluajatteluun tekemisen kautta.

Kankaanpään Taidekehän paikkakartta:

- hahmottaa kohtaamisten solmukohtia
- osoittaa potentiaalisimpia, kiinnostavimpia paikkoja ja alueita
- osoittaa tunnistetuimmat teokset ja niiden sijainnit
- visualisoi potentiaalisimpia paikkoja ja kohtia
- tuottaa tietoa Taidekehän kehittämiseen ja jatko-projekti-ideoihin

Kankaanpään taiteilijaseura ja sen Ohjauskulmassa vaikuttavat jäsenet valjastettiin mukaan prosessiin tuottamalla paikkakartoitusta. Kartoituksen tarkoitus oli tar-

kastella seuraavia kysymyksiä paikallisten taitelijoiden näkökulmasta:

*Mitkä paikat tai kohdat ovat erityisiä solmukohtia Kankaanpäässä ja mitä sidosryhmiä niihin liittyy?
Entä mitkä paikat ovat taiteilijoiden itsensä mielestä kiinnostavimpia ja/tai potentiaalisempia?*

Tehtävän tarkoitus oli tarjota Ohjauskulmalaisille käyttäjälähtöistä paikka- ja kokemustietoa, josta heille on hyötyä kun Taidekehää ja sen toimintoja kehitetään paikallisten taiteilijoiden johdolla. Paikka- ja kokemustieto antaa heille myös valmiuksia luoda teoksia ja toimintaa, joilla on käyttäjälähtöinen tai paikkakohtainen kytkös. Taiteilijoiden paikkakartan rinnalla toteutettiin skeittareiden nykyisten skeittipaikkojen kartoitus ja Kankaanpään taidemuseon toteuttaman kyselyn tuloksia asetettiin niin ikään kartalle.

Taidemuseon kyselyn soveltaminen paikkakarttaan:

Kartassa hyödynnettiin myös taidemuseon lapsille ja nuorille suunnattua kyselyä Taidekehän teoksista. Kyselyssä kartoitettiin eri teosten tunnistettavuutta, positiivisia ja negatiivisia tuntemuksia. Paikkakarttaa varten ne merkittiin myös kartalle, jotta selviäisi ovatko esimerkiksi tunnistettavimmat teokset tietyissä paikoissa. Paikkakartan tarkoitus on antaa tietoa tulevien teosten sijoitteluun. Strateginen sijoittelu voi esimerkiksi aktivoida taidekehän olemassa olevia aktiivisempia paikkoja tai aktivoida ennestään hiljaisempia paikkoja. Sijoittelu voi myös auttaa kokoamaan Taidekehää ja sen teoksia: vaikka kehä noudattelee Taidekehän logostakin tuttua spiraalimaista muotoa, katutilassa näyttää siltä, että teokset on ripoteltu sinne tänne ilman sen kummempaa sidosta sijaintipaikkaan. Taidekehän mallista tulisi nähdäkseni luopua tai siten sitä pitäisi vahvistaa enemmän.

Porissa ja Raumalla välineet olivat osana työpajojen ohjelmaa. Välineet tuottivat ideoita jatkokehittelyä varten. Lisäksi ne tarjosivat tietoa lasten ja nuorten toiveista ja kokemusmaailmasta.

Toimintoäänestys / Pori

- osoittaa lasten toiveita paikan toimintojen suhteen
- tarjoaa ideoita T.E.H.DA.S. ry:n taiteilijoille osaksi teoksia tai veistospuiston toiminnoiksi
- antaa tietoa lasten toiveista puistoalueen suunnittelu- ja kunnostustyöhön

Reittikartta ja ominaisuuskysely / Rauma

- osoittaa totutut reitit suhteessa käsityöläisten alueeseen ja vahvasti syntyynyttä käsitystä “kadotetusta paikasta”

- kokoaa niitä ominaisuuksia, joita nuoret havainnoivat - voidaan hyödyntää jatkokehittelyssä
- kokoaa niitä ominaisuuksia, joihin nuoret kiinnittävät huomioita - voidaan vahvistaa jatkokehittelyssä

Työpajat

– näkyvää toimintaa ja kohtaamisia

Työpajojen tavoitteet:

- näkyvä toiminta
- kohtaamisten synnyttäminen
- ideoiden testaaminen/pilotointi
- osallistavien menetelmien käyttöönotto ja tulosten hyödyntäminen

Työpajojen tavoitteena on ollut toteuttaa joku konkreettinen teko, malli tai interventio, jonka avulla pystytään

keräämään tietoa, ideoita ja palautetta niin työpajojen osallistujilta. Näkyvät, 1:1 mallit ja interventiot, ovat niitä välineitä, joilla ideoita ja yhteistyötä voidaan havainnollistaa ja testata. Välineillä voidaan myös mahdollistaa osallistumisen eri tasoja. Esimerkiksi Kankaanpäässä osallistujia olivat myös ne ohikulkijat, jotka pysähtyivät kyselemään ja juttelemaan lumitalkoista.

Työpajojen sisältö on suunniteltu niin, että hankkeen aikana mahdollistetaan kohtaamisia, joita ei olisi syntynyt ilman hanketta ja jotka tukevat yhteiskehittelyä jatkossa.

Kankaanpään työpaja

Työpajassa keskusteltiin kaupungin edustajien ja skeittareiden kanssa skeittipuistosta, sen tulevasta paikasta ja skeittareiden toiveista. Keskusteluosuuden jälkeen osallistujat kirjäsivat ja muovailivat ideoitaan yksittäin, jonka jälkeen

ideat yhdistettiin pienoismallipohjaan, jota viimeisteltiin yhdessä. Seuraavana päivänä pienoismallista toteutettiin 1:1 lumimalli skeittiparkin aiotulle paikalle. Kaupungin avustuksella lumiveistoa avusti traktorikuski ja puistoon tuotiin yhteensä neljä kuormallista lunta. Lumiveistopäivän päätteeksi kokoonnuimme Linnapuistoon keskustelemaan lopputuloksesta ja jatkosta kaupungin edustajien, työpajan vetäjien, skeittareiden ja taiteilijoiden kanssa.

Lyhytaaltoaseman työpaja

Lyhytaaltoaseman työpajassa heiluivat pensselit: yhteensä 22 Väinölän koulun viidennen luokan oppilasta maalasi puulaatikoita, jotka kootaan myöhemmin isoksi teokseksi. Työpajan alussa toteutettiin toimintoäänestys, jossa selvitettiin lasten toiveita lyhytaaltoaseman ja sen ympäristön toimintojen suhteen. Työpajassa vieraili myös Väinölän koulun rehtori ja yhteisessä keskustelussa T.E.H.D.A.S. ry:n

taiteilijoiden kanssa hahmoteltiin yhteistyömahdollisuuksia. Teos kootaan toisessa työpajassa myöhemmin keväällä.

Vanhan Rauman työpaja

Vanhan Rauman työpajassa oli kaksi osuutta: ensimmäisessä osuudessa toteutettiin reittitehtävä, johon osallistujat merkitsivät yleisimmin käyttämänsä reitit Vanhassa Raumassa. Sen lisäksi osallistujat merkitsivät karttaan kolme tuttua ja kolme, kierroksen aikana huomattua, uutta kiinnostavaa paikkaa. Karttaan oli myös merkitty käsityöläisten liikkeet, joissa osallistujat vierailivat merkiten karttaan kunkin liikkeen erityisominaisuuksia. Kartat palautettiin Mantin Maailman kurssitilaan, jossa osallistujilla oli vielä mahdollisuus ideoida uutta tunnusviiriä käsityöläisalueelle. Päivän päätteeksi käsityöläiset, Risto Kupari, Kalle Saarinen, Tomi Kuusimäki ja hankkeen muotoilijat kokoontuivat vielä keskustelemaan kootuista ideoista ja niiden toteutettavuudesta.

Yhteenveto

– työpajojen tulokset ja jatkoprojekti-ideat

Kankaanpää

Työpajan tulokset:

- Yhteistoiminta ja uudet kohtaamiset
- Osallistavan suunnittelun menetelmin tehty skeittiparkki-suunnitelma
- Jatkuvuus: hanketta viedään eteenpäin. Hanke hakee rahoitusta mm. ELY-keskukselta.
- Media ja näkyvä toiminta: positiivinen näkyvyys auttaa jatkossa
- Malli Taidekehän kehittämiseksi toiminnalliseksi

Testattu konsepti:

- Toiminnallinen Taidekehä elävöittää Kankaanpäästä
- Lapset ja nuoret kokevat Taidekehän kiinnostavaksi
- Paikallisia taiteilijoita toimii aktiivisesti ja vuorovaikutteisesti kaupunkitilassa

Pori

Työpajan tulokset:

- Jatkuva projektiaihiio ja väline kouluyhteistyön jatkamiselle
- Ideoita ja lasten toiveita veistospuiston suunnitteluun ja teoksiin
- Kokemusta lasten kanssa työskentelystä, suora kontakti kouluun
- Mahdollisuus laajentaa toimijaverkostoa ja toimintamuotoja (esim. lumiveisto)
- Paikallinen rooli vahvistumassa kouluyhteistyön kautta: lähiympäristön kehittäminen

Konsepti:

- Luovien toimijoiden tilat ja palvelut oppimisympäristönä
- Luonto + taide
- Kokemuksia, joita ei voi muualta saada: "Robin Hood -puisto"

Rauma

Työpajan tulokset:

- Yhteistoiminta ja uudet kohtaamiset
- Tarpeet yhdistetty yhteisiksi tavoitteiksi. Tarpeita kommunikoitu esim. kaupungin suuntaan
- Tunnistettu vahvuuksia ja potentiaalisia toimintamalleja
- Työvälineitä. mm. kokeiltu yhteistyötä Mediapajan kanssa
- Innostus ja voimaantuminen lisääntynyt

Konsepti:

- Käsityöläisalue on näkyvämpi, tunnistettava ja vetovoimainen
- Ympärivuotista toimintaa, suunniteltu resurssien mukaan
- Uudenlaista toimintaa: osaamisen vaihtoa, nuorilla merkittävä rooli

Monistettava malli

Hankkeen kokemusten perusteella on koottu monistettava toimintamalli, jolla voidaan elävöittää kulttuurikohteita muotoilun keinoin. Kaavio on pyritty pelkistämään monitasoisesta- ja vaiheisesta prosessista mahdollisimman yksinkertaiseksi, jolloin sitä voidaan soveltaa erilaisissa kohteissa.

Prosessi etenee kohteen analysoinnista ideoinnin ja pilotoinnin kautta jatkuvaan toimintaan. Jatkuvan toiminnan ideat muodostuvat eri sidosryhmiä kuulevan ja osallistavan suunnitteluprosessin tuloksena. Ideoiden pohjana ovat eri sidosryhmien tarpeet, joita pyritään ratkaisemaan luovasti, muotoilun keinoja hyödyntäen. Jatkuvan toiminnan mallit muotoutuvat pilotoinnista saatujen tulosten ja palautteen kautta. Jatkuva toiminta alkaa ideoiden vaiheittaisena käyttöönotolla ja laajenee toimintasuunnitelman mukaisesti. Uusien toimijoiden mukaantulo mahdollistetaan ja toimintaa

arvioidaan. Isojen visioiden ja ideoiden ei tulisi estää esimerkiksi väliaikaiskäyttöä tai testiluonteisia kokeiluja, jotka voivat tarjota erittäin hyödyllistä tietoa kohteen muotoutumisesta erilaisten käyttömuotojen ja käyttäjäryhmien alustaksi. Käytökokemus muovaa laajempia konsepteja ja visioita kestävämmiksi, joustaviksi ja muuntautumiskykyisiksi.

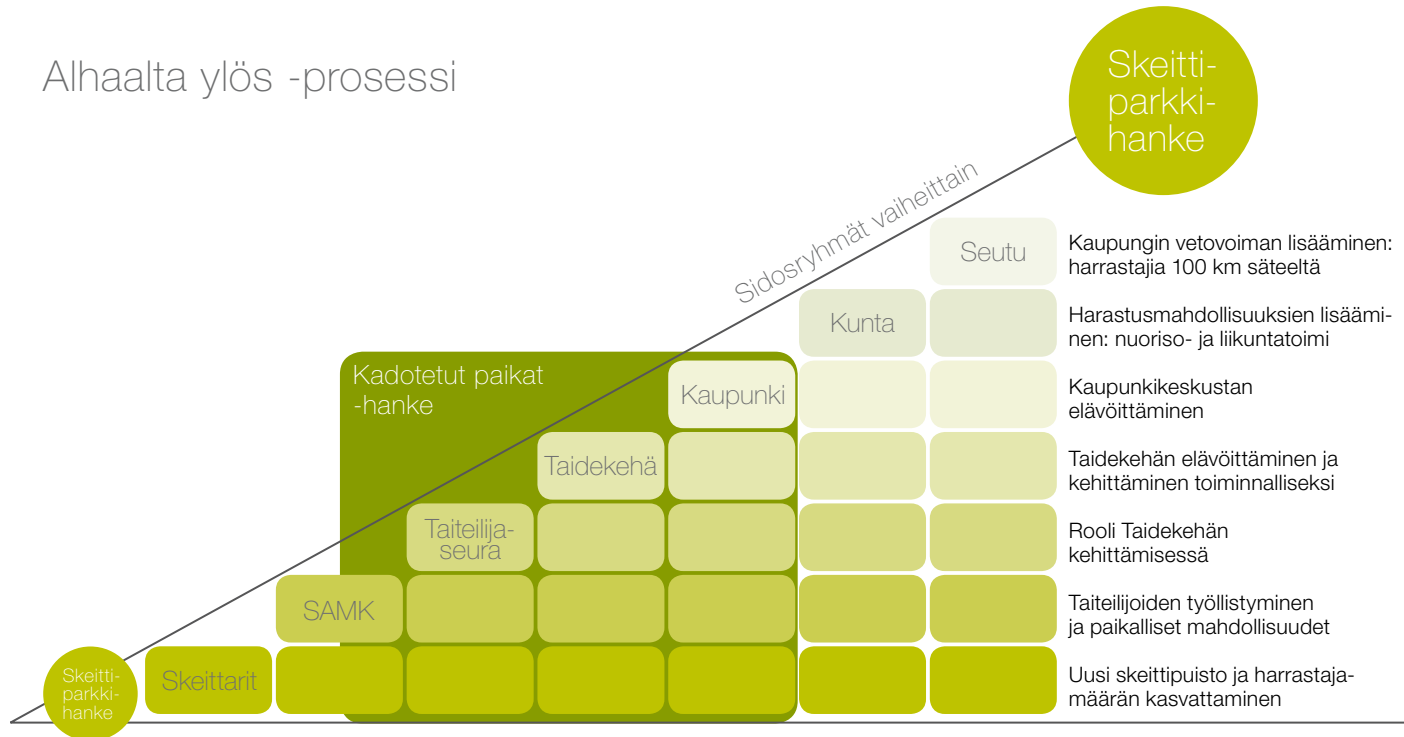
Prosessin aikana ilmeneviä riskejä ovat:

- analysointivaiheessa ei ole kyetty tunnistamaan kaikkia relevantteja sidosryhmiä
- ideointivaiheessa ei löydy yhteisiä tavoitteita - syntyy useita erillisiä suunnitteluprosesseja
- tavoitteet tai ideat ovat liian isoja ts. "lamaannuttavia" eikä niitä ole sovitettu saatavilla oleviin resursseihin
- osallistavat menetelmät eivät toimi kohderyhmällä tai osallistumisen kautta syntyneet ideat ja palaute eivät ohjaudu suunnitteluprosessiin

- toteuttajatahoja tai prosessin omistajaa ei pystytä identifioimaan tai niitä ei saada sitoutumaan prosessiin

Kankaanpään Taidekehän suunnitteluprosessi havainnollistaa alhaalta ylös-suunnitteluprosessia ja idean ja tarpeiden skaalautumista hankkeen suunnittelun edetessä. Hankkeen kestävyys perustuu eri sidosryhmien osallistamiseen sen eri vaiheissa.

Alhaalta ylös -prosessi

Palaute ja arviointi

Arviointi ja palaute Ohjauskulman ja sidosryhmien näkökulmasta

Taiteilijoilta ei kerätty palautetta systemaattisesti hankkeen aikana vaan kuvaa hankkeen annista taiteilijoille muodostettiin keskustelujen ja huomioiden pohjalta. Syynä tähän oli muun muassa taiteilijoiden paikoin satunnainen mukanaolo hankkeen eri vaiheissa ja hankkeen laajuus itsessään: tästä syystä hanketta arvioidaan Ohjauskulman näkökulmasta, joka edustaa taiteilijoita ja tunnistaa heidän tarpeensa ja hankkeen mahdollisen annin eri kohteiden taiteilijoille.

Hanketta arvioidaan aiemmin asetettujen tavoitteita vasten yhteisen keskustelun pohjalta. Lisäksi hankkeen aikana nousseita pointit ovat olleet osana keskustelua.

Hankkeen kohteiden kaupunkien edustajien arviot hankkeen onnistumisesta perustuvat keskusteluihin ja haastatteluihin mm. työpajojen loppukeskusteluissa ja Ohjausryhmän kokouksessa Porissa 26.2.

Hankkeen kaupunkien edustajien mukaan erityistä, yhteistä hyötyä on ollut muotoiluajattelun tuomisesta osaksi kohteiden kehittämistä. Sen myötä kohteiden ideoille ja konsepteille saatiin tukeva perusta. Kankaanpään museon johtajan kommentti kuvaakin yleistä haastetta: "Usein suunnitelmat tahtovat olla ilmassa leijailevia, hieman hahmottomia kokonaisuuksia. Vastaavaa mallia kaivattaisiin hyvinkin lähes kaikkiin kehittämistä kaipaaviin juttuihin." Lisäksi yhteisen keskustelun perusteella hyvänä pidettiin ulkopuolisen asiantuntijan palkkaamista projektiin. "Ulkopuolisuus" mahdollistaa sen, että projektissa pystytään irrottautumaan totutuista ajattelutavoista ja esimerkiksi henkilöiden kytköksistä paikkoihin.

Kankaanpää

- Taidekehän analyttinen tarkastelu on ollut erittäin hyödyllistä Taidekehän kehittämisen kannalta
- Hanke on tarjonnut uusia ideoita, toimintamalleja ja jatko-projekti-ideoita
- Nuoret on aidosti saatu mukaan suunnitteluprosessiin
- Kaupungin toimijoita, Taidekoulua ja paikallisia taiteilijoita kokoava toiminta on ollut hyödyllistä tulevan yhteistoiminnan ja skeittiparkki-projektin jatkon kannalta

Pori

- Hankkeen aikana alkanut Lyhytaaltoaseman ja paikallisen koulun välinen toiminta edistää kaupungin tavoitteita Lyhytaaltoaseman saavutettavuudesta
- Hanke on tarjonnut hyödyllisen näkökulman Lyhytaaltoaseman kehittämiseen: taitelijoiden ja koulutoimen välinen yhteistyö ja oppimisympäristön laajentaminen
- Lapset ovat päässeet aidosti mukaan Lyhytaaltoaseman ympäristön ja veistospuiston kehittämiseen

Rauma

- Hanke on koonnut eri toimijoiden näkemyksiä, toiveita ja ideoita ja kehittänyt näistä lukuisia varteenotettavia jatkoprojekti-aiheita, joista osa vastaa myös kaupungin tavoitteisiin
- Hanke on tuonut yhteen käsityöläiset, kaupungin edustajat sekä mediapajan nuoria
- Käsityöläiset ovat saaneet äänensä kuuluville ja jatko-suunnittelu on tuottavampaa, kun tietoa ja näkemyksiä on vaihdettu kaupungin edustajien kanssa, käsityöläisille on syntynyt kattavampi näkemys kaupungin tavoitteista ja resursseista
- Hanke on pilotoinut ja kehittänyt potentiaalisen toimintamallin, jossa mediapajan nuoret toimivat sisällön tuottajina sekä kaupungin, että käsityöläisten viestintätarpeisiin
- Hanke on laajentanut ymmärrystä, jossa kaikki toiminnan osapuolet hahmottavat paremmin sen, mitä reunaehtoja toiminnan kehittämiseen liittyy.

Ohjauskulman taiteilijoiden rooli hankkeessa

Ohjauskulman taiteilijat olivat hankkeessa lisävoimavara ja toisaalta myös oppijajoukko. Kohteiden kehittäminen jatkossa kohderyhmän toiveet ja tarpeet huomioiden rooli on pitkälti paikallisten taiteilijoiden varassa. Myös Ohjauskulman tiivis mukana olo kaikissa projektin vaiheissa on tärkeää tiedon eteenpäin välittämisen kannalta, sillä hankkeessa käytettyjä muotoilun välineitä ja toimintamalleja voidaan soveltaa muissa Ohjauskulman projekteissa.

Ohjauskulman taiteilijoita haastateltiin heti projektin alussa, jolloin keskustelimme nykytilanteesta, haasteista, toiveista ja ideoista kohteen kehittämisen suhteen. Taiteilijoiden roolit vaihtelivat kohteittain, mutta ydinajatuksena oli tarjota taiteilijoille mielekkäitä rooleja prosessin aikana. Taustalla on ollut ajatus tekemällä oppimisesta, jolloin taiteilijat voisivat kerryttää kokemuksia,

esimerkiksi osallistavan suunnittelun menetelmistä tai paikkasidonnaisen taideteen taustoituksesta, aidon osallistumisen kautta. Ohjauskulman taiteilijat ovat olleet mm. mukana projektin taustoituksessa, työpajojen suunnittelussa ja käytännön järjestelyissä ja työpajoissa avustamassa ja osallistujina.

Tärkeää oppia taiteilijoille ovat olleet myös kohtaamiset ja yhteistoiminta uusien ryhmien, kuten skeittareiden tai koululaisten, kanssa. Haastattelujen perusteella vain muutamalla Ohjauskulman taiteilijalla oli aiempaa kokemusta lasten kanssa työskentelystä. Hankkeen kautta saatu kokemus on hyvä pohja tuleville yhteisprojekteille ja uusia kohtaamisia on syntynyt paikoin myös kaupungin edustajien ja taiteilijoiden välille.

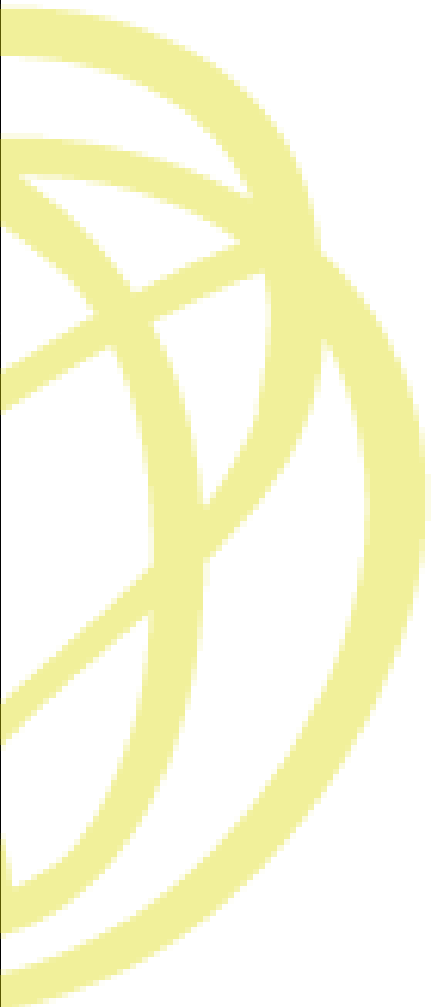
Projektisuunnitelmaan kirjattu, kaikille Ohjauskulman taiteilijoille suunnattu työpaja ei toteutunut sellaisenaan. Yh-

teisestä tilaisuudesta olisi ollut hyötyä hankkeen sisällön ja tavoitteiden hahmottamisessa, mutta kolmen paikakunnan väliin sijoittuvan ja yli kymmenen taiteilijan tapaamisen aikatauluttaminen vapaaehtoiseen tilaisuuteen osoittautui liian vaikeaksi. Tästä syystä hanke haarautui jo alkuvaiheessa kohteittain eteneväksi prosessiksi. Kokeusten, tiedon ja palautteen vaihtoa on pyritty tukemaan jokaisessa kohteessa toteutetulla, työpajan jälkeisellä vapaamuotoisella loppukeskustelulla.

Suunnitteluprosessille ominaisen vaiheittaisen etenemisen ja hahmottoman lähtötilanteen vaikutus on kenties se, että hankkeen sisällöstä ja tuloksista on vaikeaa viestiä konkreettisesti. Esimerkiksi alussa identifioitu tavoite ”näkyvyyden kehittäminen” on abstrakti ja siitä voi olla vaikea saada otetta. Abstrakti tavoite muotoutuu suunnitteluprosessin myötä konkreettisimmiksi tavoitteiksi kuten ”käsityöläisalueen uuden tunnuksen suunnittelu”. Projek-

tin alussa taiteilijoiden osalta oli aistittavissa hämmennystä hankkeen tavoitteista ja lopussa enemmän ymmärrystä siitä, mihin mitä merkitystä muotoiluajattelulla ja -välineillä, työpajoilla ja kohtaamisilla on ollut.

“Raumalla verkostot toimivat, ihmiset tuntevat toisensa ja yhdessä tekeminen on henkisesti mutkatonta. Erilaisille tukipalveluille on kuitenkin kysyntää, erityisesti byrokratian suhteen. Avun tulisi olla helposti saatavissa, joustavasti tarpeen vaatiessa myös virastoaikojen ulkopuolella. On kaupungin etu, että kulttuuritoimijat voivat hyödyntää mm. julkishallinnon infraa ja resursseja.”

– Tarmo Thorström, nyplääjä, käsityötaiteilija

Huittisten vanha meijeri

HUUHU

Julkisesta kaupunkitilasta

Saija Mustaniemi, Tomi Kuusimäki

Julkinen kaupunkitila voi olla fyysisyydessään katuja, aukioita sekä rakennuksia. Tilat ovat kuitenkin myös tarinallisia paikkoja, joiden toimintaa ohjaavat monenlaiset yhteisöt tai toimijat. Tiloilla on myös sosiaalinen sekä toiminnallinen konteksti.

Julkinen tila muokkautuu jokaisen käyttäjän tai koki-
jan mukaan. Taide julkisessa tilassa voi muokata kes-

kustelua uuteen suuntaan ja antaa tässä yhteydessä mielenkiintoisia avauksia. Julkinen tila voidaan nähdä yhteiskunnan tapana viestiä kommunikaation sekä vuorovaikutuksen mahdollisuudesta. Kuinka ihmiset käyttävät tämän mahdollisuuden ja mitkä ovat taiteen työkalut ja tilaisuudet toimia herättelijänä näissä tiloissa?

Julkinen tila vaatii herättääkseen kuitenkin aina jonkun normaalista poikkeavan toiminnon tai ratkaisun. Jatkuva aktivointi pitää julkisen tilan elävänä sekä kehittyvänä. Julkinen tila sisältää aina vuorovaikutteisia prosesseja ja siihen sijoitetulla taiteella on tilaisuus kertoa niiden tarinaa. Tilallinen tarina pitää rakentaa huomioimaan julkisen tilan sekä yleisemmin demokratian arvoja: sananvapautta, tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta.

Taide osana aluekehitystä

– Kuinka moni teistä on käynyt Huittisissa? Ne teistä, jotka ette vielä ole käyneet, nyt voitte lähteä sinne kulttuurimatkalle!, totesi Paavo Arhinmäki, Taidetta arkeen – prosenttiperiaate ja julkinen rakentaminen -seminaarissa, Kansallismuseon auditoriossa maaliskuussa 2013.

Huittisista löytyy hyvänä esimerkkinä Miljoonaristeykseksi kutsuttu liikenneympyrä, johon sijoittuu Kankaanpään taidekoulusta aikoinaan valmistuneiden tunnustettujen kuvanveistäjien Heli Ryhäsen ja Matti Kalkamon teos Ympyrähullut. Teos sai vuoden 2012 ympäristötaideteospalkinnon.

Kaupunkien julkiset teokset ovat usein kalliita hankintoja ja tämän vuoksi taiteen jalkautuminen katukuvaan on suhteellisen vähäistä ja aina erillisestä rahoituksesta riippuvaista. Osaltaan tähän voisi auttaa prosenttiperiaatteen mukailtu käyttöönotto tai julkisen taiteen väliaikais-taminen sekä tapahtumallistaminen.

Huittisten kaupunkikuvassa näkyy myös muuta taidetta. Yhtenä suurimmista tekijöistä tähän on katugalleriaperinne, jonka puitteissa julkisen taiteen toimintaa on koordinoitu. Taide on integroitu Huittisissa prosenttiperiaatetta noudatellen niin elinkeinotoimintaan kuin myös kaupunkikuvan kehittämiseen.

Niin monumentaaliveistokset kuin myös katukuvassa nähtävät väliaikaiset, matalan budjetin taideinterventiot ovat perusteltuja ja toimivat kansalaiskeskustelun herättäjinä. Huittisissa tuotetun HUUH-tapahtuman yhteydessä testattiin jälkimmäisen, väliaikaisen sekä ulkoa tuotetun taideintervention mahdollisuuksia.

Tilallinen väliaikataidetapahtuma Huittisissa

HUUH-väliaikataidetapahtuma oli hyvä esimerkki siitä, miten alueiden kehittäminen voidaan nähdä tapahtuvan taidesisältöjen avulla. Huittisissa nähdään taide yhtenä työkaluna alueen elinvoiman edistämiseksi. Halu ottaa taide mukaan keskustan kauppohenkilöiden tapahtumaan, mutta antaa myös taidetapahtumalle oma itsenäinen rooli, on toimiva konsepti. Idea yhdistää taide osaksi kauppioiden kaupunkitapahtumaa tuli Huittisten elinkeinohenkilö Eila Törmältä.

Huittisten kaupungin elinkeinotoimi halusi tarjota muutoin kaupallisen Hullu Yön yhteyteen myös jotain ei-kaupallista toimintaa. Haussa oli yhteisöllistä jatkoa Huittisten Katugalleriatuotinnalle ja saman toimintaperiaatteen jatkamista; tuoda taidetta ja taiteen prosessia ihmisten arkeen. HUUH-projekti kokosi yhteen satakuntalaisia kuvataiteen ammattilaisia sekä opiskelijoita uudenaikaisessa verkostossa.

HUUH Huittinen järjestettiin Satakunnan ammattikorkeakoulun Ohjauskuilu-hankkeen ja kuvataiteen kierrätystaiteen opintojen yhteisenä projektina. 6.5.–17.5.2013. HUUH-taidetapahtumassa kaupunkilaisilla oli mahdollisuus tutustua ympäristö- sekä kierrätystaiteeseen ja sen valmistamiseen noin viikon ajan, omassa arkisessa toimintaympäristössään.

Taidetapahtuma HUUH:n keskeisinä ideoina oli taiteen keinoin ottaa haltuun julkista tilaa sekä madaltaa kaupun-

kilaisten kynnystä taidekokemuksiin – ja herättää keskustelua. Toisena toiminnallisena näkökulmana oli tarjota kuvataiteen opiskelijoille sekä kuvataiteilijoille mahdollisuus saada erilaisia kierrätystaideaiheisia teoksiaan esille ja kokemuksia tuotetun taiteen prosessista. Ammattilaisten ja opiskelijoiden työskentely yhdessä antoi myös mahdollisuuden osaamisen jakamiseen.

HUHU-konseptin yhtenä tavoitteena oli kehittää kaupunkikuvaa taiteen keinoin sekä osallistaa kaupunkilaisia luovaan toimintaan ja keskusteluun taiteen ja kulttuurin konkreettisesta tilatarpeesta. HUHU toi esiin näkökulmia taiteen näkyvyydestä kaupunkikuvassa, siitä missä taidetta on hyvä nähdä ja miten se on luonnollisimmin koettavissa.

Työskentely

Huhun työskentely tapahtui avoimena Huittisten van-

halla meijerillä. Ohjauskulman taiteilijat ja taideopiskelijat rakensivat noin viikon ajan kierrätysaiheisia taideteoksia kuvataiteilija Antti Pedrozon ohjauksessa. Meijerillä oli käytettävissä paljon käytöstä poistunutta kierrätysmateriaalia.

Meijerin tilat soveltuivat suurelta osin taideteosten valmistamiseen ja paikan keskeinen sijainti tarjosi mahdollisuuden huittislaisille seurata reaaliaikaisesti teosten rakentumisprosessia. Myös poikkeuksellisen lämmin toukokuu mahdollisti näyttävän ulkona työskentelyn.

Tapahtuma ja varsinkin työskentelyosuus herätteli osaltaan meijerin käyttöä koskevaa keskustelua kulttuuritapahtumien toiminta-alustana. Se on osittainen hukkatila, jonka käyttöönoton haasteisiin voisi vastata tarjoamalla sitä esimerkiksi taiteentoimijoiden väliaikaisprojektien pilttikentäksi.

Näyttely

Meijerillä valmistuneet teokset koottiin noin viikon mittaiseksi väliaikataidenäyttelyksi. Näyttelyteosten sijoituspaikkoina toimivat muun muassa erilaiset yritysten julkilat, kaupat, virastot, linja-autoasema sekä muut julkisen sektorin kohteet. HUUH-projektiin sisältyi ammattimaisen kuvataiteen sekä yritysten välisen yhteistyön kehittäminen. Kierrätystaiteeseen materiaalilahjoituksia saatiin paikallisilta yrityksiltä muun muassa: Vake Oy, Kuorma-autokorjaamo Mäkelä Oy, Seloy Oy, Puustax Oy, Kasimatti Oy, Arolan höyläämö ja LTK-metalli. Huittisten kaupungin suunnalta tapahtumaa organisoivat elinkeinojohtaja Eila Törmä ja projektipäällikkö Pasi Rännäli.

HUUHU jalkautui taideteosten myötä huittislaisten arkitilaan noin kymmenen taiteilijan ja taideopiskelijan voimin. Tapahtumassa oli esillä noin 50 teosta.

HUUHU-näyttely toimi nopeatempoisena yhdistelmänä kuvataidetta, käsityöläisyyttä sekä kalligrafiaa. Tärkeässä roolissa oli myös keskustelun avaaminen sekä dialogi työskentelevien taiteilijoiden sekä kaupunkilaisten välillä. Meijerillä keskusteluvälillä työkennelleet taiteilijat ja taideopiskelijat saivat suoraa palautetta ja kannustetta uteliaimmilta sekä uskaliaimmilta huittislaisilta.

HUUHU tarjosi myös Hulluna yönä osallistavan, perheille suunnatun taidetapahtuman Huittisten meijerillä, jossa lapset jatkoivat taiteilijoiden kierrätysaiheisia teoksia.

HUUHUn tavoitteena oli tarjota kaikille avoin, maksuton ja sosiaalisesti esteetön, mutta keskustelua herättelevä taideinterventio Huittisten kaupunkikuvassa.

HUUHU löytyy osoitteesta: huhuhuittinen@blogspot.com

H
Analle on selvästi mukavampi nähdä, ja
sainnita on ihmisestä koettavasti mukavampi
sitten kysymyksiä
M
omavaraista tyyliä koettavasti mukavampi
noin aikavälillä noin 1980- ja 1990-luvun välillä
yhteisöä koettavasti mukavampi

BARBET
MEO
SANTO

”Osallistuin Huhu-projektiin kalligrafiaa sananlaskuissa -teoksilla. Teokset ovat edelleen esillä yritysten ikkunoissa, pysyvinä teippauksina. HUUH tarjosi myös jatkotyöllistymistä, tilaustyön muodossa. Projekti kokonaisuudessaan opetti paljon hyödyllistä käytäntöä ryhmätyöskentelystä, asiakkaan huomioimisesta sekä toiminnan organisoinnista. Haluan jatkossa olla myös mukana vastaavissa yhteistuotannoissa.”

– Sirpa Mäenpää, kalligrafi

Kolmio

– taiteilija erikoistumassa

Saija Mustaniemi, Tomi Kuusimäki, Minna Kuusisto

Kolmio on Suomen Taiteilijaseuran, Suomen Säveltäjien sekä Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKUn yhteistyöhanke, jota hallinnoi Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK). ESR-rahoituksesta vastaa Lapin ELY-keskus. Hankkeen toteutusaika on 2012–2013. Kolmio-hankkeen tavoitteena on taiteen ja taidelähtöisten menetelmien käytön edistäminen hyvinvointipalveluissa.

Kolmio-hankkeen puitteissa Satakunnassa toteutettiin kaksi pilottia. Satakunnan pilottien tavoitteena oli tuottaa kuvataidetta, musiikkia sekä hoivaosaamista yhdistävää asiakaslähtöistä toimintaa. Pilottien toteuttamiskoiksi valittiin palveluasumisyksikkö Onnikoti Jämijärvellä sekä Kuntoutuskeskus Kankaanpää.

Kolmio-hankkeen Kuntoutuskeskuksen ja Onnikodin pilotteihin työllistyi neljä Ohjauskulmaan osallistuvaa satakuntalaista kuvataiteilijaa. Taiteilijoiden tehtävänä oli toimia taidesisältöisten työpajojen ohjaajina noin puolen vuoden ajan erityisryhmien – vanhusten ja vaikeavammaisten parissa.

Ohjauskulma tarjosi työllistyville valmennusta ja tukea työskentelyyn liittyviin ongelmiin ja uusiin toimintatapoihin. Erityishuomion kohteena olivat matalankynnyksen taidesisällöt, monialainen ryhmätyöskentely, vuorovaiikutustaidot, osallistava yhteiskehittäminen ja hoitoympäristön tuomien vaatimusten huomioiminen.

Taiteilijat toteuttivat noin 30 eri sisältöistä sekä muodoltaan monipuolista työpajaa.

Kuntoutuskeskus Kankaanpäässä toteutetussa pilotissa tuotettiin 15 kuvataide- ja musiikkisisältöistä työpajaa Kuntoutuskeskuksen asiakkaille aikavälillä 1.11.2012–30.4.2013. Työpajat tuotettiin Kuntoutuskeskus Kankaanpään tiloissa, lukuun ottamatta kahta työpajaa, jotka kokeellisesti ulkoistettiin lähellä sijaitsevaan Satakunnan ammattikorkeakoulun Kankaanpään Taidekouluun.

Kuntoutuskeskus Kankaanpään asiakkaat vaihtelevat Työky-kuntoutukseen osallistuvista ryhmistä aina vaikeavammaisiin yksilökuntoutajiin. Työpajat oli suunnattu hyvinkin laajalle ja vaativalle asiakaskunnalle. Kuntoutuskeskuksen asiakaspohja on iältään noin 20–65-vuotiasta. Kohderyhmän vaativuudesta johtuen Kuntoutuskeskuksen työpajojen sisällölliseksi toimintateesiksi valittiin kierrätys- ja helppo taide.

Onnikodin pilotissa tuotettiin viisitoista taide- sekä musiikkisisältöistä työpajaa. Työpajat Onnikodilla tähtäsivät onnikotilaisten taidenäyttelyyn Kankaanpään taidekoulun galleriassa huhtikuussa 2013. Onnikodilla aktiivisia Kolmio-hankkeen toimintaan osallistuvia asiakkaita oli noin 15. Asiakkaat olivat noin 30–60-vuotiaita, suurin osa nuorena aikuisena vammautuneita henkilöitä. Onnikodilla asukkaat eivät juuri vaihtuneet, joten siellä oli mahdollista toimia työpajojen suhteen jatkumollisesti.

Taidetyöpajaohjaajat

Satakunnan pilottien työpajoja olivat ohjaamassa kuvataiteilijat ja Ohjauskulmaan osallistuneet Carita Ahlqvist, Marjut Silvennoinen, Jaana Häivälä ja Saara Heinonen. Yhtenä työpajojen toimijana oli säveltäjä, huilisti Jukka-Pekka Lehto.

Kenelläkään työpajaohjaajista ei ollut aikaisempaa kokemusta vastaavasta erityisryhmille tuotetusta taidetyöpajatoiminnasta, eikä kokemusta työskentelystä vammaisten tai vanhusten parissa. Toimijoiden taustat olivat hyvin erilaisia ja osaltaan mielenkiintoisia; osallistuneiden taiteilijoiden taustalta löytyi muun muassa joogaohjaajan ja hierojan ammatteja.

Työpajaohjaajien työnkuvaan kuului työpajojen sisällön suunnitteleminen sekä itse konkreettinen työpajaohjaaminen.

Soteekki

Kolmio-hankkeen Satakunnan pilottien sosiaali- ja terveysalan työpajaohjaus tuotettiin Satakunnan ammattikorkeakoulun Soteekkipalvelun kautta. Soteekki on Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan

palvelukeskus, joka tarjoaa hyvinvointipalveluja opiskelijatyönä opettajan ohjauksessa. Soteekkiyhdistyksen vastuuhenkilönä toimi Minna Kuusisto. Soteekissa toimii sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja-, sosionomi- ja fysioterapeuttiopiskelijoita.

Soteekin tavoitteena on tukea Satakunnan aluekehitystä edistämällä alueen yrittäjyyttä, kehittämällä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja tukea uusien yritysten perustamista jo koulutuksen aikana. Toiminta on käynnistynyt 1.4.2008 ja uusia ideoita ja palvelutuotteita otetaan käyttöön jatkuvasti. Soteekki tuottaa myös asiakkaan toiveiden mukaista räätälöityä palvelutoimintaa. Kolmionhankkeessa vaihtuvia Soteekki-ohjaajia oli yhteensä noin kymmenen. Soteekki-ohjaajat vaihtuivat harjoittelujakson pituudesta johtuen noin viiden viikon välein.

Soteekki-ohjaajien työnkuvaan kuului työpajoissa asiakkaiden avustaminen sekä toiminnan tarkkailu ja raportointi sosiaali- ja terveysalan näkökulmasta.

Toimintamalli

Toimintamalli Satakunnan pilotteihin hahmottui jo keväällä 2012 ja konkretisoitui syksyllä, osallistavassa yhteiskehittelyssä, jossa mukana olivat asiakkaiden edustajat, tuottaja, työpajaohjaajat sekä projektipäällikkö Tomi Kuusimäki sekä Kolmion sosiaali- ja terveysalan mentori Minna Kuusisto.

Työpajamallinen toiminta valikoitui pilotteja ohjaavaksi rakenteeksi, sillä siitä oli jo aikaisemmin saatu asiakkailta hyvää palautetta. Toimintamallina se mahdollisti myös arviointiin pohjautuvia muutoksia joustavasti.

Toimintaa ohjaavia teesejä:

- Jokaisella on oikeus ja tasa-arvoinen mahdollisuus itse tehdä taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan.
- Taide osallisuuden, yhteisöllisyyden, arjen toimintojen ja ympäristön edistäjänä
- Taide ja kulttuuri osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa
- Työhyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin

(taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia, Opetusministeriön julkaisu- ja 2010:1)

Keinot:

- Hankkeen työpajojen lopullinen muoto syntyy työpajoihin osallistujien kyvyistä sekä motivaatiosta. (osallistava suunnittelu toiminnan käynnistäjänä)
- Monipuoliset ja matalankynnyksen työpajasisällöt, jatkuva analyysi sekä mukauttaminen ja toiminnan testaaminen.

Kaavio kuvaa Satakunnan piloteissa käytettyä toimintamallia. Mallissa edetään yhteiskehittelyn kautta monistetavaan, monialaiseen työpajakonseptiin.

Yhteis- kehittely

Asiakkaat
(hyödyntäjät/käyttäjät)
Kehittäjät + mahdollistajat

ALUSTAVAT TOIMINTA-
SUUNNITELMAT
KONSEPTIT

TOIMINTAMALLIN VALINTA
TARJOUS/SOPIMUS

Toiminnan rakenne

TARKKA TOIMINTASUUNNITELMA
1 kk ennen toteutusta (toteutus-
jakso 1 vko, 2 vko tai 1 kk)

TOIMINNAN MARKKINOINTI
ja toimijoiden sitouttaminen
2 vko ennen toteutusta

MATERIAALIN HANKINTA
tilajärjestelyt, henkilöjärjestelyt,
1-2 vko ennen toteutusta

Living Lab -kehittely

KEHITTÄMINEN
keskustellen/toiminnallistamalla
palaute asiakkailta ja henkilöstöltä
REAGOINTI TARVITTAVIIN
MUUTOKSIIN

Toiminnan kehittäminen
palautteen pohjalta

Loppupalaute ryhmäkeskustelussa
henkilöstö, asiakkaat
VALMIS MALLI

Työpajat

Kuntoutuskeskukselle toteutetut työpajat:

- Aistitaide 21. & 28.11.2012
- Luolamaalaus 5. & 12.12.2012
- Mallipiirustus 16.1.2013
- Lumiveisto 23. & 30.1.2013
- Yhteisöveistos 6. & 20.2. 2013
- Huilukuvia-konsertti 13. & 27.2.2013
- Mandala 6. & 13.3.2013
- Puuvillamassaveistos 20. & 27.3.2013
- Taidereippailu taidekoululle ja helppo grafiikka 4. & 10.4.2013
- Meditaatiomandala ja huilu osastolla 17.4.2013

Onnikodilla toteutetut työpajat:

- Laululintu 22. & 29.11.2012
- Laulupuu 13.12.2012
- Mosaiikki 17.1. & 21.1.2013
- Piipallero- ja kollaasimaalaus 31.1 & 7.2.2013
- Omakuva ja omatila 14. & 21.2.2013
- Maalataan pöydillä 7. & 14.3.2013
- Digi ja Polaroid 21.3.2013
- Onnikota 4.4 & 11.4.2013
- Onnikota ja sipuli-istutus 18.4.2013
- VÄRINÄ-taidenäyttely ja -konsertti 24.4 & 29.4.2013

Molemmissa paikoissa testattiin eri sisältöisiä työpajoja. Kuntoutuskeskuksella järjestettiin myös muutama työpaja laitoksen ulkopuolella ja testattiin kohdentamista eri asiakaspohjille. Kaikissa moniammatillisissa työpajoissa yhteistä oli yhteisötaiteeseen pohjautuva lähestymistapa sekä asiakkaiden sosiokulttuurinen innostaminen.

Työpajojen sisällöt vaihtelivat rauhallisesta ja intiimistä mandalatyöpajasta hyvinkin kovaääniseen sekä visuaalisilla ärsykkeillä varustettuun huilukonserttiin. Työpajoissa laadulliset arviointikriteerit nousivat määrällisiä tärkeämmiksi. Erityisesti Onnikodilla työskentelyssä henkilökohtaiset kontaktit sekä keskustelu olivat vuorovaikutuksen ja arvioinnin keskiössä.

Työpajoista muodostui koko yhteisön toimintaa, jossa taiteilijoiden ja asiakkaiden lisäksi aktiivisena oli myös hoitohenkilökuntaa. Jatkuvuutensa vuoksi työpajat muodos-

tuivat osaksi arkea Onnikodin asiakkaille, mutta myös henkilökunnalle erityisesti Kuntoutuskeskus Kankaanpäässä.

Kankaanpään Kuntoutuskeskuksen sekä Onnikodin henkilökunnan sitoutuminen vaikutti työpajajakson onnistumiseen merkittävästi. Myös asiakkaiden osalta voidaan todeta, että taidesisältöiseen toimintaan valmiiksi sitoutettu ryhmä on helpompi motivoida toimimaan kuin satunnaiset sekä yksittäiset osallistujat.

Ohjausnäkökulma

Soteekin opiskelijat olivat mukana lähes kaikissa työpajoissa. Opiskelijat tekivät aina työskentelystään havainnoistaan lyhyen kirjallisen selvityksen, mitä he olivat tehneet ja mitä ideoita heille oli tullut työpajan toiminnasta. Seuraavassa on selvityksistä tehty yhteenvetoa.

Työpajojen havainnoissa korostuivat opiskelijoiden mielestä taiteilijoiden rauhallisuus ja mutkattomuus, joka loi todella rentouttavan ilmapiirin. Taiteilijat olivat miettineet sellaisia teemoja, jotka olivat vaihtelevia ja antoivat osallistujille uusia kokemuksia. Suora lainaus opiskelijan tekstistä:

Työskentely osallistujien kesken oli sujuvaa ja asiakkaat nauttivat saamastaan huomiosta.

Haasteena opiskelijat näkivät sen, miten pystyy huomioimaan eri osallistujien eri toimintakyvyn. Toiminnan ajankohta tulisi aina suunnitella tarkasti. Lisäksi opiskelijat pohtivat toiminnan pituutta, sillä osa asiakkaista väsyi työpajojen loppupuolella. Opiskelijat pohtivat myös sitä, oliko osa toiminnasta liian haastavia osalle osallistujia. Tätä kuvaa seuraava suora lainaus:

Tärkeää tässä hankkeessa olisi myös, että taiteilijat antaisivat potilaiden/asiakkaiden tehdä oman tahtonsa mukaan ja juuri niin kuin he haluavat, koska kaikki eivät ehkä ymmärrä tai halua tehdä hienompien tekniikoiden mukaan!

Kehittämissideoita toimintaan opiskelijat tuottivat jonkin verran: taidekehä kuntopiiri-idea; lisää musiikin ja elokuvien käyttämistä teemoina; muistelun käyttäminen ja aistien herkistämistä.

Opiskelijoiden ideoita toiminnan käytäntöihin: aina ennen toimintaa lyhyt esittely tulevasta toiminnasta ja sen tavoitteista; taiteilijoille nimikyltit (keitä he ovat ja mistä tulevat, mikä ammatti); ryhmäkoon tarkka suunnittelu niin, että kaikkia osallistujia voisi huomioida.

Yhteenvetona opiskelijoiden kokemuksista: Toiminta oli miellyttävää; opiskelijat kokivat oppineensa/kokeneensa jotakin uutta. Lisäksi opiskelijat toivat esille konseptin viemisen esimerkiksi pitkäaikaisosastoille. Tätä kuvaavat seuraavat suorat lainaukset:

*Pitkäaikaisosastot olisivat tähän hankkeeseen todella otollisia
Kolmihankkeen päätyttyä me avustajat ainakin lähdimme aina hyvillä mielin kotiin.
... pääsi kokemaan jotakin uutta.
...toiminta hienoa arjesta poikkeavaa toimintaa.*

Henkilöstön kanssa käytiin myös keskusteluja työpajojen rooleista ja mitä vahvuuksia kullakin on liittyen työpajatyoşkentelyyn. Nämä keskustelut avasivat muutamassa tapauksessa työpajaohjaajien oman toiminnan

kehittymistä ja osaltaan oman ammattikuvan selkiyttämistä. Aluksi oli havaittavissa, että työpajaohjaajat ottivat voimakkaasti taiteilijaroolin ja tavoitteena oli taideteosten tekeminen. Työpajojen edetessä taiteilijan rooli toiminnan ohjaajana vahvistui ja toiminnan keskiössä oli asiakkaan tarpeet.

Yksittäisen pilottien jatkuvuutta ajatellen näissä kahdessa pilotissa on luotu karkea toimintamalli, mikä on monistettavissa eri kumppaneille. Työpajojen sisällöt on koettu toimiviksi kohderyhmää ajatellen. Tarvelähtöisyyttä pitää edelleen kehittää. Taloudellisesti ajateltuna työpajat pystytään toteuttamaan pienemmällä henkilöstömäärällä.

Palaute

Yhteenvetona työpajoista saatu palaute, niin asiakkailta kuin muilta sidosryhmiltäkin, on ollut positiivista. Hoiva- ja

hoitolaitosten asukkaat ovat kokeneet vaihtelua hieman erilaisen päivätoiminnan johdosta ja työntekijät ovat saaneet uusia sisältöjä toimintaansa, erityisesti Kuntoutuskeskuksella.

Moni pilottien työpajoihin osallistuva asiakas ei kyennyt tuottamaan omin käsin mitään ja kommunikoinnissa oli esteitä. Muun muassa tämä haaste korostaa moniammatillisen työryhmän tärkeyttä sekä osallistavaa yhteiskehittelyä jo toimintaa kohdennettaessa sekä suunniteltaessa.

Pilottien toimeliaampia osallistujia, erityisesti Onnikodilla, kannustettiin ja haastettiin jopa korkeatasoiseenkin taiteelliseen ilmaisuun. Tämän onnistumisesta hyvä esimerkki on Onnikodin työpajajakson huipentuma; Väriä-aidenäyttely Kankaanpään taidekoulun galleriassa 24.4.–15.5.2013, joka sai myös medialta kiitettävästi huomiota.

Satakunnan pilotit toimijoiden sekä asiakkaiden näkökulmasta vastasivat niille asetettuihin tavoitteisiin. Uusia kokemuksia ja voimaantumista saivat osakseen myös taiteilijat uudessa aluevaltauksessaan työpajaohjaajina. Palaute kaikkien ohjaavien taiteilijoiden suusta oli samansuuntaista: kiitollisuutta siitä, että sai olla tärkeässä toiminnassa mukana. Sosiaalinen taide nousi terminä esiin pohdittaessa kuvataiteen dialogista ja vastuullista roolia yhteiskunnassa.

Linkkejä:

<http://kolmio-projekti.blogspot.fi>

Kuntoutuskeskuksen konsertin visualisointi:
<http://vimeo.com/63236169>

”Koin toiminnan hyvinvointisektorilla tärkeänä. Taidetyöpajoissa kokeminen ja oppiminen oli vuorovaikutteista sekä kasvattavaa. Työskentely erityisryhmien parissa avasi uusia puolia itsessäni; työskentely oli kokemuksellisesti rikkaata. Myös uudessa työympäristössä työskentely oli ryhmässä helpompaa sekä tuettu käytännön oppiminen loi turvallisuutta ja antoi varmuutta.”

– Carita Ahlqvist, kuvanveistäjä

Unelmien koulupiha

Unelmien koulupiha

Kankaanpään Keskustan koulun 5B -luokka koki poikkeuksellisen koulupäivän 16.10.2013 Kankaanpään taidekoulun muovailuluokassa Ohjauskulman osallistavan suunnittelun koulutuksen työpajaosuudessa. Koululaisille haluttiin tarjota mahdollisuus osallistua oman ympäristönsä kehittämiseen ja ohjauskulman taiteilijoille sekä ympäristötaiteen kurssin opiskelijoille käytännön opetusta siitä, mitä on suunnitella ryhmässä funktionaalisia teoksia tietyin rajoittein.

Kankaanpään keskustan koululaiset oli aikaisemmin haastettu laputustehtävällä innovoimaan Unelmien Koulupihaa annettujen teemojen sekä vapaiden ideoiden tii-

moilta. Oppilaiden ideakisassa voiton veivät maja ja seikkailu; vapaana ideana oli ehdotettu myös kekseliäästi rakennuspuistoa. Näitä ideoita oppilaat pääsivät tuottamaan nyt taiteilijaohjauksessa.

Ajatus koko yhteistyötoimintaan lähti alun perin keskustelusta Kankaanpään Keskustan koulun tulevasta remontista sekä taiteen integroimisesta tässä yhteydessä ympäristöön ja näin myös toiminnalliseksi elementiksi. Keskustan koululla on tällä hetkellä laaja, mutta hyvinkin rakentamaton piha-alue. Suuruudellaan se palvelee noin 350 oppilaan koulua, mutta aktivoinnissa voisi olla toimivampi sekä käyttäjälähtöisempi.

Toimintaan osallistuneiden taiteilijoiden näkökulmasta työskentelytapa oli uusi ja kiinnostava. Loppukäyttäjien kanssa innovoitu teos voi olla todellista yhteisötaidetta ja samalla myös turvallinen, käyttäjäystävällinen tuote. 5B-luokan oppilaat olivat tyytyväisiä toimintamalliin sekä vaikutusmahdollisuuksiinsa omaa ympäristöä kehitettäessä. Myös koulupäivän vieminen taidekoulun tiloihin sai oppilailta kiitosta.

Projektin koulutuksellisenä tavoitteena oli antaa ohjauskulmalaisille ja taideopiskelijoille käytännön osaamista työpajatoiminnasta, ohjauksesta, yhteisöllisestä toiminnasta sekä osallistavasta suunnittelusta. Projekti jatkui pienimuotoisella pienoismallien valokuvanäyttelyllä keskustan koululla. Oppilailta oli vielä mahdollista äänestää näistä pihasuosikkejaan ja painottaa sisällöntuottaja-arvoaan lopullisessa piharemontissa.

Muotoilija-apu

Unelmien koulupihatyöpajaa edelsi osallistavan suunnittelun koulutus taiteilijoille Kankaanpään taidekoululla 15.10.2013. Koulutustyöpajan teemoina olivat käytännönläheisesti yhteisötaide ja osallisuus. Koulutuksen Case-osiona oli Kankaanpään keskustan koulun pihasuunnittelu oppilasryhmän kanssa.

Osallistavalla suunnittelulla kohdennetaan ja mahdollistetaan esimerkiksi palveluja. Tässä yhteydessä kehittämis-kohteena olivat taidepalvelut tai laajemmin taiteen prosessit. Taiteilijoille tarjottiin mahdollisuus yhteisöllisen muotoilun tukeen ja vetoapuun, esimerkiksi lasten ja nuorten toiminnan sisällöntuottajan roolin ja tuotantomallin rakentamiseen.

Koulutuksesta ja työpaja-osuudesta vastasi kaupunki-muotoilija Päivi Raivio. Raivion vahvuutena on taiteilija-

sisältöisen muotoiluosaamisen jakaminen sekä muotoilullisen työkalupakin päivitys niille taiteen ja kulttuurin toimijoille, jotka työskentelevät muun muassa yhteisöllisen ja osallistavan taiteen kentällä.

Työpajan tavoitteina oli avata käytännönläheisesti – ja havainnollistaa – käsitteitä sekä toteuttaa harjoittelua osallistavasta suunnittelusta unelmien koulupiha -projektissa.

Raivio ohjasi taiteen toimijoita ottamaan huomioon kuinka julkisen teoksen prosessissa, esimerkiksi koulupihan suunnittelun keskiössä ovat paikan tuntu ja sen omistajuus: Kenelle suunnitellaan tai kenelle teosta tehdään? Keitä ovat sen näkijät, käyttäjät ja kokijat?

Raivio toi koulutuksessa esiin, kuinka osallistavan suunnittelun näkökulmasta esimerkiksi koulun pihan toiminnallista suunnittelua voi lähestyä kevyemmin, kuten eri-

laisilla kokeiluilla sekä väliaikaisilla, prosessinomaisilla teoksilla. Tämä osaltaan madaltaa osallistumiskynnystä ja mahdollistaa konseptisuunnittelun kaltaisen, vertailevien sisältövaihtoehtojen testaamisen kentällä.

Erityisesti kun kohderyhmänä on lapsia, toiminnan pitää olla avointa ja tulee kertoa selkeästi tavoitellut asiat ja se, toteutetaanko jokin valmis teos vai onko kyseessä tässä kohtaa vain ideointi ja unelmointi. Myös toimijoiden selkeä roolitus lasten kanssa ja lapsille työskentelyssä on tärkeässä roolissa: Kuka toimii suunnittelijana, kenen ideointia on käytetty?

Työpajan yhteenvetona voi todeta, että muotoilija voi auttaa taiteilijoita tarjoamalla näiden käyttöön harkittuja työnsuunnittelumalleja, esimerkiksi monialaisen ryhmätyöskentelyn tueksi. Muotoilija voi toimia myös fasilitaattorin roolissa sekä auttaa huomioimaan prosesseissa

piileviä mahdollisuuksia sekä laajentaa näitä osaksi laajempaa kontekstia. Muotoilijan työkalupakin mahdollisuutena on myös kääntää toimintaympäristön ongelma positiiviseksi pääomaksi. Muotoilija voi esittää kuitenkin vain sovellettavia keinoja, ei valmiita yleispäteviä ratkaisuja.

Hyvässä tapauksessa muotoilija tarjoaa taiteen tekijälle ja sisällöntuottajalle apua yhteisen kielen löytämisessä ja tuo uusia ideointi- ja suunnittelumetodeja – esimerkiksi Raivion koulutuksessa esiin tulleet wikisuunnittelu, pienoismallit sekä ideakartat.

Osallistava suunnittelu

Osallistavan suunnittelun taustalla on ajatus demokratiasta. Yhtenä ehdotelmana on, että yhteisestä suunnittelijoiden ja käyttäjien tietämättömyyden tilasta päästään yhteiseen tiedon tilaan, osallistumisen kautta.

Osallistavassa suunnittelussa osallistumisen taso voi vaihdella tiivistä yhteistyöstä aina satunnaisempaan vuorovaikutukseen. Osallistamisen välineissä keskeistä on emotionaalinen ulottuvuus, dialogisuus, avoimuus ja tasavertaisuus.

Osallistavasta suunnittelusta voidaan käyttää myös termejä yhteissuunnittelu, yhteisluominen. Keskeistä on että toiminnassa asiakas nähdään enemmän partnerina kuin suunnittelun kohteena.

Osallistava suunnittelu kytkee toimijat prosessiin, jossa ei kysytä vain mielipidettä lopputulokseen, vaan aktiivisesti sisällytetään kaikki toimijat jo alusta alkaen suunnitteluun sekä päätöksentekoon.

Osallistavalla suunnittelulla sekä muilla, muotoilun kentältä tutummilla toimintamalleilla on paljon annettavaa tai-

desisältöisen toiminnan suunniteluun sekä organisointiin. Toimivana työparina voivat toimia taitelija sekä muotoilija. Tällaisen sisältö- ja metoditiimin on ideaalitapauksessa myös mahdollista tuottaa vuorovaikutteista, todentavaa sekä käytännönläheistä, innovoivaa dialogia.

Taustamateriaalit:

Osallistava suunnittelu wikipediassa.

http://en.wikipedia.org/wiki/Participatory_design.

Katsottu 2.12.2013

Toikko Timo & Rantanen Teemu, Tutkimuksellinen kehittämistoiminta, Tampereen yliopisto 2009

“Osallistava yhteiskehittäminen antoi eväitä ryhmätyöskentelyyn ja joustavaan suunnitteluun.”

– Saara Heinonen, kuvataideopiskelija

Mieli **Kehä**
Aktiivi Ryh-
Osallisuus män
Motivaatio **Keho** tuki

Hyvinvointi
Toimiva
Kerronnallisuus

Aktiivisena työelämään

Outi Salo

Outi Salo toimi Ohjauskulmassa 2011–2012 hyvinvointimentorina. Hänen työnkuvaansa kuului taide- ja kulttuurialan toimijoiden hyvinvoinnin kartoittaminen. Salo teki henkilökohtaisia haastatteluja, joissa osallistujat pohtivat omaa työssä jaksamistaan ja tukiverkostojaan. Työskentelyprosessin pohjana käytettiin työkyvyn talomallia sekä Salon muokkaamia ammatinharjoittajan hyvinvoinnin malleja.

”Kymmenen vuoden sisällä menestyvimmat organisaatiot panostavat suoraan sen kysymyksen ratkaisemiseen, miten lisätä henkilöstön aitoja positiivisia emootioita työssä” (Hakanen 2009a, 66). Miten tähän asiantuntijan ennustavaan arvioon tulisi tarttua ammatinharjoittajuuden näkökulmasta, on tämän kehittämisprojektin ydinkysymyksiä.

Ammatinharjoittajana toimiminen tarkoittaa sitä, että henkilö omatoimisesti harjoittaa omaa ammattiaan yritystoimintana. Yritysmuodossa korostuvat itsenäisyys ja oma päätäntävalta, mutta samalla vastuu ja riskit yrityksestä kannetaan yksin. (Kallio, Ripatti, & Tanni 2008, 46, 134; Uusyrityskeskus 2010.) Tyypillistä on myös, että vastuu omasta työhyvinvoinnista kannetaan yksin. Juuri julkais-

tu naisyrittäjien työhyvinvointiin liittynyt tutkimus paljasti, että henkilöyrittäjistä vain viidennes oli järjestänyt itselleen työterveyspalvelut. Ero työterveyspalveluiden piirissä olevien työnantajayrittäjien ja yksinyrittäjien välillä (60,4 % vs. 20,0 %) oli tilastollisesti merkitsevä. (Palmgren, Kaleva, Jalonen & Tuomi 2010, 76.)

Aktiivinen suhtautuminen omaan elämään, työhön ja itsestä huolehtimiseen on haaste, johon vastaamalla mahdollistuu oman hyvinvoinnin edistäminen. Tietoisuus oman hyvinvoinnin ajankohtaisista edellytyksistä on tärkeää; sitä voi kehittää itsearviointilla, refleктоimalla omaa hyvinvointin, työn ja elämän, tilaa. (Ahola 2006, 174–175.) Itsensä johtaminen on johtamisen laji, jossa reflektion avulla kehitetään tietoisuutta omista voimavaroista (Sydänmaanlakka 2008, 33–34). Ammatinharjoittaja on jo lähtökohtaisesti itsensä johtaja, jolloin hänen työhyvinvointinsa taustalla voi katsoa olevan hyvät itsensä johtamisen taidot.

Työhyvinvointitutkimuksessa painotetaan nykyään yhä enemmän positiivista lähtökohtaa: työhyvinvointia edistävää työn imua, pysyväisluonteista tunne- ja motivaatiotilaa, voidaan lisätä kiinnittämällä huomioita työn voimavaratekijöihin (Hakanen 2004a, 4–9.) Tuoreissa työhyvinvointitutkimuksissa työhyvinvointiin merkittävästi vaikuttaviksi tekijöiksi nousevat työolot. Työolojen kehittäminen ja toisaalta työn voimavarojen vahvistaminen ja niiden menettämisen ehkäiseminen ovat yleisesti työhyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä.

Työhyvinvointi – voimavara työtä kehittämällä

Työkyky käsitteenä on kokenut muutoksia työelämän muutosten mukana. Edelleen sen sisältö määräytyy tarkastelunäkökulman mukaan. Yleisesti ottaen työkyky-käsite nähtiin aiemmin selvästi terveystieteisemmin.

Nykyään se määritellään monitasoisempänä: työkyvyn nähdään syntyvän monen eri tekijän vaikutuksesta. (Ilmarinen 2006, 79.) Työkykyä ylläpitävä (TYKY) -toiminta sai alkunsa Suomessa vuonna 1989, kun työmarkkinajärjestöt olivat sopineet tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä suosituksen TYKY-toiminnan järjestämisestä työpaikoilla. Suosituksen pohjalta sosiaali- ja terveysministeriön työterveyshuollon neuvottelukunnassa muotoiltiin ohje työterveyshuollon TYKY-toiminnan mahdollisuuksista ja järjestämisestä. TYKY-toiminta määriteltiin yhteistyöksi, jossa työnantajan, työntekijäjärjestöjen, työsuojelun ja työterveyshuollon lisäksi mukana ovat kaikki työntekijät terveydentilasta riippumatta koko työuransa ajan. 1990-luvun alussa TYKY-toiminta mallinnettiin ja tavoitteeksi asetettiin työntekijöiden työkyvyn ylläpito ja edistäminen. Toiminta alettiin nähdä laaja-alaisempänä, jolloin toimenpiteitä suunnataan niin yksilöön, työyhteisöön kuin työympäristöön. Tavoitteena on kehittää työkykyä,

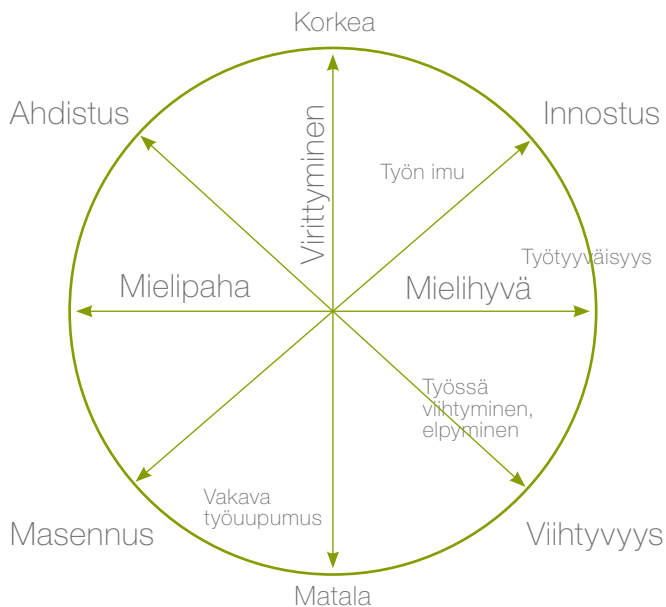
terveyttä, osaamista, hyvinvointia sekä työn tuottavuutta ja laatua. TYKY-toiminta nähdään nykyään enemmän työhyvinvointia edistävänä toimintana; määre on muotoitumassa TYHY-toiminnaksi. (Mäkitalo 2006, 173; Rauramo 2008, 24.)

Työhyvinvointi-käsitteellä on vielä suhteellisen lyhyt historia. Se on muotoutunut samalla, kun käyttöön on otettu myös työelämän laadun ja tuottavuuden käsitteet. Työhyvinvoinnin taustalla olevalla hyvinvointi-käsitteellä on taas pitkä kehityskaari muun muassa ihmisen tarpeiden, tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumisten yhtälön kuvajana. (Anttonen ym. 2009, 17.)

Positiivisen psykologian näkökulma työhyvinvoinnin määrittäjänä perustuu myös muuhun kuin ongelma- tai sairauskeskeiseen viitekehykseen. Siinä työtyytyväisyyden nähdään olevan myönteinen asenne työhön, ja tunne-

peräisten elementtien korostuvan. Silloin henkilö tekee töitä myös itse asettamiaan tavoitteita saavuttaakseen. Työtyytyväisyyden lisäksi työsitoutuneisuus on työhyvinvoinnin näkökulman määrittäjä. Työsitoutuneisuus on yksilön samaistumista työhönsä, jolloin työrooli on keskeisessä osassa työntekijän minäkäsitystä ja elämää. Työsitoutuneisuus on yhteydessä työn piirteisiin ja työoloihin. Esimerkiksi lisäämällä työn haasteellisuutta voi työsitoutuneisuus voimistua. Myös vaikutusmahdollisuudet työssä, palautteen saaminen, työn merkitykselliseksi kokeminen ja kuulluksi tuleminen sitouttavat työhön. Sitoutumisen taustalla ovat kuitenkin aina henkilön yksilölliset tarpeet ja kokemukset työn merkityksellisyydestä. Työhön sitoutumisessa korostuvatkin enemmän työntekijälle itselleen tärkeät työn piirteet kuin työympäristön objektiiviset piirteet. (Mäkikangas, Feldt & Kinnunen 2005, 56–60, 63–67.)

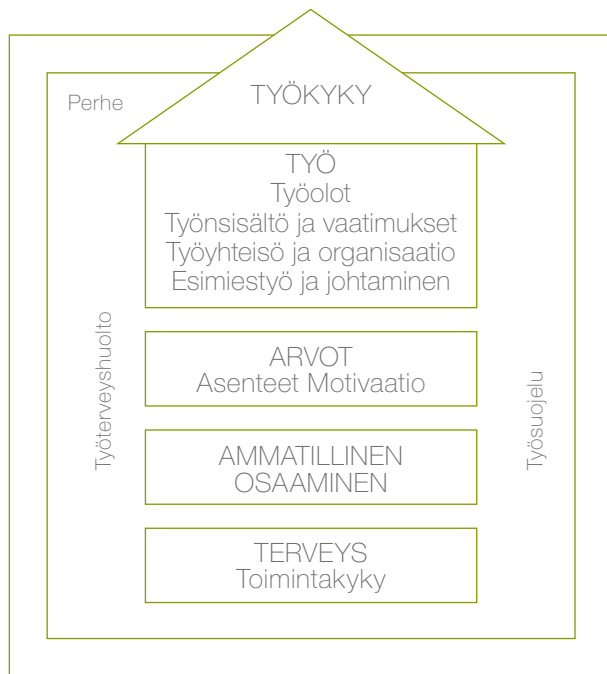
Työhyvinvoinnin määrittelemisessä aiemmin on tyypillisesti korostunut työpahoinvoinnin osatekijöiden näkökulma. Myönteisempi näkökulma on kuitenkin jo juurtumassa käytäntöön. Flow-käsite, intensiiviseen tekemiseen liittyvä onnellisuutta ja elämäniloa kuvaava käsite, on Mihaly Csikszentmihalyin tunnetuksi tekemä. Työelämään käsitettä on muokattu työn imu ("work engagement")-käsitteeksi. (Rauramo 2008, 16–17.) Suomessa työn imu-käsitettä on käytäntöön työstänyt Jari Hakanen. Hänen mukaansa eri asiat lisäävät työhyvinvointia ja työpahoinvointia. Työhyvinvointia hän kuvaa neliosaisella kuviolla, jossa omissa osissaan ovat innostus, viihtyvyys, masennus ja ahdistus. Kuvion jakaa virittymisen pysty akseli ja poikittainen mielihyvän akseli. Innostuksen sisältä löytyy työn imu, joka mahdollistuu silloin kun työssä koetaan positiivista virittymistä ja mielihyvää (Kuvio 1). (Hakanen 2009b; Hakanen & Perhoniemi 2007, 4.)

Kuvio 1. Hyvinvoinnin ulottuvuudet / Warr, 1999 & Hakanen, 2004
(Hakanen & Perhoniemi 2007, 4)

Työn imu on työhyvinvoinnin tila, joka on myönteinen sekä suhteellisen pysyvä tunne- ja motivaatiotila. Työn imu koostuu tarmokkuudesta (vigor), omistautumisesta (dedication) sekä uppoutumisesta (absorption) työhön sekä näiden tekijöiden asteesta. Tarmokkuus kuvataan energisyyden, vireyden ja sinnikkyyden kokemuksiin sekä haluun panostaa työhön. Omistautuminen on kokemus työn merkityksellisyydestä ja haasteellisuudesta. Työn kokeminen inspiroivaksi sekä innokkuuden ja ylpeyden kokemukset työssä ovat myös osa omistautumista. Uppoutumisella tarkoitetaan syvää keskittymisen tilaa työhön, joka tuottaa nautintoa ja josta voi olla vaikea irrottautua. (Hakanen 2009b; Mäkikangas ym. 2005, 68–69.)

Työkykyä ja sen eri ulottuvuuksia on tuotu kotimaisissa teoksissa esiin nelikerroksisen työkykyalomallin avulla (Kuvio 2).

Kaavio 2. Työkyky ja siihen vaikuttavat tekijät (Ilmarinen 2006, 80)

Mallissa ensimmäinen kerros koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja henkisestä toimintakyvystä sekä terveydestä. Talon muiden kerrosten muutokset heijastuvat aina tähän pohjakerrokseen. Toisessa kerroksessa kuvattavalla ammattitaidolla ja osaamisella halutaan korostaa ammattitaidon ja tietojen ylläpitämistä työkyvyn ylläpitämisessä ja työkyvyn kehittämisessä, johon työelämän jatkuva muutos haastaa. Arvot, asenteet ja motivaatio muodostavat kolmannen kerroksen. Voimavarojen tasapainon puntaroiminen, kuten myös työn ja muun elämän tasapainon arviointi kuuluvat tähän kerrokseen. Kerrokselle on ominaista, että esimerkiksi ulkoapäin tulevat vaikutteet muuttavat sen sisältöä. Suurimpana, neljäntenä kerroksena on työ ja siihen liittyvät monitahoiset tekijät (sisältö, vaatimukset, työyhteisö, organisaatio, esimiestyö ja johtaminen). Talon perustalle kuuluvat perhe, lähiympäristö, työterveyshuolto ja työsuojelu. Talon ja perustan ulkopuolella on yhteiskunta, joka ohjaa esimerkiksi palvelujen

ja sääntöjen mukaan toimintaa. Mallin mukaan työkyvyssä on ensisijaisesti kysymys työn ja ihmisen voimavarojen välisestä tasapainosta ja toisaalta työkyky ei ole irrallaan työntekijää ympäröivästä elämästä. Mallin voi katsoa korostavan toimintakyvyn ja terveyden ensisijaisuutta. (Ilmarinen 2006, 79–81; Mäkitalo 2006, 176–177.)

Itsensä johtaminen johtajuuden ja työhyvinvoinnin tukena

Itsensä johtaminen nähdään nykyisissä johtamisteorioissa olevan kaiken johtamisen perusta. Sen lähtökohtana on itsensä toteuttaminen ja hyvinvoinnin tukeminen. Jokaisen tulisi voida toteuttaa omaa visiotaan eli toteuttaa niitä mahdollisuuksiaan, joita häneen itseensä sisältyy. Hyvän itsensä johtamisen tavoitteena voidaan pitää parempaa itsetuntemusta, kykyä hyödyntää paremmin ammatilliset ja henkilökohtaiset vahvuudet sekä minimoida heikkoudet.

Myös ammatillinen ja henkilökohtainen tehokkuus sekä merkityksellinen elämä ovat hyvän itsensä johtamisen tavoitteena. (Sydänmaanlakka 2008, 29, 44, 69.)

Työhyvinvointia ajatellen voi erityistarkasteluun nostaa työn. Se on ammatillisen kunnan tarkastelun kenttä. Ammatillisen kunnan pohjana ovat osaaminen ja motivaatio. Selkeä tehtävä, konkreettiset tavoitteet, hyvä osaaminen ja kehittyminen tehtävissä ovat esimerkkejä ammatillisen kunnan sisällöstä. Taustalla on kyky pitää huolta omasta osaamisestaan, muun muassa tiedoista, taidoista ja motivaatiosta. Ammatillisen kunnan voi nähdä olevan myös kykyä pärjätä ja edetä omalla työurallaan sekä kykyä elää niin, että työ ja muut elämän osa-alueet pysyvät tasapainossa. (Sydänmaanlakka 2008, 227–229.)

Motivaatio on merkityksellinen tekijä, jolla henkilökohtaista työhyvinvointia voi selittää. Toisaalta se on kei-

no päästä kohti työn iloa. Itsensä motivoinnin voi tulkita olevan merkittävässä roolissa ammatillista älykkyyttä ajateltaessa. (Sydänmaanlakka 2008, 230). Motivaatio voidaan nähdä myös käyttövoimana, joka mahdollistaa työn ilon ja työssä oppimisen ja kehittymisen (Rauramo 2008, 169). Yleisesti motivaatiota tutkittaessa on siirrytty viimeisten parin vuosikymmenen aikana enemmän niin sanottujen sosiaalis-kognitiivisten motivaatioteorioiden suuntaan. Niissä katsotaan, että motivaatioon vaikuttavat yhdessä sekä ihmisen ajatukset ja sisäiset tajunnan prosessit että sosiaalisen ympäristön tekijät. Tällöin ihminen vastavuoroisella tavalla arvioi käyttäytymistään, kognitioitaan ja ympäristöään. Ihminen puntaroi tilanteiden tavoitteita ja niiden merkitystä itselle, mikä herättää motivaatio- taipumuksia ja itsearviointeja. Ne puolestaan vaikuttavat käyttäytymiseen. Tavoitteet voivat olla sisäisiä tai ulkoisia, tehtäväsuuntautuneita, itsearvioon ja omaan kehittymiseen perustuvia tai minäsuuntautuneita, normatiiviseen

vertailuun perustuvia. Motivaation ilmeneminen tilanteissa, jossa toimintaa tai suoritusta arvioidaan tavalla tai toisella, on tärkeä motivaatioprosessin ominaisuus. (Liukkonen, Jaakkola & Kataja 2006, 24–25.)

Ammatillista kuntoa käsiteltäessä on työn rooli puntarissa. Työn imua kokiessa työn merkitys on ihmiselle suurta. Työn voi silloin katsoa olevan kutsumus tai elämäntekävä, tarkoittamatta kuitenkaan että se olisi koko elämä. Tasapaino työn ja muun elämän välillä säilyy työn merkityksellisyydestä ja siihen sitoutumisesta huolimatta. Tämän voi ajatella olevan tavoitteena ammatillisen kunnon ylläpitämisessä. Ammatillisen kunnon säilyttäminen koko ihmisen työuran ajan on merkityksellistä. (Sydänmaanlakka 2008, 237.) Hyvän työuran saavuttamisen taustalla on tutkittu olevan yhteys työn piirteisiin, jotka perustuvat työn suoritettavuuteen ja hallittavuuteen. Hyvässä työssä työntekijällä on mahdollisuus orientoitua omaan työhön-

sä osana kokonaisuutta sekä mahdollisuus luoda ja kokeilla uusia toimintamalleja. Avun ja palautteen saaminen suorituksesta on merkityksellistä. Työssä tulisi olla mahdollisuus tehdä joustoja sekä mahdollisuus johtaa omaa työtään. Työkuormituksen optimointi ja oman työn järjeistäminen on tärkeää, kuten myös mahdollisuus toteuttaa yksilöllisyyttään. (Elo & Feldt 2005, 312.)

Työssä oppimiseen on yhteydessä se, että työ vastaa työntekijän ominaisuuksia, arvoja ja tavoitteita. Työhyvinvoinnin taustalla voidaan katsoa olevan työntekijän kyky oppia suunnittelemaan ja kehittämään omaa työtään ja työympäristöään. (Rauramo 2008, 169.) Tavoitteiden asettaminen tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia, silloin kun ne ovat yhteydessä henkilön omiin pysyviin perusarvoihin ja ne pohjautuvat omiin kehittymisen toiveisiin. Ihmisen itsemääräämispyrkimys on yhteydessä työhyvinvointiin. Vaihtumismahdollisuudet omaan työhön lisäävät työn merki-

tyksen löytämistä, ja itsemääräämispyrkimystä tyydyttää omien arvojen ja tarpeiden pohjalta laadittujen tavoitteiden saavuttaminen. Kun tavoitteita asetetaan, on tärkeää, että niillä on edes jonkinlainen toteutumisen mahdollisuus. Tilanteissa korostuu ihmisen oma sisäinen kokemus tavoitteiden saavuttamisesta ja hänen sisäinen mallinsa sanelee kokemusta onnistumisesta. Helposti todennettavat ja konkreettiset tavoitteet ovat olennaisia tavoitteiden arvioinnin ja onnistumisen suhteen. Tavoitteita arvioitaessa tulee pohdintaan se, miten paljon niiden saavuttamiseksi tulee tehdä työtä, kuinka todennäköistä niiden toteutuminen on ja miten toteutunut tavoite toisi tulosta ja mitä siitä seuraisi. Selkeät ja realistiset työtavoitteet tukevat motivaatiota ja työtyytyväisyyttä. (Moilanen & Varis 2001, 13–16, 20–23.)

Tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttaminen on kiinteästi yhteydessä ihmisen omiin pystyvyysodotuksiin eli ihmisen omiin ajatuksiin siitä, että lopputulos on saavu-

tettävissä juuri oman toiminnan avulla. Myönteiset odotukset niin lopputuloksesta kuin pystyvyydestäkin tukevat tavoitteissa onnistumista. Tahdonvoima ja itsesäätely ovat avainasemassa kuin tavoitteisiin pyritään, jotta pystytään hallitsemaan toiminnan kilpailevat tarpeet. (Moilanen & Varis 2001, 16–17.)

Työhyvinvointi Ohjauskulmassa

Outi Salon muokkaamat mallit, joita käytettiin Ohjauskulmaan osallistuvien oman hyvinvoinnin arvioinnin pohjana.

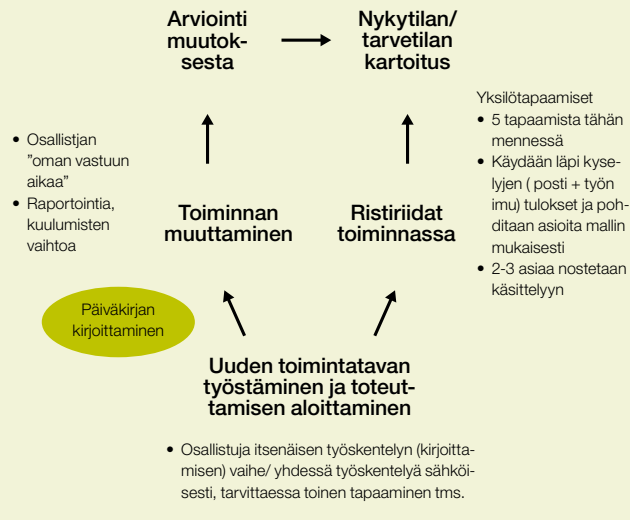
Ohjauskulmaan osallistuneiden taiteen ja kulttuurin toimijoiden haastatteluista saatuja tuloksia:

- Itsereflektio käynnistynyt – kaikilla osallistuneilla
- Terveiden seurannan aloittaminen
- Terveiden edistäminen – uuden liikuntalajin aloittamista, fysioterapiaan hakeutumista

Prosessin eteneminen

- Mentoringin arvio/yhteenveto prosessista ja tuloksista
- Postikysely 19 henkilölle
- 10 vastausta – 9 halusi osallistua jatkoon

- Työn hallinnan parantamista, työaikasunnittelun kehittämistä
- Paremmiin nukuttuja öitä
- Henkisen taakan purkamista, helpottunutta oloa
- Itsensä kehittämistä, kursseille ilmoittautumisia (elämäntaidon kurssi, "löytöretki itsen kirjoittamalla"-kurssi)

Teksti pohjautuu Outi Salon ylempi AMK -opinnäytetyöhön: Ammatinharjoittajan ja ammatinharjoittajista koostuvan työyhteisön työhyvinvointimallin kehittämisprojekti – esimerkkinä hyvinvointialan yritys, hyvinvointi-center. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201101201591>

Tarkastelun kohteena narratiivisuus taiteilijan oman hyvinvoinnin lisäämisessä

Minna Huhtala

Taustaa

Tulin mukaan Ohjauskulma-hankkeeseen keväällä 2013 Aktiivisena työelämään mentorointiosuuteen. Hankkeessa – ja edeltäjäni tekemänä työnä – oli määritelty hyvinvoinnin mentoroinnin tavoitteeksi tukea osallistujaa selkiyttämään merkityksellisiä päämääriä ja tavoitteita

omalle hyvinvoinnille. Prosessin aluksi oli kartoitettu yksilöllisen hyvinvoinnin tilaa ja tarkasteltu siitä erityisesti työhyvinvointiin vaikuttavia osatekijöitä. Yksilötapaamiset ovat olleet keskeinen työskentelytapa. Niissä on pohdittu työhyvinvointia voimavaranäkökulmasta vapaasti keskustellen. Työhyvinvointiin vaikuttavia osatekijöitä on sitten kerätty ammatinharjoittajan hyvinvoinnin,

jonka toteutti Ohjauskulmassa myös hyvinvointimentorina toiminut Outi Salo.

Keskustelujen avulla on etsitty osallistujan toiminnassa mahdollisesti esiintyviä ristiriitoja. Ne on pyritty muuttamaan tavoitteiksi osallistujan itsensä määrittelemänä ja menetelmänä, jonka kautta osallistuja on voinut vaikuttaa työhyvinvointinsa toteutumiseen. Prosessissa on etsitty vaihtoehtoisia toimintatapoja. Tähän mennessä osallistujat ovat käyneet läpi useita eri vaiheita, joita on toteutettu reflektoiden.

Jatkoin omassa osuudessani yksilötapaamisia. Olen tavannut raumalaisia ja kankaanpääläisiä osallistujia myös ryhmässä. Olemme päivittäneet kuulumiset ja hankkeen osallistuja on nostanut esiin haluamiaan asioita. Tapauksissa keskustelimme osallistujan esiin nostamista asioista siltä pohjalta, että edeltäjäni tekemän työn johdosta

asioiden työstämistä on jo tapahtunut. Hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua tukevat monet erilaiset asiat, kuten liikunta, ravitseminen, riittävä yöuni, toimivat ihmissuhteet ja mielekäs työ.

Nämä hyvinvoinnin osatekijät ovat hyvin tiedossamme. Vähemmälle huomiolle voivat jäädä elämästämme ne alueet, joihin kuuluvat elämäkokemukset syntymästä tähän hetkeen – tai ne voivat olla vaikeammin käsiteltäviä. Taiteilijan inspiraation lähteet voivat olla monenlaisia. Ihmisen koettu elämä ja sisäinen kokemusmaailma vaikuttavat kuitenkin siihen, millaisia tuotoksia hän taiteilijana sitten synnyttää inspiraation lähteistään.

Tapaamisten johtavaksi teemaksi nousi selvästi elämäntarina ja elämäntapahtumat. Päätin tarttua tähän tapaamisten punaiseen lankaan ja käsitellä sitä hyvinvoinnin ja muutoksen näkökulmasta. Muutos lähtee tiedostami-

sesta. Uskon ohjatun prosessin käynnistäneen muutoksen tarpeen tiedostamista osallistujien elämässä. Ohjaus-
uskulman taiteilijat ja yrittäjät edustavat monia eri taiteen
aloja. Omaa elämäänsä voi käsitellä kaikilla taiteen ilma-
sumuodoilla ja ajattelen, että moni hankkeen osallistuja
voisi kertoa mielenkiintoista elämäntarinaansa taiteensa
keinoin tai toisaalta käsitellä jotakin tiettyä asiaa, ajan-
jaksoa, tapahtumaa tai esimerkiksi ihmissuhdetta. Tätä
kautta tulevat mahdolliseksi yksilöllinen ja yhteisöllinen
muutos, eheytyminen ja henkinen kasvu.

Tarinallisuus voi tuoda energiaa ihmisen elämään, voi-
maannuttaa häntä ja samalla tarinan kieli voi luoda ratkai-
suja. Narratiivisuus liitetään kieleen, mutta tässä se esiin-
tyy monimuotoisen taiteen ja taideilmaisun kielenä, jota
taiteilija sanoittaa haluamallaan tavalla. Ääneen kerrotut
tai sisäiset tarinat muokkaavat ihmisen käytäntöä ja suun-
taavat väistämättä yksilön ratkaisuja. Tarinat rakentavat ja

ilmentävät mitä suurimmassa määrin kertojan todellisuut-
ta ja minuutta. Tarina voi olla voimia antava tai lamautta-
va. (Vilen, Leppäkoski & Ekström 2002, 165.) Tarinat ovat
olleet olemassa jo ennen kirjoitettua kieltä. Elämme sellai-
sessa paineessa yhteiskunnassamme, ettei tarinan kerto-
miseen välttämättä löydy aikaa. Me kuitenkin tarvitsemme
tarinoita. Niiden kautta voi oppia elämää.

Millaista tarinaa tai tarinoita kerromme elämästämme?
Miten siis ihmisen tarina voisi muuttua, ja miten se voisi
voimaannuttaa, tuottaa parempaa voimaa ja jaksamista?
Muutos edellyttää pysähtymistä ja elämän tarkastelua.
Muutosta auttaa jonkin työvälineen käyttö kuten tässä
esimerkiksi työskentely taiteen kautta, mutta esimerkiksi
pelkästään apukysymysten esittäminen jo auttaa eteen-
päin. Muutos voi olla pelottava, mutta samaan aikaan ih-
minen voi olla tyytymätönkin elämäänsä. Muutokseen voi
suhtautua mahdollisuutena ja tilaisuutena. Meillä jokaisel-

la on vastuu oman tarinan käsikirjoittamisesta (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 67–69). Uskon ihmisesä olevan halun hyvään elämään.

Narratiivinen lähestymistapa

Nostan ensiksi esiin narratiivisen terapian, koska sen kautta voidaan käsitellä tietoa uudella tavalla. Narratiivisen terapian kehittäminen alkoi 1950-luvulla. Narratiivinen terapia sitoutuu tiede- ja tietokäsitykseen, jossa tiedon nähdään olevan suhteellista, joustavaa, aikaan ja paikkaan sidottua ja kontekstuaalista. Se antaa mahdollisuuden rakentaa menneen uudella tavalla ja tekee mahdolliseksi oletettujen normien tunnistamisen ja uudelleen pohtimisen. Tieto voi olla keskustelunomaista ja se voi esiintyä kertomuksena. Postmodernissa tietokäsityksessä nähdään tieto interrelationaalisenä ja todellisuudet sosiaalisesti rakentuneina. Todellisuuksia muodostetaan

kielellisesti ja niitä järjestetään ja ylläpidetään tarinoiden avulla. (Vilen ym. 2002, 162.)

Narratiivinen terapia painottaa kielen ja tarinan keskeyttä ongelmien synnyssä ja niiden kohtaamisessa. On nähty, että ongelmien ratkaisuyritykset ovat muodostuneet ongelmiksi ja siksi on muutettu tapaa, jolla niistä on puhuttu. Tällöin kuvaan astui mukaan ratkaisukeskeinen ajattelu: nähdään ihmisen oman toiminnan olevan luovuuden lähde eikä sinänsä ongelma. Myös Morganin mukaan kertomus voi rakentua uuden ajattelun myötä kertojien välille. (Morgan 2008, 4–5.)

Narratiivi tarkoittaa kertomusta (ks. Vilen ym. 2002, 162), latinan kielen verbi *narrare* kertomista. Narratiivisen lähestymistavan avulla voidaan nähdä, että ihmisen elämän todellisuus, kokemukset ja tarinat muodostavat kokonaisuuden, jossa kokemukset muodostuvat tulkin-

noista ja yksilöllisistä totuuksista. Kokemukset ovat sisäistä tarinaa yksilön todellisuudesta. Tarinat puolestaan ovat kertomuksia kokemuksista. (Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 182.) Sisäinen tarinamme ohjaa toimintaamme ja valintojamme.

Narratiivisessa lähestymistavassa nähdään myös kokemukset peräkkäisinä tapahtumina, jotka ketjuuntuvat toisiinsa ja muodostavat tarinaan juonen. Merkityksenanto muodostaa tarinan teeman. Narratiivisuuden anti on siinä, että ihminen voi tehdä ymmärrettäväksi ja muistettavaksi tarinan avulla kokemuksensa ja elämänsä tapahtumat. Hän voi kertoa, miltä tuntui ja mitä hän ajatteli – ja samalla hän voi jakaa nämä toisten ihmisten kanssa ja reflektoida niitä. Gerald Prince on luonut käsitteen minimitarinamallista, jossa tarina koostuu kolmesta yhteen liitettävästä tapahtumasta, josta ensimmäinen kuvaa tilaa, esimerkiksi ihmisen luonnetta tai ominaisuutta lapsuudessa.

Toinen edustaa aktiivista vaihetta, jossa ihmiselle tapahtuu jotakin ja ensimmäiseen tilaan tulee tapahtuman myötä muutos. Kolmas tila kuvaa muuttunutta alkuperäistä tilaa (kolmas tila on niin kutsuttu ensimmäisen inversio), jolloin aktiivisen vaiheen tapahtuma on saanut aikaan jonkin muutoksen, ehkä pysyvälouenteisenkin, hyvän tai huonon. Tähän tarinamalliin kuuluu kronologinen asioiden käsittely ja sen kautta voidaan selittää ihmisen nykytilaa. (Vilen ym. 2002, 163.) Kertomusten avulla voidaan jäsentää kokemuksia, ylläpitää vuorovaikutusta ja vahvistaa sekä luoda merkitysrakenteita. Peavyn luomat tarinamallit luovat puolestaan erilaisia tarkastelunäkökulmia: on alistamistarinoita, ongelmakyllästettyjä, dominoivia, vaihtoehtoisia, toistuvia, lainattuja ja protestitarinoita. (Mt., 164.)

Meillä voi olla useita yhtäaikaista tarinoita elämän eri asioista; elämme tarinoiden keskellä ja olemme osana myös muiden ihmisten tarinoita. Voimme käsitellä niissä muun

muassa voittoja, saavutuksia, epäonnistumisia, harrastuksia, itseämme, kykyjä, ponnisteluja, pätevyksiä, toimia, haluja, suhteita ja työtä. (Morgan 2008, 13.) Kertomus voi koostua erilaisista elämänjaksoista ja yksittäisistä tapahtumista, jotka nivoutuvat peräkkäisiksi, osin päällekkäisiksi ja samaa tarinaa eteenpäin kuljettaviksi käänteiksi. Näin myös yksittäiset tapahtumat tulevat juonellisiksi ja tapahtumat saavat merkityksensä osana tätä juonta. Ihminen liittyy elämäntulkua kuvaavan kertomuksensa kautta osaksi suurempaa ja loogisempaa kokonaisuutta (Vilen ym. 2002, 163), osaksi kollektiivista ja kulttuurista tarinaa omassa perheessään, suvussaan, lähiyhteisössään ja yhteiskunnassaan. Toisaalta ihmisellä voi olla tarve murtautua ulos juuri näistä edellä mainituista konteksteista ja narratiivisuuden kautta myös se on mahdollista.

Meillä voi olla tarkasteltavana elettyjä tarinoita, elämättömiä tarinoita tai esimerkiksi tarinoita, joita haluaisimme

päästä elämään todellisuudessa. Kertomukset voivat tulla myös taiteen katselijan avuksi, sillä kertomusten kautta voidaan löytää yhtymäkohtia omaan elämään, voidaan kokea samaistumisen tunteita ja ymmärtää jotakin uutta. (Vilen ym. 2002, 161.) Tarkastelun kohteena voivat olla myös elämää rajoittavat uskomukset. Dilts määrittelee uskomuksen yleistykseksi kokemusten välisistä suhteista (Dilts 1997, 35). Uskomus voi olla hänen mukaansa syysuhteita, merkityssuhteita tai rajoja koskeva yleistys. Yleensä näistä yleistyksistä seuraa kolmentyyppisiä ongelmallisia uskomuksia kuten toivottomuutta, avuttomuutta tai arvottomuutta. (Mt., 35–38.) Tarkastelun myötä näiden rinnalle on mahdollista nostaa elämää paremmin tukevia uskomuksia (ks. Katajainen, Lipponen & Litovaara 2003, 59).

Jostakin elämän tarinasta voi tulla ihmiselle hallitseva tarina ja narratiivisuuden anti on se, että ihminen tajuaa, että hallitseva tarina ohjaa hänen elämäänsä. Mikäli hallitse-

va tarina on kielteinen tai esimerkiksi ahdistava, se rajoittaa ja kapeuttaa näkemyksiämme omista mahdollisuuksistamme. (Katajainen ym. 2003, 75.) On erilaisia tapoja käsitellä hallitsevia asioita. Yksi niistä on ulkoistava keskustelu. Hallitseva tarina tai ongelma asetetaan tällöin itsen ulkopuolelle ja tarkastellaan sitä itsestä erillisenä (ks. Morgan 2008, 37). Taide työvälineenä mahdollistaa ongelman ulkoistamisen ja tarkastelun. Tuotos voi jäädä taiteilijan omaan käyttöön, mutta hän voi tehdä siitä myös muiden koettavaa taidetta ja jakaa näin kokemuksensa osallistujien kanssa.

Tarkastelun kohteeksi voi ottaa ongelman kehityshistorian. Kun ihminen saa ongelman asettumaan ajalliseen yhteyteensä, voi nähdä ongelman muuttuvana ja vähemmän pysyvänä. Lisäksi voi tarkastella ongelman vaihtokutsia. Mihin kaikkiin asioihin ongelma on vaikuttanut? (Mt., 40–46.) Tällainen tarkastelu mahdollistaa uudistavan

jäsentelyn tekemisen (mt., 86). Tarinoiden avulla voidaan myös etsiä poikkeuksia, tilanteita joissa ihminen on tehnyt jotakin toisin, esimerkiksi onnistunut jossakin asiassa.

Metaforat eli kielikuvat ovat yksi narratiivinen työkentelytapa. Metaforia käytetään erilaisten ilmiöiden kuvaamiseen ja niiden kautta voidaan tuoda hyvin esille tunnetiloja, esimerkiksi surua ja kuvata, miltä se tuntuu, miten sen kuvaisi. Metaforaa voidaan käyttää kun halutaan tarkastella omaa tilannetta ulkoapäin uuden tiedon saamiseksi. Sitä voidaan käyttää muun muassa kriisissä, aran aiheen käsittelyssä tai kun halutaan etsiä uusia toimintavaihtoehtoja. (Vilen ym. 2002, 168.)

Ihmisellä on lähtökohtaisesti unelmia ja tavoitteita ja ajatus siitä, miten elämäntarinan tulisi edetä. Tarina antaa mahdollisuuksia. Se on muunneltavissa – ja siinä on sen mahdollisuus – mutta ei kuitenkaan miten tahansa. Ker-

ronnan pitää perustua kokijan emotionaaliseen kokemusmaailmaan, sillä muuten ei voi kohdata tarinassa omaa historiaansa eikä tarina ole elävä (Bardy & Känkänen 2005, 101). Tarinan muunneltavuus voi kohdistua tarinan juonellisuuteen, valikoivuuteen, kontekstuaalisuuteen, ainutkertaisuuteen tai yleisyyteen. Tarina voi olla kulttuurisesti tunnistettava mutta samalla uniikki. (Mt., 168.)

Dialogi

Toteutin omaa rooliani yksilötapaamisissa enemmän kuuntelijana kuin haastattelijana. Osallistuja sai tilaa kertoa asioistaan ja elämästään johtuen myös siitä, etten tuntenut osallistujia ennestään. Koin yksilötapaamisissa kerrottujen elämäntarinoiden kuuntelemisen erittäin mielekkäänä ja johtopäätökseni näistä kohtaamisista on se, että osallistuja kävi läpi elämänsä ja samalla prosessoisi sitä. Elämäntarinan käsittely tuo muutosta hiljalleen

ja aina jotakin nytkähtää eteenpäin tarinaa kerrottaessa. Jokainen kuulijan tekemä väliintulo tarinan sisältöön mahdollistaa kertojan pysähtymisen ja uusien havaintojen tekemisen elämästä. Kohtaamisissa toteutui dialogisuus ja ääneen lausutut tekemäni havainnot saattoivat auttaa osallistujaa oman elämänsä merkityksenannoissa ja tapahtumissa. Palautteen perusteella uskon kohtaamisten olleen voimaannuttavia ja ajatuksia herättävää. Matka jatkuu. Toivon tarinoiden voivan tulla rikastuttamaan Ohjauskuulmaan osallistuneiden ja lukijoiden elämää ja tuomaan sitä kautta elämään ja työhön hyvinvointia.

Lähteet

- Bardy, M. & Känkänen, P. 2005. Omat ja muiden tarinat. Ihmisyyttä vaalimassa. Helsinki: Stakes.*
- Dilts, R. 1997. Muuttavat ajatukset. Uskomusjärjestelmien muuttaminen NLP:llä. Jyväskylä: Ai-ai.*
- Katajainen, A., Lipponen, K. & Litovaara, A. 2003. Voimavarat käyttöön. Hyvää oloa ja onnellisuutta. Hippokrates-Duodecim-sarja. Helsinki: Duodecim.*
- Morgan, A. 2008. Johdatus narratiiviseen terapiaan. 3. painos. Kuva ja Mieli. Gummerus, Jyväskylä.*
- Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY.*

Loppusanat

Satakunta on vanha ja vahva kulttuurimaakunta ja sen kaupungit ovat vahvoja kulttuurikaupunkeja. Satakuntalaisella kulttuurilla on ja on aina ollut maakunnan rakentamisessa ja kehittämisessä oma tärkeä roolinsa. Se ei ole pelkästään näkyvää fyysistä rakentamista, iso painoarvo on annettava myös sen henkiselle rakentamiselle.

Satakunnan ammattikorkeakoulun Kankaanpään taidekoulu on nyt päättymässä olevan Ohjauskulma-hankkeen aikana toiminut satakuntalaisen taiteen ja taiteilijoiden vahvana tukipilarina. Kun koko maakunnan taiteilijoiden kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä, on lopputuloksena jotain paljon suurempaa, mihin yksittäinen oppilaitos

pystyy pitäytymällä toimissaan vain omien seiniensä sisäpuolella.

Ohjauskulmatoiminnan tavoitteena oli edistää taide- ja kulttuurialalle kouluttautuneiden työllistymistä sekä työssä jaksamista. Samalla kun hanke tuotti osallistujilleen näitä lisävalmiuksia, vaikutti se piristävällä tavalla koko kuvataidekentän toimintaan, ammattilaisista harrastajiin, taiteen tekijöistä taiteen kuluttajiin. Kuvataiteella on monia merkityksiä, joita taiteen tekijät eivät välttämättä aina tule ajatelleeksi. Kuvataide paitsi tuottaa uutta kuvataidetta, se vaikuttaa monin tavoin tekijäänsä ja taiteen kuluttajaan. Taiteen harjoittaminen, tuottajana tai kuluttajana,

myös kasvattaa ja antaa asioille oikean muodon ja mitasuhteen, oli sitten kysymys mistä taiteen lajista tahansa. On yleisesti todettu, että ihmisellä on synnynnäinen kyky etsiä muotoa ja järjestystä. Taidetta itse tuottavalla on myös mahdollisuus itse määrittellä sisältöä ja muotoa.

Kuvataide paitsi tuottaa esteettisiä elämyksiä, se palvelee taiteen parissa toimivaa luomalla keinon itsensä näkyväksi tekemiseen. Taiteen keinoin itsensä ilmaiseminen on hyvä tapa hahmottaa, purkaa ja jäsenellä maailmaa ja eteen tulevia kysymyksiä. Itse hahmotettu ja jäsenelty maailma saa syvemmän merkityksen, kuin ”valmiiksi pureskeltuna” tarjottu, muiden määrittelemä maailmankuva. Maailmassa on myös paljon asioita, joiden selittäminen voi muilla kuin taiteen keinoilla olla joskus hankalaa. Taiteen tekemisen riemu on myös siinä, että asioita ei tarvitse aina loppuun saakka selittää ja nähdä musta-valkoisina joko-tai-asioina.

Luova asioiden jäsentäminen on palkitsevaa toimintaa, joka auttaa elämään ja kestävästi elämään sellaisenaan, kuin elämä on. Ja kuten hyvin tiedämme, elämä voi olla joskus myös käsittämätöntä. Ongelmallisinta taiteessa lienee liian pitkälle selitetty taide. Voiko taidetta tulkita väärin? Minusta ei. Ei ole oikeaa tai väärää tapaa tehdä ja tulkita taidetta, vaan on loputon joukko erilaisia ratkaisuja. Kukin valitsee niistä mieluisimman, valitsee tai antaa vain taiteen kuljettaa.

Aika ajoin on hyvä pysähtyä pohtimaan taiteen merkitystä koko yhteiskunnallemme, mutta merkityksen pohtimisen sijaan tekemisen tulisi aina olla ensisijalla. Antiikin filosofin Aristoteleen sanoin: ”Suurisieluiselle ja vapaalle ihmiselle ei ole sopivaa jatkuvasti kysellä, mitä hyötyä mistäkin on”. Taiteen tekeminen ja kuluttaminen ovat taitoja, jotka kestävät, kasvavat ja kasvattavat henkistä pääomaa läpi elämän. Siinä on Ohjauskulma-hankkeenkin keskei-

siä tukipilareita lyhyesti määriteltynä. Kiitos Satakunnan ammattikorkeakoulun Kankaanpään taidekoululle Ohjaus-
uskulma-hankkeen ammattitaitoisesta toteutuksesta ja satakuntalaisten taiteilijoiden ja kuvataiteen hyväksi tehdystä työstä, jonka tulokset varmasti kantavat pitkälle tulevaisuuteen.

Risto Kupari
vs. kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
Rauman kaupunki

Hankkeen rahoittajat

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasta

PORI

Hankkeen taustaa

Ohjauskulma on taide- ja kulttuurialan toimijoiden työllistymismahdollisuuksia parantava toimintamalli Porissa, Raumalla ja Kankaanpäässä. Tavoitteena on taide- ja kulttuurialan koulutuksen ja työelämän välisen eron pienentäminen. Ohjauskulma auttaa Satakuntalaisia taide- ja kulttuurialalle valmistuneita laajentamaan työllistymismahdollisuuksiaan ja kehittämään työllisyyttä tukevia projekteja.

Ohjauskulma tarjoaa asiantuntija-apua ja koulutusta muun muassa urasuunnitteluun, yrittäjyyteen, hanketoimintaan sekä oman osaamisen kehittämiseen liittyvissä asioissa. Toimintaan osallistuminen ei ole kokoaikaista, vaan pohjautuu yksilö- ja ryhmätapaamisiin sekä henkilökohtaiseen ohjaamiseen. Osallistumisen kestoon vaikuttavat osallistujien lähtökohdat ja tarpeet sekä Ohjauskulmassa eteenpäin vietävä projekti. Satakunnan ammatikorkeakoulun hallinnoiman ja Satakunnan ELY-keskuksen rahoittaman Ohjauskulman toiminta-aika on 7.10.2011–31.12.2013.

Sisältää Ohjauskulma-hankkeen suuntaa-antavia ja työelämälähtöisiä kokeiluja.

ohjauskulma.blogspot.fi

ISSN 1457-0696

ISBN 978-951-833-112-9 (painettu)

ISSN 2323-8356

ISBN 978-951-833-113-6 (verkkojulkaisu)

